



RekryTampere

Työurille Tampereelta

Tampereen alueen korkeakouluista
vuonna 2003 valmistuneiden työelämään
sijoittuminen ja työmarkkinaliikkuvuus
viisi vuotta valmistumisen jälkeen

Matti Minkkinen



TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO



TYÖURILLE TAMPEREELTA

Tampereen alueen korkeakouluista vuonna 2003 valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työmarkkinaliikkuvuus viisi vuotta valmistumisen jälkeen

Matti Minkkinen

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
Julkaisusarja A. Tutkimukset ja selvitykset. Nro 17
ISSN: 1456-1913
ISBN: 978-952-5281-39-2 (pdf)
ISBN: 978-952-5281-39-2 (painettu)

Tampereen yliopisto
ISBN: 978-951-44-7902-1 (pdf)
ISBN: 978-951-44-7901-4 (painettu)

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja.
Sarja B. Raportteja 34.
ISSN 1456-002X
ISBN: 952-5264-89-0 (pdf)
ISBN: 978-852-5264-89-0 (pdf)
ISBN: 952-5264-90-4 (painettu)
ISBN: 978-952-5264-90-6 (painettu)

Tampereen teknillinen yliopisto
ISBN: 978-952-15-2260-4 (pdf)
ISBN: 978-952-2259-8 (painettu)

Tiivistelmä

Tässä raportissa käsitellään neljästä Tampereen alueen korkeakoulusta valmistuneiden työllistymistä alueellisesta näkökulmasta. Tutkittavina korkeakouluina ovat Tampereen yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Raportti perustuu syksyllä 2008 toteutettuun valtakunnalliseen kyselytutkimukseen, jonka kohderyhmänä olivat vuonna 2003 ylemmän tai ns. päättävän alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet sekä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet. Tutkimuksen kohteena on siis korkeakoulutettujen urakehitys viiden valmistumisen jälkeisen vuoden aikana.

Raportti lähestyy alueellisuutta kahdella tavalla. Ensinnäkin käsitellään valmistuneiden muuttoliikettä opintoja edeltävän ajan ja kyselyhetken välillä. Toisekseen eri alueiden töitä vertaillaan työllistymisen laadun suhteen. Nämä kaksi näkökulmaa tukevat toisiaan, sillä työllistymisen alueelliset erot voivat osaltaan selittää muuttoliikettä. Lisäksi ensimmäistä valmistumisen jälkeistä työtä ja kyselyhetken työtä verrataan toisiinsa, jolloin saadaan tietoa työuran kehittymisestä valmistumisen jälkeisinä vuosina.

Tampereelta valmistuneista vastaajista oli syksyllä 2008 Tampereella työssä vajaa puolet ja noin kymmenesosa oli muualla Pirkanmaalla. Noin viidennes oli päätenyt pääkaupunkiseudulle. Ammattikorkeakoulusta valmistuneet olivat useammin työssä Pirkanmaalla, kun taas yliopistosta valmistuneet työllistyivät useammin pääkaupunkiseudulle. Ammattikorkeakouluun myös tultiin yliopistoja useammin lähiseudulta. Pirkanmaalla ennen opintoja asuneista yli puolet oli Tampereella työssä kyselyhetkellä. Pääkaupunkiseudulta tulleista enemmistö oli palannut takaisin, ja muualta Suomesta tulleet olivat jakautuneet melko tasaisesti Tampereen, pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä. Yleisesti muualta opiskelemaan muuttaneista enemmistö muutti opiskelun päätyttyä Tampereelta pois. Vastaajista lähes puolet oli muuttanut Tampereelle muualta ja oli viisi vuotta valmistumisen jälkeen muuttanut alueelta pois. Noin neljännes vastaajista oli muuttanut muualta ja jäännyt opintojen päätyttyä Tampereelle työhön.

Valmistuneet olivat määrällisesti työllistyneet hyvin: vain 1 % oli kyselyhetkellä työttömänä. 88 % vastaajista oli työssä ja kymmenesosa työvoiman ulkopuolella. Yleisimmin työnantajana oli suuri yritys tai kuntasektori, ja yleisimpiä työtehtäviä olivat suunnittelu-, kehitys- ja hallintotehtävät sekä johto- ja esimiestehtävät.

Työllistymisen laadussa oli kuitenkin eroja. Vastaajista noin kolme neljänestä oli kyselyhetkellä tyypillisessä työsuhteessa ja 15 % epätyypillisessä, lähinnä määräaikaisina. Naiset olivat miehiä useammin epätyypillisessä työsuhteessa. Lisäksi lähes neljännes vastaajista oli tässä raportissa käytettyjen kriteerien mukaan työllistynyt epätarkoituksenmukaisesti: heidän työnsä oli vaativuustasoltaan koulutusta alhaisempi tai he eivät pystyneet hyödyntämään korkeakoulussa opittua työssään. Työllistymisen tarkoituksenmukaisuus ei eronnut merkittävästi alueittain, paitsi että Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla oli varsinkin yksityiselle sektorille työllistytty harvemmin koulutusta vastaaviin tehtäviin kuin muilla alueilla. Lisäksi yliopistosta valmistuneet olivat jonkin verran useammin työllistyneet tarkoituksenmukaisesti kuin ammattikorkeakoulusta valmistuneet, miehet useammin kuin naiset ja julkisen sektorin työntekijät useammin kuin yksityisen. Ryhmien erot olivat kuitenkin vain 6–8 prosenttiyksikköä. Yleisesti ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja kyselyhetken työn välillä oli enemmän eroa työllistymisen laadussa kuin alueittain tai vastaajaryhmittäin.

Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn laatu vaikutti muuttamiseen jossain määrin. Ensimmäisessä työssä määräaikaisina olleet siirtyivät vakituksia useammin toiselle alueelle työhön lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua, missä määräaikaisena olleetkin pääosin pysyivät alueella. Sen sijaan vastaajien liikkuvuus ei yleisesti eronnut työuransa alussa tarkoituksenmukaisesti tai epätarkoituksenmukaisesti työllistyneillä. Pääkaupunkiseudulla tarkoituksenmukaisessa ensimmäisessä työssä olleet vastaajat tosin olivat siirtyneet useammin Tampereelle ja muualle Suomeen. Eron syitä on kuitenkin vaikea eritellä aineiston perusteella.

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Aineiston esittely	3
2.1	Kyselyn esittely	3
2.2	Vastaajien esittely.....	3
3	Alueellinen sijoittuminen ja liikkuvuus.....	6
3.1	Työpaikkojen sijainti	7
3.2	Työpaikkojen sijainti koulutusaloittain	9
3.3	Alueellinen liikkuvuus: aluemuuttujien keskinäinen vertailu	11
4	Vastaajien työurien alkuvuodet	15
4.1	Työllistyminen työnantajasektoreittain	15
4.2	Työsuhteen luonne.....	18
4.3	Määräaikaaisuudet.....	20
4.4	Yrittäjäyys	22
4.5	Vastaajien työttömyys	23
4.6	Työllistymistä vaikeuttaneet tekijät.....	25
5	Työn ja tutkinnon vastaavuus	30
5.1	Työtehtävien luonne	31
5.2	Työtehtävät alueittain	33
5.3	Työtehtävät koulutusaloittain	34
5.4	Bruttopalkka syyskuussa 2008	36
5.5	Korkeakoulututkinto vaatimuksena työpaikkaan	39
5.6	Työn vaativuustason vastaavuus	41
5.7	Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen työssä	45
5.8	Sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus	49
5.9	Tyytyväisyys työhön alueittain.....	53
6	Yhteenveto.....	56
	Lähteet	58
	Liitteet	59
	Liite 1. Työpaikkojen sijainti koko aineistossa	59
	Liite 2. Työtehtävätyypit	60
	Liite 3. Yleisimmät ammattinimikkeet	62
	Liite 4. Pienempien alojen palkat	63
	Liite 5. Palkkojen tunnuslukuja	64

Liite 6. Luokitellut palkat	65
Liite 7. Yliopistojen kyselylomake.....	67
Liite 8. AMK:jen kyselylomake	71

Kuviot

Kuva 1. Vastaajat muuttoluokittain.	13
Kuva 2. Työllistymistä vaikeuttaneet tekijät.	26
Kuva 3. Alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamat työllistymisvaikeudet alueittain, %.	27
Kuva 4. Bruttopalkka syyskuussa 2008 alueittain.	37
Kuva 5. Bruttopalkka syyskuussa 2008 suurimmilla koulutusaloilla (n > 50). Lajiteltu mediaanipalkan perusteella.	38
Kuva 6. Bruttopalkka yleisimmissä työtehtävissä. Lajiteltu mediaanipalkan perusteella.	39
Kuva 7. Oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työhön?	40
Kuva 8. Oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena kyselyhetken työhön?	41
Kuva 9. Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja koulutustason vastaavuus.	43
Kuva 10. Syksyn 2008 työn ja koulutustason vastaavuus.	43
Kuva 11. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen ensimmäisessä työssä.	46
Kuva 12. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen syksyn 2008 työssä.	47
Kuva 13. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen ensimmäisessä työssä aloittain. Pienet alat (N < 60) vaaleammalla värillä.	48
Kuva 14. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen syksyn 2008 työssä aloittain. Pienet alat (N < 60) vaaleammalla värillä.	49
Kuva 15. Kyselyhetken työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus koulutusaloittain. Pienet alat (N < 60) vaaleammalla värillä.	52
Kuva 16. Tyytyväisyys syksyn 2008 työhön, alueittain tilastollisesti merkitsevästi eroavat väittämät.	54
Kuva I. Ensimmäisen päätyön tehtävien luonne alueittain. Lajiteltu työtehtävätyypin koko aineiston osuuden mukaan.	60
Kuva II. Syksyn 2008 päätyön tehtävien luonne alueittain. Lajiteltu työtehtävätyypin koko aineiston osuuden mukaan.	61
Kuva III. Pienempien alojen (n < 50) palkat. Lajiteltu mediaanipalkan mukaan.	63
Kuva IV. Bruttopalkka syyskuussa 2008 suurimmilla aloilla (N koko aineistossa yli 100).	66
Kuva V. Bruttopalkka viidessä yleisimmässä työtehtävässä.	66

Taulukot

Taulukko 1. Vastaajat ja valmistuneet korkeakouluittain ja verkossa vastanneiden osuus.	4
Taulukko 2. Vastaajien sukupuolijakauma.	4
Taulukko 3. Koulutusalat (AMK:jen alat vaalealla taustalla ja yliopistojen tummalla taustalla) ja alojen sukupuolijakauma.	5
Taulukko 4. Asuinalue ennen opintojen aloittamista, % vastaajaryhmistä.	7
Taulukko 5. Ensimmäisen työpaikan alue Tampereella opintonsa suorittaneilla, % vastaajaryhmistä.	8
Taulukko 6. Syksyn 2008 työpaikan alue Tampereella opintonsa suorittaneilla, % vastaajaryhmistä.	8
Taulukko 7. Ensimmäisen työpaikan sijainti suurimmilta aloilta valmistuneilla, % alan vastaajista.	10
Taulukko 8. Kyselyhetken työpaikan sijainti suurimmilta aloilta valmistuneilla, % alan vastaajista.	10
Taulukko 9. Ensimmäinen työpaikka suhteessa asuinpaikkaan ennen opintoja, % alueella ennen opintoja asuneista.	11
Taulukko 10. Kyselyhetken työpaikka suhteessa asuinpaikkaan ennen opintoja, % alueella ennen opintoja asuneista.	12

Taulukko 11. Syksyn 2008 työpaikan sijainti suhteessa ensimmäiseen työpaikkaan, % alueella ensimmäisessä työssään työskennelleistä. Aiemman työpaikan alueella pysyneet merkitty tähdellä.	14
Taulukko 12. Kyselyhetken työn sijainti suhteessa kyselyhetken asuinpaikkaan, % alueella asuneista. Pendelöijät merkitty tähdellä.	14
Taulukko 13. Ensimmäinen päätyönantaja.	16
Taulukko 14. Päätyönantaja syksyllä 2008.	16
Taulukko 15. Ensimmäisen työnantajan sektori, % alueella työskennelleistä.	17
Taulukko 16. Syksyn 2008 työnantajan sektori, % alueella työskennelleistä.	17
Taulukko 17. Ensimmäisen työsuhteen luonne alueittain, % alueella työskennelleistä.	18
Taulukko 18. Kyselyhetken tilanne alueittain, % alueella työskennelleistä.	19
Taulukko 19. Tärkein peruste työsuhteen määräaikaaisuuteen.	20
Taulukko 20. Määräaikaisen työsuhteen pituus.	21
Taulukko 21. Vakituksessa ensimmäisessä työssä olleiden liikkuvuus, % alueella ensimmäisessä työssään työskennelleistä. Aiemman työpaikan alueella pysyneet merkitty tähdellä.	22
Taulukko 22. Määräaikaisessa ensimmäisessä työssä olleiden liikkuvuus, % alueella ensimmäisessä työssään työskennelleistä. Aiemman työpaikan alueella pysyneet merkitty tähdellä.	22
Taulukko 23. Työttömyysjaksojen lukumäärä työttömyyttä kokeneilla ja kaikilla vastaajilla.	24
Taulukko 24. Työttömyysjaksot työttömyyttä kokeneilla asuinalueittain, % alueella kyselyhetkellä asuneista.	24
Taulukko 25. Työttömyysaika suhteessa valmistuneena vietettyyn aikaan työttömyyttä kokeneilla ja kaikilla vastaajilla.	25
Taulukko 26. Muuttaminen ensimmäisen ja kyselyhetken työn välillä suhteessa alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamiin vaikeuksiin, %.	28
Taulukko 27. Perhesyiden aiheuttamat työllistymisvaikeudet sukupuolittain, % kysymykseen vastanneista.	29
Taulukko 28. Työtehtävät ensimmäisessä työssä.	32
Taulukko 29. Työtehtävät kyselyhetken työssä.	32
Taulukko 30. Yleisimmät ensimmäisen työn työtehtävät alueittain, prosenttia alueella työskennelleistä.	33
Taulukko 31. Yleisimmät kyselyhetken työn työtehtävät alueittain, prosenttia alueella työskennelleistä.	34
Taulukko 32. Yleisimmät ensimmäisen työn työtehtävät suurimmilla koulutusaloilla.	35
Taulukko 33. Yleisimmät kyselyhetken työn työtehtävät suurimmilla koulutusaloilla.	35
Taulukko 34. Syy koulutustasoa vastaamattoman työn vastaanottamiseen.	45
Taulukko 35. Työn vaativuus suhteessa koulutustasoon ja korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen kyselyhetken työssä, % kaikista vastanneista (N = 1794).	50
Taulukko 36. Ensimmäiseen työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus vastaajaryhmittäin.	51
Taulukko 37. Kyselyhetken työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus vastaajaryhmittäin.	51
Taulukko 38. Ensimmäiseen työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus alueittain.	51
Taulukko 39. Kyselyhetken työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus alueittain.	52
Taulukko I. Ensimmäisen työpaikan alue, % vastaajaryhmistä.	59
Taulukko II. Syksyn 2008 työpaikan alue, % vastaajaryhmistä.	59
Taulukko III. Yleisimmät ammattinimikkeet ensimmäisessä työssä.	62
Taulukko IV. Yleisimmät ammattinimikkeet kyselyhetken työssä.	62
Taulukko V. Palkkojen tunnusluvut alueittain, euroa kuukaudessa.	64
Taulukko VI. Palkkojen tunnusluvut koulutusaloittain, euroa kuukaudessa.	64
Taulukko VII. Bruttopalkka syyskuussa 2008, % vastaajaryhmistä.	65
Taulukko VIII. Bruttopalkka syyskuussa 2008 alueittain, % alueella työskennelleistä.	65
Taulukko IX. Bruttopalkka syyskuussa 2008 aloittain, % alan vastaajista.	65

1 Johdanto

Yliopistoista valmistuneiden työelämään sijoittumisen seurantaan varten on kehitetty yhtenäistä seurantajärjestelmää 2000-luvun alusta lähtien. AKAVA toteutti vuosina 2000–2002 LAASER-hankkeen, jossa luotiin perustaa valtakunnalliselle akateemisten uraseurannalle. LAASER-projektissa selvitettiin etenkin valmistuneiden työelämään sijoittumisen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta eli projekti pyrki vastaamaan kysymyksiin siitä, miten mielekkäisiin tehtäviin koulutuksensa kannalta akateemisesti koulutetut sijoittuivat (Korhonen ja Sainio 2006, 5). Akateemisten rekrytointipalvelujen Aarresaari-verkosto on sittemmin jatkanut uraseurannan kehittämistä. Kasvava määrä yliopistoja on 2000-luvun kuluessa osallistunut uraseurannan kyselyihin, jotka kohdennetaan viisi vuotta ennen kyselyhetkeä valmistuneille. Viiden vuoden aikajänteen taustalla ovat aiemmat tutkimustulokset, jotka ovat osoittaneet korkeakoulutettujen pääsääntöisesti työllistyvän alun epävarmuuden jälkeen koulutustasoaan vastaavaan työhön muutaman vuoden sisällä valmistumis-
hetkestä (Suutari 2003, 24–26). Yhtenäisen mallin mukaisia kyselyjä on vuodesta 2008 lähtien alettu toteuttaa myös ammattikorkeakouluista valmistuneille, ja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistuloksista saadaankin jo kattava kuva korkeakoulutettujen työllistymisestä.

Tässä raportissa käytetään aineistona valtakunnallisesti toteutetun vuonna 2003 valmistuneiden uraseuranta-kyselyn tuloksia pirkanmaalaisten korkeakoulujen osalta. Kyselyn toteutti yliopistoista valmistuneille Aarresaari-verkosto ja ammattikorkeakouluista valmistuneille AMK-Rekry -verkosto. Kyselytutkimus toteutettiin syksyllä 2008 ja siinä olivat Pirkanmaan korkeakouluista mukana Tampereen yliopisto (TaY), Tampereen teknillinen yliopisto (TTY), Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK) ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK).¹ Raportissa aineistona käytetyt tilastot toimitti tutkija Jyrki Ollikainen Tampereen yliopiston tilastotieteen yksiköstä, ja tulosten loppuraportoinnin mahdollisti Tampereen alueen korkeakoulujen Unipoli-konsortion rahoitus.

Kyselyvastausten avulla käsitellään pirkanmaalaisista korkeakouluista valmistuneiden työllistymistä alueellisesta näkökulmasta. Kiinnostuksen kohteena on korkeakoulu alueellisena vaikuttajana, joka kouluttaa osaa-
vaa työvoimaa ja kasvattaa alueen inhimillistä pääomaa. Uraseurannan näkökulmasta mielenkiintoista on miten tätä inhimillistä pääomaa hyödynnetään ja mihin se päättyy – lähialueille, pääkaupunkiseudulle vai hajautuneesti koko Suomeen. Toisaalta on myös huomattava, että suuriin kaupunkeihin saavutaan opiskelemaan laajalta alueelta, ja monet tulevat kunnista, joissa korkeakoulutusmahdollisuuksia ei ole. Siksi työvoiman ja inhimillisen pääoman liikkuvuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon erilaiset opiskelussa ja työllistymisessä kuljetut reitit: palataanko esimerkiksi keskuksesta kotikuntaan opintojen päätyttyä, jäädäänkö opiskelupaikkakunnalle vai muutetaanko toiseen keskukseen? Yksi mahdollisuus on myös työssäkäynti eri kunnan alueella eli pendelöinti ja sitäkin tarkastellaan kyselytulosten valossa mahdollisuuksien mukaan.

Tutkimuksen lähtökohta – akateemisesti koulutettujen liikkuvuuden tutkiminen korkeakoulupaikkakunnan ja muiden alueiden välillä – on tältä osin samankaltainen kuin Puhakan ja kumppanien artikkelissa, jossa perehdytään vuonna 2001 valmistuneiden liikkumiseen valtakunnallisesti (Puhakka, Rautopuro ja Tuominen 2009). Käytetyt menetelmät, esimerkiksi alueellisten muuttujien ristiintaulukointi, ovat myös osittain samankaltaisia. Alueellista työmarkkinaliikkuvuutta käsitellään kuitenkin tässä raportissa etenkin Tampereen, muun Pirkanmaan ja pääkaupunkiseudun välisen liikkuvuuden näkökulmasta. Lisäksi lähestymistapa on pikemminkin kuvaileva kuin yleistävä ja teoriaan pohjautuva.

¹ Käsitellyssä eivät ole mukana Tampereella toimiva Poliisiammattikorkeakoulu ja Hämeen ammattikorkeakoulu, jolla on toimipaikka Valkeakoskella.

Liikkuvuuden selvittämisen ohella raportin toinen päätarkoitus on työllistymisen alueellinen vertailu. Kyselytulosten pohjalta tutkitaan sitä, missä määrin ja millä tavoin eri alueille työllistyneiden työt eroavat toisistaan. Vertailuja tehdään muun muassa sektorin, töiden vaativuuden ja työtehtävien osalta. Vertailuissa tutkitaan työllistymisen määrällisten mittareiden lisäksi työllistymisen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta. Kuten Suutari (2003) toteaa, määrälliset indikaattorit (esimerkiksi työttömien määrä tai erillisten työsuhteiden lukumäärä) eivät kerro, ovatko valmistuneet työllistyneet koulutustaan vastaaviin tehtäviin ja voivatko he hyödyntää korkeakoulussa hankkimaansa osaamista (Suutari 2003, 27). Eri alueiden töiden vertailu tarjoaa myös taustaa liikkuvuuden syiden pohdintaan: alueelliset työllistymisen erot kuvastavat eroja alueiden työmarkkinatilanteessa ja siten kertovat osaltaan alueiden houkuttelevuudesta korkeasti koulutetuille. Toisaalta myös kyselyssä käsiteltyjä ensimmäistä valmistumisen jälkeistä työpaikkaa ja kyselyhetken työpaikkaa vertaillaan keskenään. Työllistymisen vertailussa siis kulkevat rinnakkain kaksi näkökulmaa: pitkittäinen (eri ajankohtien vertailu) ja poikittainen (eri alueiden vertailu).

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kyselyvastauksia käsitellään pääasiassa yhdessä, mutta joissain tarkasteluissa tulokset on jaettu ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tuloksiin. Jako on perusteltu, sillä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen laeissa määritellyt tehtävät ovat erilaiset. Ammattikorkeakoululain (9.5.2003/351 4 §) mukaan ammattikorkeakoulun tehtävä on ”antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta” sekä harjoittaa ”työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa tutkimus- ja kehitystyötä”. Alueellisuus liittyy siis kiinteästi ammattikorkeakoulun perustehtäviin. Yliopistolakiin (27.6.1997/645 4 §) kirjattuna yliopiston tehtävänä sen sijaan on ”edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä” ja ”kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa”. Ammattikorkeakoulun tehtävissä siis painottuu aluevaikuttavuus, kun taas yliopistolle kuuluu laajempi sivistyksellinen tehtävä ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Koska eri korkeakouluilla on lähtökohtaisesti erilaiset tehtävät, niitä on myös käsiteltävä jossain määrin erilaisin kriteerein.

Aineiston käsittelyssä käytetään pääasiassa kuvailevia tilastollisia menetelmiä kuten jakaumien ja tunnuslukujen esittämistä, ristiintaulukointia ja prosenttiosuuksien laskemista sekä graafisia esityksiä. Joidenkin muuttujien yhteyksien tilastollista merkitsevyyttä tutkitaan ei-parametrisillä testeillä kuten khiin neliö (χ^2) -testillä, Mann–Whitneyn U-testillä sekä Kruskal–Wallis -testillä. Näistä ensin mainitulla voidaan selvittää kahden diskreetin eli kategorioihin luokitellun muuttujan välistä yhteyttä. Yleisesti ottaen testi tutkii sitä, riippuuko jonkin kategorisen muuttujan arvojen jakauma jostakin toisesta kategorisesta muuttujasta (Nummenmaa 2004, 293–294). Kaksi jälkimmäistä taas vertailevat järjestysasteikollisten muuttujien mediaaneja (Nummenmaa 2004, 250–258). Ei-parametriset testit sopivat alueellisten vertailujen tekemiseen, koska alue on laatueroasteikollinen muuttuja ja koska useimmat muut tutkimuksessa tarkasteltavat muuttujat ovat joko laatuero- tai järjestysasteikollisia. Tässä raportissa käytetään tilastollisissa tarkasteluissa 5 %:n riskitasoa, eli tilastollisesti merkitseviksi tulkitaan yhteydet, joiden kohdalla $p < 0,05$.²

² Riskitaso tarkoittaa virhepäätelmän todennäköisyyttä, jos nollahypoteesi (eli oletus, että muuttujien välillä ei ole yhteyttä tai ryhmien välillä ei ole eroa) hylätään. Tässä raportissa siis tulokset tulkitaan tilastollisesti merkitseviksi, jos erehdyksen todennäköisyys on alle 5 %.

2 Aineiston esittely

2.1 Kyselyn esittely

Vuonna 2003 valmistuneiden viisivuotisseurannan kyselylomakkeessa oli 35 (ammattikorkeakoulut) tai 36 (yliopistot) kysymystä.³ Kyselyn ensimmäinen osio käsitteli koulutus- ja työhistoriaa ja siihen kuului yleisiä työllistymistä koskevia kysymyksiä kuten työssäoloaika, mahdollisten työttömyysjaksojen määrä ja kesto sekä mahdollisten työllistymisvaikeuksien syyt.

Toinen osio keskittyi ensimmäiseen työpaikkaan valmistumisen jälkeen ja kolmas osio tilanteeseen kyselyhetkellä eli noin viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Molempien ajankohtien osalta kysyttiin senhetkisen työsuhteen luonnetta,⁴ työnantajaa (esimerkiksi pieni, keskisuuri tai suuri yritys, valtio tai kunta), työpaikan paikkakuntaa, työtehtävien luonnetta sekä ammattinimikettä. Lisäksi molempien töiden vastaavuutta tutkintoon pyrittiin selvittämään muutamalla kysymyksellä. Ensimmäisen ja kyselyhetken työn osiot olivat lähes identtiset joten eri ajankohtien vastausten vertailu on helppoa. Kyselyhetken työn osalta kysyttiin myös tyytyväisyyttä työhön esittämällä vastaajalle yksitoista väittämää, joita vastaaja kommentoi asteikolla yhdestä kuuteen (1 = täysin eri mieltä, 6 = täysin samaa mieltä). Viimeinen osio käsitteli korkeakoulutuksen merkitystä työn kannalta. Vastaajaa pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeitä tietyt taidot olivat kyselyhetken työssä ja miten hyvin korkeakouluopiskelu kehitti näitä taitoja.

Tässä raportissa keskitytään erityisesti kyselyn toiseen ja kolmanteen osioon eli valmistumisen jälkeistä ja kyselyhetken työtä koskeviin kysymyksiin. Näihin kysymyksiin saatujen vastausten kautta voidaan tarkastella työmarkkinaliikkuvuutta sekä työllistymisen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta alueittain. Vertailun tekeminen on helppoa, koska molempien työpaikkojen osalta on kysytty paikkakuntaa, joka on voitu koodata alueluokkiin.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen käyttämät lomakkeet olivat suurelta osin identtiset, joten eri korkeakoulujen vastaukset ovat suoraan verrattavissa toisiinsa. Kyselyt erosivat esimerkiksi siinä, että vain yliopistojen lomakkeessa kysyttiin tilannetta valmistumishetkellä, ja vain ammattikorkeiden lomakkeessa kysyttiin tulevaisuudensuunnitelmia. Näitä kyselyn poikkeavia osia ei käsitellä tässä raportissa. Lisäksi työtehtävien luonnetta kysyttäessä annetut vaihtoehdot erosivat hieman yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lomakkeissa. Laajemman otoksen saamiseksi kategoriat yhdistettiin soveltuvien osin. Luokkien yhdistämisen yksityiskohdista kerrotaan aihetta käsittelevän luvun yhteydessä (luku 5.1).

2.2 Vastaajien esittely

Uraseurannan kyselylomake lähetettiin postitse niille vuonna 2003 valmistuneille, joiden osoite oli Väestörekisterikeskuksesta saatavilla. Kohderyhmään kuuluivat ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon tai niin sanotun päättävän kandidaatin tutkinnon suorittaneet. Kyselyyn oli mahdollista vastata myös verkossa. Yhteensä 27 % kaikista kyselyvastauksista tulikin verkkovastauksina, eli verkossa vastasi yli neljännes kyselyyn vastanneista. Tutkituista neljästä korkeakoulusta saatiin vastauksia kyselyyn kaikki-

³ Kyselylomakkeet ovat liitteenä (liitteet 7 ja 8).

⁴ Kyselylomakkeissa käytetään termiä työsuhde, vaikka kysymykset kattavat varsinaisten työsuhteiden lisäksi myös julkisen sektorin virkasuhteet. Tässä raportissa käytetään työsuhde-nimitystä samassa laajemmassa merkityksessä eli sillä viitataan sekä työ- että virkasuhteisiin.

aan 1911. Näissä korkeakouluissa suoritettuja tutkintoja oli vuonna 2003 yhteensä 3302 joten vastausprosentti oli 58 % valmistuneista.

Vastaukset kyselyyn jakautuivat korkeakouluittain seuraavasti:

Taulukko 1. Vastaajat ja valmistuneet korkeakouluittain ja verkossa vastanneiden osuus.

Korkeakoulu	N	valmistuneita	vastausprosentti valmistuneista	verkkovastausten osuus vastaajista
PIRAMK	393	685	57 %	12 %
TAMK	408	812 ⁵	50 %	27 %
TaY	732	1092 ⁶	67 %	25 %
TTY	378	713	53 %	47 %
Yhteensä	1911	3302	58 %	27 %

Tampereen yliopistosta valmistuneita oli vastaajien joukossa eniten (n = 732), ja muista korkeakouluista vastaajia oli melko tasaisesti noin 400. Tampereen yliopiston vastausprosentti (67 %) oli myös kyselyn korkein. Vastausprosentit korkeakouluittain vaihtelivat kaikkiaan välillä 50–67 %, eli tulokset edustavat melko hyvin Tampereen korkeakouluista valmistuneita. Enemmistö vastaajista (61 %) oli naisia. Sukupuolijakauma korkeakouluittain oli odotetusti epätasainen:

Taulukko 2. Vastaajien sukupuolijakauma.⁷

Korkeakoulu	Miehet (%)	Naiset (%)
PIRAMK (N = 389)	14	86
TAMK (N = 408)	58	42
TaY (N = 729)	24	76
TTY (N = 376)	74	26
Kaikki vastaajat (N = 1902)	39	61

Kyselyyn vastanneet olivat valmistuneet kaikkiaan kuudeltatoista koulutusosalta. Koulutusalat ja alojen sukupuolijakauma näkyvät taulukosta 3.

⁵ Suoritettuja tutkintoja oli 812. Kahdeksan opiskelijaa suoritti kaksi tutkintoa, eli valmistuneita henkilöitä oli 804. Näistä 6 vastasi kyselyyn molempien tutkintojen osalta.

⁶ Yksi valmistunut suoritti kaksi tutkintoa eli valmistuneita henkilöitä oli 1091. Kaksi tutkintoa suorittanut vastasi kyselyyn.

⁷ Puuttuvien tai väärin täytettyjen tietojen takia tieto yhdeksän vastaajan sukupuolesta puuttuu aineistosta. Samasta syystä puuttuu myös tieto kuuden vastaajan koulutusosalasta.

Taulukko 3. Koulutusalat (AMK:jen alat vaalealla taustalla ja yliopistojen tummalla taustalla) ja alojen sukupuolijakauma.⁸

Koulutusala	N	Naiset (%)
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	69	86
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	186	92
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala ⁹	184	76
Kulttuuriala	53	66
Tekniikan ja liikenteen ala	236	25
Luonnontieteiden ala	39	69
Luonnonvara- ja ympäristöala	30	53
Humanistinen	154	86
Kasvatustieteellinen	139	88
Kauppätieteellinen	65	69
Luonnontieteellinen	49	39
Lääketieteellinen	26	50
Psykologian	20	80
Teknillistieteellinen	378	26
Terveystieteiden	41	100
Yhteiskuntatieteellinen	236	72

Ammattikorkeakoulujen aloista yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan sekä kulttuurialan koulutusta on sekä TAMKissa että PIRAMKissa. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan koulutusta on vain PIRAMKissa ja luonnontieteiden alan sekä luonnonvara- ja ympäristöalan koulutusta vain TAMKissa. Tekniikan ja liikenteen ala on myös keskittynyt TAMKiin: PIRAMKissa alaa edustavat vain laboratorioanalyytikon tutkinnon suorittaneet (n = 9). Yliopistojen aloista teknillistieteellisen alan koulutusta on TTY:ssä ja muiden alojen koulutusta Tampereen yliopistossa. Aloittainen sukupuolijakauma ja alojen keskittyminen eri korkeakouluihin selittävät osaltaan korkeakoulujen epätasaisia sukupuolijakaumia.

Koulutusalojen jaottelusta näkyy, että monet alat ovat vastaajamäärältään varsin pieniä. Erityisen pieniä aloja ovat psykologia (n = 20), lääketiede (n = 26) sekä luonnonvara- ja ympäristöala (n = 30). Näin pienten otosten tilastollinen tutkiminen on erittäin ongelmallista. Esimerkiksi alueittainen tarkastelu ei ole mielekäästä, jos alueluokkiin sijoittuu vain muutamia vastaajia. Tästä syystä tässä tutkimuksessa aineistoa käsitellään pääosin kokonaisuutena ja aloittaisissa tarkasteluissa keskitytään suuriin (n > 60 tai n > 100 tilanteesta riippuen), Tampereen korkeakouluille ominaisiin aloihin. Yli sadan vastaajan aloja on laajasti ottaen viisi: tekniikka, yhteiskuntatieteet, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, humanistinen ala sekä kasvatustieteellinen ala. Pieniä aloja yhdistämällä saataisiin suurempia otoksia, mutta silloin luokista voi tulla liian heterogeenisiä ja alojen erityispiirteet saattavat hämärtyä. Koulutuslajako on siksi säilytetty tässä sellaisenaan.

Kyselyn kohderyhmänä olivat kaikki vuonna 2003 valmistuneet, joten vastaajien valmistumishetkissä oli suurimmillaan lähes vuoden ero. Vastaajien valmistumishetkestä ei siis ollut kyselyhetkellä kulunut tasan viittä vuotta vaan vaihtelevasti alle viidestä vuodesta lähes kuuteen vuoteen. Tämä on otettava huomioon, kun tarkastellaan kyselytulosten ajallisia muuttujia kuten työttömyysaikaa tai perhevapaalla vietettyä aikaa.

⁸ Koulutuslajajoon perusteena on suoritettu tutkinto, ja jako on säilytetty korkeakouluilta saatujen tietojen mukaisena.

⁹ Tästä eteenpäin alan nimi esitetään taulukoissa ja kuvaajissa lyhennetyssä muodossa yht.tiet., liiketal. ja hall. ala.

3 Alueellinen sijoittuminen ja liikkuvuus

Useimmille tässä tutkimuksessa käsiteltäville vastaajille on yhteistä opiskelu tamperelaisessa korkeakoulussa. Vastaajat eroavat taas siinä, mistä korkeakouluihin on tultu ja minne on päädytty töihin ja asumaan opintojen jälkeen. Tuloksia voidaan siten käsitellä karkeasti ottaen Tampereelle tulemisen, Tampereelta lähtemisen ja Tampereella pysymisen näkökulmasta.

Aineiston alueelliseen tarkasteluun liittyy muutama ongelma. Kyselylomakkeessa käsitellyt ajankohdat paljastavat vain hetkellisen työtilanteen eivätkä välttämättä valaise vastaajan henkilökohtaista työuraa kokonaisuutena tai niitä laadullisia tekijöitä, joita liittyy tilastoissa havaittaviin ilmiöihin. Toisekseen esimerkiksi etätöitä tai liikkuvaa työtä tekeviä on vaikea sisällyttää alueellisen liikkumisen selvittämiseen. Paikkakuntia kysyttäessä eräät vastaajat (kaikki kolme kysymystä huomioon ottaen yhteensä 31 vastaajaa) olivatkin ilmoittaneet kaksi tai kolme paikkakuntaa (esimerkiksi ”Espoo, Tampere”, ”Turku, Helsinki”). Koska vastauksista ei pysty päättämään, millä logiikalla vastaaja oli laittanut paikkakunnat järjestykseen, vastauksia käsiteltäessä on otettu huomioon ainoastaan ensimmäinen ilmoitettu paikkakunta.

Lisäksi kolmella tutkituista neljästä korkeakoulusta on vähintään yksi Tampereen ulkopuolinen toimipiste. Tampereen teknillinen yliopisto tarjoaa sähkötekniikan, tietotekniikan ja tuotantotalouden alojen koulutusta Porin yksikössään, Tampereen yliopisto kouluttaa luokanopettajia Hämeenlinnassa ja yhteiskuntatieteilijöitä Porissa,¹⁰ ja Pirkanmaan ammattikorkeakoululla on eri koulutusalojen opetusta Tampereen lisäksi kolmella Pirkanmaan paikkakunnalla: Ikaalisissa, Mäntässä ja Virroilla. Alueellisessa tarkastelussa opiskelupaikkakunta on tärkeä taustatieto ja vastaajat onkin jaettu opiskelupaikan perusteella. Tässä raportissa keskitytään nimenomaan Tampereella opiskelleiden alueelliseen liikkuvuuteen. Tästä syystä joidenkin liikkuvuutta koskevien kysymysten kohdalla on otettu huomioon ainoastaan ne vastaajat, jotka suorittivat opintonsa Tampereella. Tulosten rajaamisesta on aina ilmoitettu taulukoiden ja kuvaajien yhteydessä.

Kyselyssä kartoitettiin vastaajien alueellista sijoittumista kolmena eri ajankohtana. Valmistuneilta kysyttiin asuinkuntaa ennen opintojen aloittamista, ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan sijaintikuntaa ja kyselyhetken eli syksyn 2008 työpaikan sijaintikuntaa. Lisäksi korkeakoulujen taustatiedoista saatiin selville asuinkunta kyselyhetkellä, mikä mahdollistaa eri paikkakuntien välisen pendelöinnin tutkimisen. Aineisto on liikkuvuuden analysointia varten jaettu seuraaviin viiteen alueluokkaan:

1. Tampere
2. muu Pirkanmaa
3. pääkaupunkiseutu (Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen)
4. muu Suomi
5. ulkomaat

Kategoriat on laadittu Tampereen ja Pirkanmaan näkökulmasta ja niiden avulla voidaan luoda yleiskuvaa Tampereen korkeakouluista valmistuneiden työllistymisestä alueittain sekä korkeakoulutettujen alueellisesta liikkuvuudesta Tampereen, Pirkanmaan, pääkaupunkiseudun ja muiden alueiden välillä.¹¹

¹⁰ Porin yliopistokeskuksesta ei valmistunut yhteiskuntatieteilijöitä vielä vuonna 2003, joten Porista yhteiskuntatieteistä valmistuneita ei aineistossa ole.

¹¹ ”Ulkomaat”-kategoriaa ei käsitellä tässä tutkimuksessa laajemmin kolmesta syystä. Ensinnäkin raportti keskittyy liikkuvuuteen Suomen sisällä ja etenkin liikkuvuuteen Pirkanmaan näkökulmasta. Toisekseen aineisto ei ole luotettavaa ulkomailla asuvien ja työskentelevien osalta, koska kaikki korkeakoulut eivät lähettäneet kyselyä niille, joiden osoite oli ulkomailla. Lisäksi ulkomailla asuneiden ja työskennelleiden vastaajien lukumäärät olivat melko pieniä. ”Ulkomaat”-

Edellä mainittujen alueluokkien avulla voidaan tarkastella vastaajien alueellista jakautumista ennen opintojen aloittamista.

Taulukko 4. Asuinalue ennen opintojen aloittamista, % vastaajaryhmistä.

Alue	Miehet (N = 674)	Naiset (N = 975)	AMK (N = 638)	Yliopisto (N = 1015)	Kaikki Tampereella opiskelleet (N = 1653)
muu Suomi	52	43	34	55	47
Tampere	26	31	36	25	29
muu Pirkanmaa	19	18	27	13	19
pääkaupunkiseutu	3	7	3	6	5
ulkomaat	0	0	0	0	0
Yhteensä	100	100	100	100	100

Enemmistö (52 %) vastaajista oli tullut Tampereelle Pirkanmaan ulkopuolelta. Lähes puolet kaikista vastaajista (47 %) oli tullut ”muu Suomi”-luokan alueelta. Pääkaupunkiseudulta oli tullut 5 % vastaajista ja ulkomailta 0,4 %. Pirkanmaalla ennen opintojen aloittamista oli asunut vastaavasti 48 % Tampereella opiskelleista vastaajista: Tampereella 29 % vastaajista ja muualla Pirkanmaalla 19 %. Tulosten valossa Tampereelle siis tultiin laajalti Suomesta mutta vähemmässä määrin pääkaupunkiseudulta, mitä selittää varmasti osaltaan pääkaupunkiseudun hyvä koulutustarjonta. Tämän tarkastelun karkea luokittelu ei mahdollista tulosten tarkempaa analysointia mutta kaiken kaikkiaan Tampere näyttäytyy vetovoimaisena opiskelukeskuksena, joka houkuttelee opiskelijoita lähialueen ulkopuolelta.

Mies- ja naisvastaajien asuinpaikat ennen opintoja erosivat jonkin verran. Naiset olivat hieman useammin asuneet Tampereella jo ennen opintoja ja hieman suurempi osa naisista oli tullut pääkaupunkiseudulta. Miehistä taas huomattavasti useampi oli tullut Tampereelle Pirkanmaan ja pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen vastausten eroista puolestaan näkyy korkeakoulujen erilainen suuntautuminen. Suurin osa (63 %) ammattikorkeakoulujen vastaajista oli tullut Pirkanmaalta: 36 % Tampereelta ja 27 % muualta Pirkanmaalta. Pääkaupunkiseudulta oli tullut 3 % ja noin kolmannes oli tullut muualta Suomesta. Yliopistoilla taas tilanne oli päinvastainen: 61 % vastaajista oli tullut Pirkanmaan ulkopuolelta (6 % pääkaupunkiseudulta ja 55 % eli yli puolet ”muu Suomi”-luokan alueelta). Tampereella oli ennen opintoja asunut neljännes ja muualla Pirkanmaalla 13 % yliopistossa Tampereella opiskelleista. Ammattikorkeakouluihin tultiin siis huomattavasti useammin lähialueelta, kun taas enemmistö yliopistossa opiskelleista oli tullut Pirkanmaan ja pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

3.1 Työpaikkojen sijainti

Vastaajien ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan alueellinen jakautuminen näkyy taulukosta 5.

luokka pidetään yleistarkasteluissa ja frekvenssitaulukkoissa mukana mutta alueittaisissa ristiintaulukoinneissa sitä ei ole huomioitu vastaajien pienen lukumäärän takia.

Taulukko 5. Ensimmäisen työpaikan alue Tampereella opintonsa suorittaneilla, % vastaajaryhmistä.¹²

Alue	Miehet (N = 677)	Naiset (N = 989)	AMK (N = 648)	Yliopisto (N = 1023)	Kaikki Tampereella opiskelleet (N = 1671)
Tampere	52	45	50	47	48
muu Suomi	22	22	20	23	22
pääkaupunkiseutu	14	17	10	19	16
muu Pirkanmaa	11	13	19	8	12
ulkomaat	1	2	1	2	2
Yhteensä	100	100	100	100	100

Lähes puolet kaikista Tampereella opiskelleista (48 %) löysi ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnsä Tampereelta, 12 % päätyi Pirkanmaan muihin paikkakuntiin, 16 % pääkaupunkiseudulle ja 22 % eli runsas viidesosa muualle Suomeen. Yhteensä 60 % oli siis Pirkanmaalla ensimmäisessä työssään.

Mies- ja naisvastaajien välillä ei ilmennyt kovin suuria eroja sijoittumisessa. Miehistä seitsemän prosenttiyksikköä suurempi osuus oli ollut ensimmäisessä työssä Tampereella, ja naisista useampi oli ollut pääkaupunkiseudulla ja muualla Pirkanmaalla. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen vertailussa sen sijaan näkyy huomattavia eroja. Tampereella työskenteli hieman suurempi osuus ammattikorkeakoulusta valmistuneista ja ”muu Suomi”-luokan alueella hieman useampi yliopistosta valmistuneista. Suurimmat erot näkyvät kuitenkin pääkaupunkiseudun ja muun Pirkanmaan kohdalla. Pääkaupunkiseudulla ensimmäisessä työssään työskenteli 19 % yliopistosta valmistuneista ja 10 % ammattikorkeakoulusta valmistuneista. Muualla Pirkanmaalla puolestaan työskenteli 8 % yliopistosta valmistuneista ja 19 % ammattikorkeakoulusta valmistuneista. Pääkaupunkiseudun ja muun Pirkanmaan osuudet olivat siis lähes päinvastaiset yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta valmistuneilla.

Kaikkiaan ammattikorkeakoululaisista Pirkanmaalla Tampere mukaan luettuna työskenteli 69 % ja yliopistolaisista 55 %. Ammattikorkeakoulussa opiskelleista enemmistö oli siis työllistynyt lähialueelle, mikä sopii ammattikorkeiden tehtävään alueellisenä vaikuttajana. Yliopistossa opiskelleista pieni enemmistö oli työllistynyt Pirkanmaalle mutta lähes viidennes oli työllistynyt pääkaupunkiseudulle ja lähes neljännes muualle Suomeen. Yliopistoista päädyttiin siis useammin lähialueen ulkopuolelle, ja pääkaupunkiseutu painottui selvemmin yliopistosta valmistuneiden sijoittumisessa verrattuna ammattikorkeakoulusta valmistuneisiin.

Viisi vuotta valmistumisen jälkeen työpaikkojen alueellinen jakautuminen oli seuraavanlainen:

Taulukko 6. Syksyn 2008 työpaikan alue Tampereella opintonsa suorittaneilla, % vastaajaryhmistä.

Alue	Miehet (N = 668)	Naiset (N = 936)	AMK (N = 621)	Yliopisto (N = 988)	Kaikki Tampereella opiskelleet (N = 1609)
Tampere	48	42	50	41	44
muu Suomi	24	23	21	25	24
pääkaupunkiseutu	19	19	13	23	19
muu Pirkanmaa	7	14	16	8	11
ulkomaat	1	2	1	2	2
Yhteensä	100	100	100	100	100

¹² Tässä käsitellään ainoastaan Tampereella opintonsa suorittaneita, koska heitä on mielekkäämpää tarkastella yhtenäisenä ryhmänä liikkuvuuden suhteen. Koko aineiston tulokset, joissa ovat mukana myös eri Paikkakuntien toimipisteissä opiskelleet, löytyvät liitteistä (liitetaulukot I ja II).

Tieto kyselyhetken työpaikan paikkakunnasta puuttui huomattavasti useammalta vastaajalta (n = 98, yhteensä 5 % vastanneista) kuin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan sijainti. Tämä johtunee osaltaan siitä, että kyselyhetkellä kaikkiaan kymmenesosa vastaajista oli työvoiman ulkopuolella. Vaikka kyselylomakkeen ohjeissa neuvottiin perhe- ja opintovapaalla olevia vastaamaan aiemman työpaikkansa perusteella ja yrittäjiä sekä freelancereita vastaamaan soveltuvien osin, esimerkiksi perhevapaalla olleet saattoivat silti jättää työpaikkansa paikkakunnan ilmoittamatta.

Tampere oli edelleen selvästi yleisin työpaikan sijaintipaikkana, mutta sen osuus oli neljä prosenttiyksikköä pienempi kuin ensimmäisten työpaikkojen kohdalla. Pääkaupunkiseutu oli kasvattanut osuuttaan kolmen prosenttiyksikön verran, mikä viittaa jonkinasteiseen siirtymiseen pääkaupunkiseudun suuntaan, tosin erot ovat niin pieniä, ettei ole syytä kovin rohkeisiin tulkintoihin.

Miehiä oli kuusi prosenttiyksikköä enemmän Tampereella työssä kuin naisia ja naisia puolestaan seitsemän prosenttiyksikköä enemmän muualla Pirkanmaalla. Tampereen osuus oli pienentynyt molemmissa ryhmissä, mutta muun Pirkanmaan osuus oli pudonnut miehillä ja kasvanut hieman naisilla.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja vertaillessa erot olivat viisi vuotta valmistumisen jälkeen samankaltaisia kuin ensimmäisen työn kohdalla. Ammattikorkeakoulussa Tampereella opiskelleista 66 % oli Pirkanmaalla työssä ja yliopistossa opiskelleista 49 % eli alle puolet. Tampereella työssä oli puolet ammattikorkeakoulusta valmistuneista ja 41 % yliopistosta valmistuneista. Yliopistojen osalta Tampereella työssä olevien osuus oli laskenut kuusi prosenttiyksikköä, kun taas ammattikorkeakoulujen osalta se oli pysynyt samana. Pääkaupunkiseutu ja muu Suomi olivat kasvattaneet osuuttaan molempien ryhmien kohdalla. Kyselyhetkellä yliopistolaisista 23 % eli lähes neljäsosa oli työssä pääkaupunkiseudulla. Ammattikorkeakoululaisista vastaava osuus oli kymmenen prosenttiyksikköä pienempi.

3.2 Työpaikkojen sijainti koulutusaloittain

Työpaikkojen sijainnissa oli huomattavia eroja koulutusaloittain. Tampere oli yleisin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn paikkakunta kaikkiaan 11 alalla 16:sta, kun huomioidaan vain Tampereella opintonsa suorittaneet. Jäljelle jäävillä viidellä alalla ensimmäisen työn paikkakunta vaihteli: lääketieteellisellä alalla työ sijoittui useimmiten muualle Pirkanmaalle, kauppatieteellisellä alalla ensimmäinen työ sijoittui useimmiten pääkaupunkiseudulle, ja luonnonvara- ja ympäristöalalla sekä psykologian ja terveystieteiden aloilla työ löytyi useimmiten muualta Suomesta. Jos otetaan huomioon myös Hämeenlinnasta valmistuneet, kasvatus-tieteellisellä alalla ensimmäinen työ löytyi useimmiten ”muu Suomi”-luokan alueelta.

Seuraavassa tarkastellaan suurimmilta aloilta valmistuneiden sijoittumista. Taulukoissa on huomioitu ainoastaan Tampereella opintonsa suorittaneet.

Taulukko 7. Ensimmäisen työpaikan sijainti suurimmilta aloilta valmistuneilla, % alan vastaajista.

Koulutusala	Ensimmäisen työpaikan alue				
	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Sos., terveys- ja liikunta-ala (N = 183)	50	26	6	19	100
Yht.tiet., liiketal. ja hall. ala (N = 71)	66	11	13	10	100
Tekniikan ja liikenteen ala (N = 229)	47	18	7	28	100
Humanistinen (N = 149)	52	10	17	21	100
Kasvatustieteellinen (N = 84)	39	13	13	35	100
Teknillistieteellinen (N = 348)	61	5	12	22	100
Yhteiskuntatieteellinen (N = 222)	37	6	32	24	100

Pirkanmaalle Tampere mukaan luettuna oli sijoittunut yli puolet kaikkien paitsi yliopiston yhteiskuntatieteellisen alan valmistuneista. Valmistuneista selvimmän erottuivat kasvatustieteilijät, jotka olivat sijoittuneet melko tasaisesti Suomen eri alueille sekä yliopiston yhteiskuntatieteilijät, joista vain 37 % oli ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssä Tampereella ja lähes kolmannes oli pääkaupunkiseudulla. Sen sijaan ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneet olivat useimmin Tampereella ensimmäisessä työssä verrattuna muihin suuriin aloihin. Seuraavaksi useimmin Tampereelle olivat jääneet teknillistieteelliseltä alalta eli Tampereen teknillisestä yliopistosta valmistuneet. Muualla Pirkanmaalla olivat ensimmäisessä työssä useimmin sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta valmistuneet.

Taulukko 8. Kyselyhetken työpaikan sijainti suurimmilta aloilta valmistuneilla, % alan vastaajista.

Koulutusala	Kyselyhetken työpaikan alue				
	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Sos., terveys- ja liikunta-ala (N = 173)	47	22	9	23	100
Yht.tiet., liiketal. ja hall. ala (N = 70)	57	16	17	10	100
Tekniikan ja liikenteen ala (N = 221)	52	13	9	26	100
Humanistinen (N = 139)	47	10	22	20	100
Kasvatustieteellinen (N = 75)	35	20	13	32	100
Teknillistieteellinen (N = 344)	50	5	17	27	100
Yhteiskuntatieteellinen (N = 217)	29	9	38	25	100

Kyselyhetken työn aloittaisessa tarkastelussa näkyvät samat trendit kuin kokonaisaineistossa, eli valmistuneita oli ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työhön verrattuna siirtynyt Tampereelta ja muualta Pirkanmaalta pääkaupunkiseudun ja muun Suomen suuntaan. Tampereen osuus oli vähentynyt etenkin kolmen alan kohdalla: teknillistieteellisen (10 prosenttiyksikön pudotus), yliopiston yhteiskuntatieteellisen sekä ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alojen kohdalla (molemmissa yhdeksän prosenttiyksikön pudotus). Teknillistieteellisen alan valmistuneet olivat siirtyneet samassa määrin pääkaupunkiseudulle ja muualle Suomeen, kun taas yliopiston yhteiskuntatieteelliseltä alalta valmistuneista valtaosa oli siirtynyt pääkaupunkiseudulle. Kyselyhetkellä yliopiston yhteiskuntatieteilijöistä olikin suurista aloista ainoana ryhmänä määränemmistö töissä muualla kuin Tampereella: heistä 38 % oli pääkaupunkiseudulla ja 29 % Tampereella työssä. Yleistrendistä poikkesi ammattikorkeakoulujen tekniikan ja liikenteen ala, jonka kohdalla Tampereen osuus oli kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä verrattuna ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työhön.

3.3 Alueellinen liikkuvuus: aluemuuttujien keskinäinen vertailu

Ristiintaulukoimalla aineiston alueellisia muuttujia voidaan tarkastella valmistuneiden alueellisten siirtymisten reittejä. Vertailemalla aluemuuttujia voidaan pyrkiä vastaamaan esimerkiksi kysymyksiin siitä, missä määrin muualta Tampereelle opiskelemaan tulleet jäävät alueelle työhön ja missä määrin he siirtyvät pääkaupunkiseudulle tai muualle Suomeen. Tämän luvun taulukoissa on selkeyden vuoksi huomioitu ainoastaan ne vastaajat, jotka suorittivat opintonsa Tampereella (N = 1699). Tampereella opiskelleiden tapauksessa Tamperetta voidaan pitää yhteisenä tekijänä vastaajille. Aineistoa voidaan siis käsitellä Tampereelle tulemisen, Tampereelta lähtemisen ja Tampereella pysymisen näkökulmasta. Seuraavassa käsittelyssä keskitytään etenkin Tampereen, muun Pirkanmaan ja pääkaupunkiseudun väliseen liikkumiseen, koska ”muu Suomi”-luokka on liian laaja mielekkäiden tulkintojen tekemiseen.

Paikkakuntatiedot ovat tietyiltä osin ongelmallisia. Taustatietona hankitut asuinpaikkatiedot eivät ole täysin luotettavia, koska vastaajista osa saattaa esimerkiksi olla kirjoilla vanhassa kotikunnassaan, vaikka asuisikin käytännössä muualla. Kysytyissä paikkakuntatiedoissa on puolestaan omat ongelmansa. Kuten aiemmin mainittiin, noin 30 vastaajaa ilmoitti kysyttäessä useamman paikkakunnan, joista on tässä otettu huomioon ainoastaan ensimmäinen. Nämä ongelmat liittyvät siihen, etteivät valmistuneiden urat välttämättä ole suoraviivaisia vaan niihin voi sisältyä moninaisia lyhyempiä jaksoja erilaisissa tehtävissä ja eri paikkakunnilla sekä liikkuvaa työtä eri paikkakuntien välillä. Kyselytulosten tulkinnassa on tästä syystä oltava varovainen.

Seuraavat taulukot on alueellisen vertailun helpottamiseksi esitetty prosenttiosuuksina alueittain. Taulukot antavat siis vain suhteellisen kuvan alueellisesta liikkuvuudesta. Eri alueelle liikkuneiden valmistuneiden määriä tarkasteltaessa on otettava huomioon, että esimerkiksi Tampereella ensimmäisessä työssä olleiden lukumäärä oli huomattavasti suurempi kuin muilla alueilla, joten Tampereelta pois siirtyneitä oli lukumääräisesti melko paljon, vaikka prosenttiosuudet olivat pieniä.

Taulukko 9. Ensimmäinen työpaikka suhteessa asuinpaikkaan ennen opintoja, % alueella ennen opintoja asuneista.

Asuinalue ennen opintojen aloittamista	Ensimmäisen työpaikan alue				
	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Tampere (N = 468)	69	10	13	7	100
muu Pirkanmaa (N = 297)	50	34	8	8	100
pääkaupunkiseutu (N = 84)	23	1	61	15	100
muu Suomi (N = 748)	39	7	16	38	100
kaikki Tampereella opiskelleet (N = 1597)	49	12	16	23	100

Yllä taulukossa 9 on ristiintaulukoitu opintoja edeltävä asuinalue ja ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan alue. Taulukosta näkyy, että aiempi asuinpaikka määritteli selvästi myöhemmän työpaikan aluetta. Tampere oli kuitenkin pääkaupunkiseudulta tulleita lukuun ottamatta kaikilla yleisin ensimmäisen työpaikan paikkakunta. Tamperelaiset jäivät selvästi useimmin Tampereelle töihin, ja Pirkanmaalaisista puolet löysi työpaikan Tampereelta. Pääkaupunkiseudulta tulleista noin neljännes jäi Tampereelle työhön opintojen jälkeen. Muualta Suomesta tulleista vastaava osuus oli 39 %.

Kaikista vastaajista 16 % oli löytänyt ensimmäisen työn pääkaupunkiseudulta. Vain 8 % Tampereen ulkopuolelta Pirkanmaalta opiskelemaan tulleista päätyi pääkaupunkiseudulle työhön, kun taas pääkaupunkiseudulta tulleista 61 % eli yli puolet palasi sinne. Tampereella ennen opintoja asuneista 13 % päätyi pääkaupunkiseudulle.

Taulukko 10. Kyselyhetken työpaikka suhteessa asuinpaikkaan ennen opintoja, % alueella ennen opintoja asuneista.

Asuinalue ennen opintojen aloittamista	Kyselyhetken työpaikan alue				
	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Tampere (N = 453)	64	10	16	10	100
muu Pirkanmaa (N = 286)	52	29	8	10	100
pääkaupunkiseutu (N = 80)	21	0	63	16	100
muu Suomi (N = 723)	34	6	21	39	100
kaikki Tampereella opiskelleet (N = 1542)	45	11	20	24	100

Asuinpaikka ennen opintoja heijastui selvästi myös työn sijaintiin viisi vuotta valmistumisen jälkeen, ja tulokset olivat pääosin samansuuntaisia kuin ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan kohdalla. Syksyllä 2008 Tampere oli yleisin työpaikan paikkakunta Tampereelta ja muualta Pirkanmaalta tulleilla vastaajilla. Tampereella ennen opintoja asuneista noin kaksi kolmasosaa oli kyselyhetkellä Tampereella, ja muualta Pirkanmaalta tulleista hieman yli puolet oli Tampereella. Pääkaupunkiseudulla ennen opintoja asuneista vain runsas viidennes oli kyselyhetkellä työssä Tampereella ja kaikkiaan 63 % pääkaupunkiseudulta tulleista oli palannut pääkaupunkiseudulle.¹³ Muualta Suomesta tulleista noin kolmannes (34 %) oli kyselyhetkellä Tampereella työssä.

Tampereella opiskelleista 20 % oli kyselyhetkellä pääkaupunkiseudulla työssä. Pääkaupunkiseudulle oli päätyntä 16 % Tampereelta tulleista, 8 % Pirkanmaalta tulleista ja noin viidennes muualta Suomesta tulleista. Tampereelta ja lähialueilta tulleet olivat siis useimmiten Tampereella työssä viisi vuotta valmistumisen jälkeen, kun taas pääkaupunkiseudulta tulleista valtaosa oli palannut takaisin. Muualta Suomesta tulleet jakautuivat Tampereen, pääkaupunkiseudun ja muun Suomen kesken niin, ettei millään alueella ollut muualta Suomesta tulleiden vastaajien selkeää enemmistöä. Muualla Pirkanmaalla heistä oli kuitenkin vain 6 %.

Puhakka ja kumppanit (2009, 36) tarkastelevat vuonna 2001 valmistuneiden läänitason liikkuvuutta viisikoh-
taisen muuttoluokituksen avulla. Heidän käyttämänsä luokat on muodostettu opintoja edeltävän asuinpaikan ja kyselyhetken työpaikan perusteella. Luokat ovat seuraavat:

1. Pysyjät: opiskelivat oman lääninsä yliopistossa, työskentelivät kyselyhetkellä samassa läänissä
2. Lähtijät: opiskelivat oman lääninsä yliopistossa, työskentelivät kyselyhetkellä eri läänissä
3. Opiskelumuuttajat: opiskelivat toisen läänin alueella, työskentelivät kyselyhetkellä opiskeluläänissä
4. Palaajat: opiskelivat toisen läänin alueella, työskentelivät kyselyhetkellä vanhassa kotiläänissään
5. Toistuvaismuuttajat: opiskelivat toisen läänin alueella, työskentelivät eri läänissä kuin opiskelulääni ja vanha kotilääni

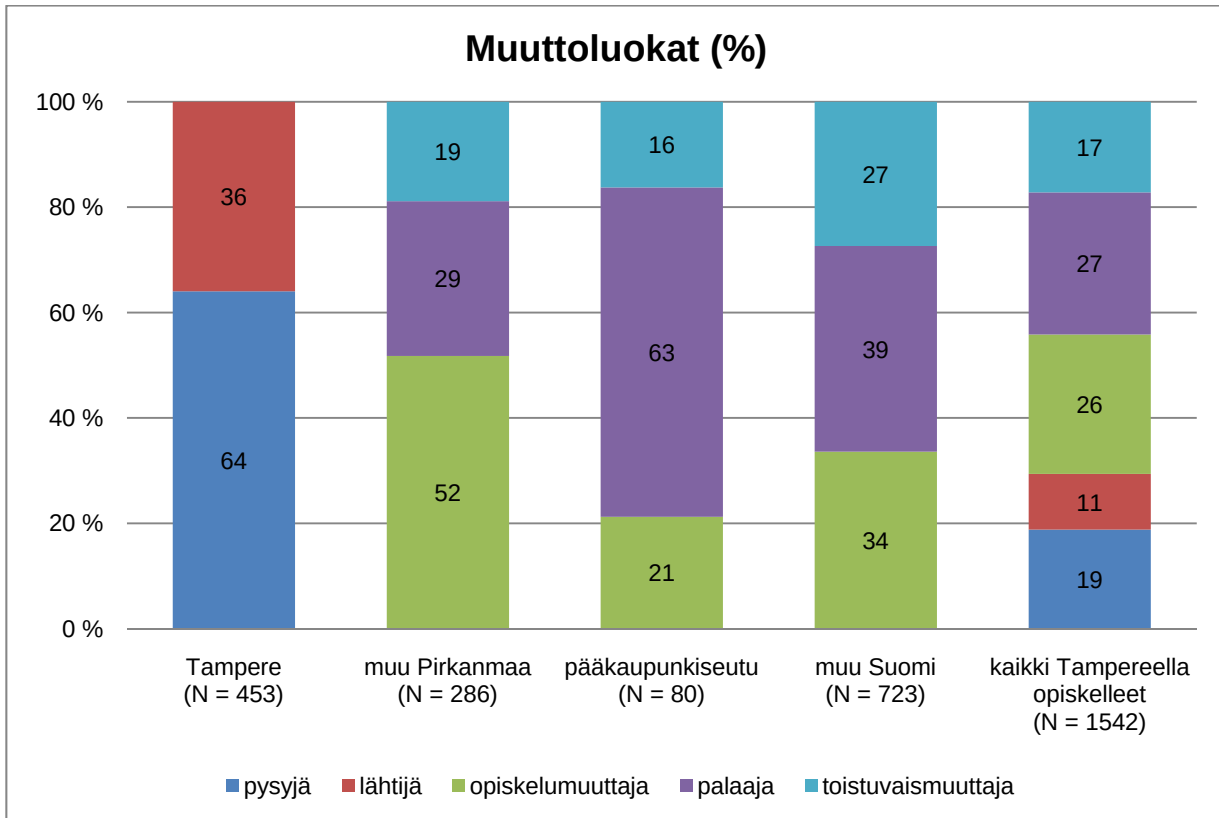
Tämän raportin tarkoituksia varten luokat voidaan muuttaa tässä käytettyjä alueluokkia koskeviksi, eli läänien sijasta liikkuvuutta tarkastellaan Tampereen, muun Pirkanmaan, pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä. Lisäksi Tampere opiskelupaikkana pidetään vakiona, jolloin luokista 1. ja 2. koskevat Tampereelta kotoisin olevia vastaajia ja 3.–5. kaikkia muita. Tässä muuttoluokkien määritelmät ovat siis seuraavat:

1. Pysyjät: asuivat Tampereella ennen opiskelua, työskentelivät kyselyhetkellä Tampereella
2. Lähtijät: asuivat Tampereella ennen opiskelua, työskentelivät kyselyhetkellä muualla
3. Opiskelumuuttajat: tulivat Tampereelle muualta, jäivät Tampereelle töihin

¹³ Tulokset ovat samansuuntaisia kuin Puhakan ja kumppaneiden vuonna 2001 valmistuneiden valtakunnallisesta aineistosta tekemä päätelmä, että Etelä-Suomen läänissä ennen opintoja asuneet palasivat muita useammin entiselle asuinalueelleen opintojen päätyttyä (Puhakka ym. 2009, 41).

4. Palaajat: tulivat Tampereelle muualta, palasivat opintojen jälkeen aiemmalle asuinalueelleen
5. Toistuvaismuuttajat: tulivat Tampereelle muualta, muuttivat opiskelun jälkeen muualle kuin vanhalle asuinalueelleen töihin

Vastaajat jakautuivat muuttoluokkiin kuvan 1 mukaisesti. Kuviossa alumuuttaja kertoo asuinalueen ennen opintoja.



Kuva 1. Vastaajat muuttoluokittain.

Luokituksessa käytettävät muuttajat ovat samat kuin edellisessä taulukossa 10, joten tulokset ovat osittain samoja. Eri ryhmien Tampereelle jäämistä ja muualta opiskelemaan tulleiden palaamista käsiteltiin jo aiemmin. Yllä olevasta muuttoluokituksesta näkyykin selvästi ennen kaikkea liikkuvuuden yleistilanne kaikkien Tampereella opiskelleiden osalta (viimeinen pylväs). Lähes viidennes Tampereella opiskelleista oli asunut aiemmin Tampereella ja oli alueella myös viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Noin kymmenesosa oli puolestaan asunut aiemmin Tampereella ja muuttanut opintojen jälkeen muualle. Tampereella opiskelleista 26 % oli muuttanut muualta ja jäänyt alueelle työhön. Nämä vastaajat olivat siis muuttovoittoa Tampereelle. Palaajien ryhmä oli hieman opiskelumuuttajia suurempi (27 %) ja toistuvaismuuttajia oli 17 %.¹⁴ Kaikkiaan 44 % eli lähes puolet Tampereella opiskelleista oli siis muuttanut muualta opiskelemaan ja muuttanut opiskelun päätyttyä alueelta pois.

Opintoja edeltävän asuinpaikan ja työpaikkojen sijaintien lisäksi voidaan vertailla myös eri ajankohtien työpaikkojen sijainteja keskenään, jolloin nähdään, miten eri alueilla aiemmin työskennelleet olivat sittemmin liikkuneet.

¹⁴ ”Palaajat”-ryhmä on ongelmallinen ”muu Suomi”-luokan kohdalla, koska laaja alueluokka ei paljasta, ovatko vastaajat todella palanneet kotiseudulleen vai muuttaneet muualle luokan alueelle. Osa ”muu Suomi”-luokan palaajista sijoittuu siis todennäköisesti todellisuudessa toistuvaismuuttajien luokkaan.

Taulukko 11. Syksyn 2008 työpaikan sijainti suhteessa ensimmäiseen työpaikkaan, % alueella ensimmäisessä työssään työskennelleistä. Aiemman työpaikan alueella pysyneet merkitty tähdellä.

Ensimmäisen työpaikan alue	Kyselyhetken työpaikan alue				
	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Tampere (N = 769)	74*	8	9	9	100
muu Pirkanmaa (N = 190)	34	49*	5	12	100
pääkaupunkiseutu (N = 248)	13	1	77*	9	100
muu Suomi (N = 342)	13	5	7	75*	100
kaikki Tampereella opiskelleet (N = 1549)	46	11	19	24	100

Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan ja kyselyhetken työpaikan taulukoinnista käy ilmi, että noin kolme neljäsosaa useimpien alueiden vastaajista oli pysynyt ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikkansa alueella. Poikkeuksena oli muu Pirkanmaa, jonka kohdalla noin kolmannes alueella aiemmin työskennelleistä oli siirtynyt Tampereelle. Sekä pääkaupunkiseudulla että muualla Suomessa työskennelleistä 13 % oli viisi vuotta valmistumisen jälkeen siirtynyt Tampereelle työhön. Tampereella ensimmäisessä työssä työskennelleet olivat siirtyneet melko tasaisesti pääkaupunkiseudulle, muualle Suomeen (molemmat 9 %) ja muualle Pirkanmaalle (8 %). Vastaajat olivat siis kyselytulosten perusteella liikkuneet molempiin suuntiin Pirkanmaan ja pääkaupunkiseudun sekä Pirkanmaan ja muun Suomen välillä. Määrällisen alueellisen liikkumisen lisäksi on mielenkiintoista tarkastella, liikkuvatko eri vastaajaryhmät (esimerkiksi määräaikaissa työssä olleet) eri tavalla kuin muut. Tähän kysymykseen palataan vastaajien työuria käsiteltäessä (luku 4.3.1).

Vertaamalla kyselyhetken työpaikan aluetta taustatietona saatuun asuinalueeseen kyselyhetkellä voidaan puolestaan selvittää vastaajien pendelöintiä eli työssäkäyntiä muualla kuin asuinalueellaan.

Taulukko 12. Kyselyhetken työn sijainti suhteessa kyselyhetken asuinpaikkaan, % alueella asuneista. Pendelöijät merkitty tähdellä.

Asuinpaikan alue	Työpaikan alue				
	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Tampere (N = 542)	84	10*	2*	4*	100
muu Pirkanmaa (N = 365)	63*	32	1*	4*	100
pääkaupunkiseutu (N = 261)	2*	0*	92	6*	100
muu Suomi (N = 408)	6*	1*	12*	80	100

Aineistosta löytyi yleisesti vain vähän todisteita eri alueluokkaan kuuluvien paikkakuntien välisestä pendelöinnistä. Muu Pirkanmaa poikkesi tästä yleistilanteesta: siellä asuvista vastaajista kaikkiaan 63 % kävi työssä Tampereella. Tampereelta puolestaan kymmenesosa vastaajista kävi työssä muualla Pirkanmaalla, 2 % pääkaupunkiseudulla ja 4 % muualla Suomessa. Tuloksissa ei siis näy merkittävää pendelöintiä Tampereen ja pääkaupunkiseudun välillä, mutta Tampereen ja muun Pirkanmaan välillä kulkeminen oli vilkasta, etenkin Tampereelle työhön tulemisen suuntaan. Pääkaupunkiseudun ja ”muu Suomi”-luokan alueen välinen liikenne selittyy osaksi sillä, että ”muu Suomi” pitää sisällään myös pääkaupunkiseudun ulkopuolisia Helsingin seudun ja Uudenmaan kuntia.

4 Vastaajien työurien alkuvuodet

Vuonna 2003 valmistuneiden työllisyystilanne oli syksyllä 2008 yleisesti hyvä: vain 1 % vastaajista ilmoitti olevansa työttömänä työnhakijana ja vain noin 0,1 % vastaajista oli työllistettynä tai työvoimakoulutuksessa. Vakituksessa kokopäivätyössä oli 69 %, määräaikaistyössä 12 % ja osa-aikatyössä 3 %. Kaiken kaikkiaan siis kokopäiväisessä tai osa-aikaisessa työsuhteessa oli 84 % vastaajista. Lisäksi 4 % ilmoitti olevansa itsenäinen yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer, joten yhteensä 88 % vastaajista oli kyselyhetkellä työssä. Vastaajista 2 % opiskeli päätoimisesti ja 8 % oli perhevapaalla, eli yhteensä kymmenesosa vastaajista oli työvoiman ulkopuolella kyselyhetkellä.

Miehistä vakituksessa kokopäivätyössä oli 83 %, kun naisilla vastaava osuus oli 60 %. Vastaavasti miehistä 8 % oli määräaikaisena ja 1 % osa-aikatyössä, kun naisilla vastaavat osuudet olivat 15 % ja 4 %. Naisista huomattavasti useampi oli siis epätyypillisessä työsuhteessa. Naisvastaajat olivat miehiä useammin myös työvoiman ulkopuolella: perhevapaalla oli 151 naista (13 % naisvastaajista) ja ainoastaan 1 mies. Päätoimisenä opiskelijana oli 27 naista (2 %) ja 7 miestä (1 %).

Aloittain työssä olevien osuus vaihteli luonnonvara- ja ympäristöalan 75 %:sta luonnontieteiden alan 95 %:iin, tosin molemmat näistä aloista ovat niin pieniä, ettei niiden tilastollinen tarkastelu ole mielekästä. Suuremmilla aloilla (N > 100) työllisyys vaihteli suunnilleen samalla välillä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan runsaasta 75 %:sta teknillistieteellisen alan 94 %:iin.

Enemmistöllä vastaajista oli valmistumisen jälkeen ollut yksi tai kaksi työnantajaa. Yksi työnantaja oli ollut 38 %:lla vastaajista ja kaksi työnantajaa 32 %:lla vastaajista. Kolmen työnantajan palveluksessa oli ollut 19 % vastaajista ja 12 %:lla oli ollut vähintään neljä työnantajaa. Erillisiä työ- tai virkasuhteita oli useimmilla ollut yhdestä kolmeen. Noin neljännes vastaajista (23 %) oli ollut yhdessä työsuhteessa ja suunnilleen samalla osuudella vastaajista (22 %) oli työsuhteita ollut kaksi. Vastaajilla 36 %:lla oli ollut 3–5 työsuhdetta, ja vähintään kuudessa työsuhteessa oli ollut 19 % vastaajista. Pienellä määrällä vastaajia työsuhteita oli ollut hyvinkin monia: 29 vastaajaa ilmoitti työsuhteiden määräksi vähintään 20, ja työsuhteiden määrä oli suurimmillaan jopa 112.

Työssä ja työttömänä olemisaikojen tarkastelussa on otettava huomioon se, että vastaajat olivat valmistuneet eri aikoina vuoden 2003 aikana. Kysymyksiin saadut vastaukset eivät siten ole sellaisenaan täysin vertailukelpoisia keskenään. Tämä ongelma on pyritty tässä ratkaisemaan niin, että jokaisen vastaajan kohdalla on laskettu valmistumisesta kyselyhetkeen kulunut aika, ja työttömyys- ja muut ajat on laskettu suhteessa tähän valmistuneena vietettyyn aikaan.¹⁵

4.1 Työllistyminen työnantajasektoreittain

Vastaajat jakautuivat ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työnantajan mukaan seuraavasti:

¹⁵ Käytännön syistä tässä oletetaan, että kaikki vastasivat kyselyyn syyskuussa 2008. Todellisuudessa osa vastasi vasta loka- tai marraskuussa, joten luvuissa saattaa esiintyä pientä epätarkkuutta todelliseen tilanteeseen nähden.

Taulukko 13. Ensimmäinen päätyönantaja.

Työnantaja	n	%
Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu	508	27
Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, väh. 250 työntekijää	453	24
Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää	298	16
Valtio, valtion liikelaitos	231	12
Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–249 työntekijää	228	12
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö ¹⁶	105	6
Oma yritys, vastaanotto, toiminimi, freelancer tms. ¹⁷	38	2
Muu työnantaja	17	1
Yhteensä	1878	100

Suurin osuus vastanneista (27 %) työllistyi aluksi kunnan, kuntayhtymän, kunnallisen liikelaitoksen tai ammattikorkeakoulun palvelukseen. Seuraavaksi yleisimpiä työnantajia olivat suuret yritykset (24 %) ja pienet yritykset (16 %). Myös valtio ja valtion liikelaitokset (12 %) sekä keski-suuret yritykset (12 %) työllistivät merkittävän osan valmistuneista. Järjestöt, seurakunnat ja säätiöt sekä omat yritykset työllistivät yhteensä vain alle kymmenesosan valmistuneista. Kaiken kaikkiaan siis yksityinen sektori työllisti vastaajista 52 % ja julkinen sektori (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) 39 %. Ensimmäisenä valmistumisen jälkeisenä työnään vastaajista oli ryhtynyt yrittäjäksi 2 %.¹⁸

Taulukko 14. Päätyönantaja syksyllä 2008.

Työnantaja	n	%
Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, väh. 250 työntekijää	568	31
Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu	499	27
Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää	205	11
Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–249 työntekijää	190	10
Valtio, valtion liikelaitos	176	10
Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö	92	5
Oma yritys, vastaanotto, toiminimi, freelancer tms.	71	4
Muu työnantaja	15	1
Yhteensä	1816	100

Verrattaessa kyselyhetken tilannetta ensimmäiseen työhön erityisesti suuret, vähintään 250 työntekijän yritykset olivat kasvattaneet osuuttaan (31 %, 7 prosenttiyksikön ero). Eniten olivat vähentyneet pienten yritysten (5 prosenttiyksikköä vähemmän) ja valtion sekä valtion liikelaitosten (2 prosenttiyksikköä vähemmän) osuudet. Kyselyhetken työpaikoissa suuret yritykset olivat menneet kuntien, kuntayhtymien ja ammattikorkeakoulujen ohi suurimpana työllistäjänä. Työnantajien järjestys oli molempien työpaikkojen kohdalla muilta osin sama. Viisi vuotta valmistumisen jälkeen yksityinen sektori työllisti kaikkiaan 53 % valmistuneista ja

¹⁶ Esimerkkeinä lomakkeessa annetaan Eläketurvakeskus, Työterveyslaitos, Kela ja Suomen Pankki.

¹⁷ Vaihtoehto oli ammattikorkeakoulujen lomakkeessa ”Oma yritys, toiminimi, freelancer tms.” ja yliopistojen lomakkeessa ”Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms.”.

¹⁸ Jatkossa käytetään nimitystä yrittäjä kaikista vastaajista, jotka olivat ilmoittaneet toimineensa yrittäjänä, ammatinharjoittajana tai freelancerina.

julkinen sektori 37 %. Yksityisen ja julkisen sektorin osuudet olivat siis yleisesti säilyneet melko samanlaisina kuin ensimmäisen työn kohdalla. Yrittäjien lukumäärä oli ensimmäisen ja kyselyhetken työpaikkojen välillä lähes kaksinkertaistunut 38:sta 71:een. Yrittäjänä oli kyselyhetkellä kaikkiaan 4 % vastaajista.

Alueittain oli ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työhön työllistytty seuraavasti:

Taulukko 15. Ensimmäisen työnantajan sektori, % alueella työskennelleistä.

Alue	Työnantaja				
	yksityinen sektori ¹⁹	julkinen sektori ²⁰	yrittäjä	muu ²¹	Yht.
Tampere (N = 868)	53	39	2	6	100
muu Pirkanmaa (N = 244)	47	45	1	7	100
pääkaupunkiseutu (N = 279)	59	29	1	11	100
muu Suomi (N = 437)	48	46	3	4	100
kaikki vastanneet (N = 1828)	52	40	2	6	100

Vastaajat olivat kaikilla alueilla työllistyneet eniten yksityisen sektorin palvelukseen. Suurin ero sektorien välillä oli pääkaupunkiseudulla, missä vain 29 % vastaajista oli työllistynyt julkisen sektorin tehtävään. Suhteessa eniten julkinen sektori työllisti muualla Suomessa ja muualla Pirkanmaalla, kaikkiaan 45–46 % eli lähes puolet alueilla työskennelleistä. Tampereen tilanne puolestaan sijoittui näiden kahden ääripään väliin.

Kyselyhetken tilanne näkyy alla olevasta taulukosta 16.

Taulukko 16. Syksyn 2008 työnantajan sektori, % alueella työskennelleistä.

Alue	Työnantaja				
	yksityinen sektori	julkinen sektori	yrittäjä	muu	Yht.
Tampere (N = 774)	58	33	3	5	100
muu Pirkanmaa (N = 211)	41	48	6	5	100
pääkaupunkiseutu (N = 343)	61	26	3	11	100
muu Suomi (N = 446)	43	50	5	2	100
kaikki vastanneet (N = 1774)	53	38	4	6	100

Aiemmin todettiin, että yksityisellä ja julkisella sektorilla oli työssä suhteessa suunnilleen samansuuruinen osuus vastaajista sekä ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssä että viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Osuudet alueittain olivat kuitenkin muuttuneet jonkin verran. Sekä Tampereella että pääkaupunkiseudulla yksityinen sektori oli kyselyhetkellä edelleen suurin työllistäjä, ja ero julkiseen sektoriin oli kasvanut ensimmäiseen työhön nähden etenkin Tampereella. Näillä alueilla yksityinen sektori työllisti noin 60 % vastaajista. Muun Pirkanmaan ja muun Suomen kohdalla suhteet olivat puolestaan kääntyneet niin, että julkinen sektori oli viisi vuotta valmistumisen jälkeen suurin työllistäjä. Yrittäjien osuus valmistuneista oli myös kasvanut kaikilla alueilla, etenkin Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla, missä tuloksissa on viiden prosenttiyksikön ero ensimmäiseen työhön verrattuna.

¹⁹ Sisältää seuraavat luokat: ”Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, väh. 250 työntekijää”, ”Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–249 työntekijää” ja ”Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää”.

²⁰ Sisältää luokat ”Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu” ja ”Valtio, valtion liikelaitos”.

²¹ Sisältää luokat ”Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö” ja ”Muu työnantaja”.

4.2 Työsuhteen luonne

Vaikka kyselyyn vastanneet olivat työllistyneet määrällisesti hyvin, työsuhteiden laadussa oli eroja. Lisäksi työsuhteet erosivat alueittain etenkin ensimmäisen työpaikan kohdalla. Alla olevassa taulukossa 17 on ristiin-taulukoitu ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan alue ja työsuhteen luonne.

Taulukko 17. Ensimmäisen työsuhteen luonne alueittain, % alueella työskennelleistä.

Alue	Työsuhteen luonne					
	vakituinen kokopäivätyö	määräaikainen kokopäivätyö	osa-aikatyö	yrittäjä tms. ²²	työllistetty / työharjoittelu	Yht.
Tampere (N = 869)	43	43	8	3	2	100
muu Pirkanmaa (N = 243)	34	53	9	2	1	100
pääkaupunkiseutu (N = 281)	51	37	6	3	3	100
muu Suomi (N = 435)	42	50	5	3	1	100
kaikki vastanneet (N = 1828)	43	45	7	3	2	100

Osa-aikatyössä, yrittäjänä ja työharjoittelussa oli vain pieni osa vastaajista ja prosenttiluvuissa ei esiinny suuria eroja alueittain, joten on syytä kohdistaa päähuomio vakituudessa ja määräaikaisessa työssä oleviin vastaajiin. Ensimmäisessä työssä määräaikaisessa palvelussuhteessa oli hieman suurempi osuus vastaajista kuin vakituudessa. Epätyypillisessä työsuhteessa (määräaikainen tai osa-aikainen työ) oli kaikkiaan 52 % eli enemmistö vastaajista.

Tampereelta ensimmäisen työnsä löytäneistä 869 vastaajasta 43 % oli vakituudessa kokopäivätyössä ja sama prosenttiosuus oli myös määräaikaisessa työssä. Pääkaupunkiseudulla vakituudessa työsuhteessa olleiden osuus oli Tampereeseen verrattuna kahdeksan prosenttiyksikköä suurempi (hieman yli puolet seudulla työskennelleistä) ja määräaikaisten osuus vastaavasti kuusi prosenttiyksikköä pienempi. Muun Pirkanmaan tulokset puolestaan poikkesivat Tampereesta päinvastaiseen suuntaan. Siellä vastaajista vain 34 % oli vakituudessa työsuhteessa ja määräaikaisessa työssä oli yli puolet. Muualla Suomessa vakituudessa työssä oli 42 % ja määräaikaisessa puolet vastaajista. Erot eri alueiden välillä ovat khiin neliö -testillä tarkasteltuna tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,001$), eli eri alueilla työllistettiin erilaisiin työsuhteisiin.

Tuloksista käy ilmi, että tamperelaisista korkeakouluista valmistuneista suurempi osa työllistyi vakituiseen kokopäivätyöhön pääkaupunkiseudulla kuin muualla maassa. Näyttäisi siis siltä, että pääkaupunkiseudulla on ollut tarjolla enemmän vakituisia työsuhteita ensimmäistä työtään etsiville. Ensimmäisen työsuhteen laadussa oli merkittäviä eroja työnantajasektorien välillä. Yksityisen sektorin työntekijöistä kaikkiaan 60 % oli vakituudessa työsuhteessa ensimmäisessä työssään, kun taas julkisella sektorilla heidän osuutensa oli vain 25 %. Määräaikaisten osuudet olivat vastaavasti 29 % ja 67 %, eli sektorien tilanteet olivat lähes päinvastaiset.

Kun tulokset jaetaan työnantajasektoreittain, alueiden erot ovat edelleen tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$), mutta Tampereella yksityisellä sektorilla hieman useampi (65 %) oli vakituudessa työssä kuin pääkaupunkiseudulla (61 %). Molemmilla alueilla oltiin yksityisellä sektorilla useammin vakituudessa työssä kuin muualla Pirkanmaalla (52 %) ja muualla Suomessa (53 %). Julkisella sektorilla työskennelleistä puolestaan huomattavasti useampi oli vakituudessa työsuhteessa pääkaupunkiseudulla (33 %) kuin Tampereella (21 %) tai muualla Pirkanmaalla (19 %).

²² Luokan nimi kyselylomakkeessa oli kokonaisuudessaan ”Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer”.

Tulosten tulkinnassa on muistettava, että tulokset eivät kerro alueiden työmarkkinoista sinänsä vaan ainoastaan tamperelaisista korkeakouluista valmistuneiden tilanteista alueittain. Koska opiskelupaikkakunta oli useimmilla vastaajilla Tampere, eri alueet ovat erilaisessa asemassa. Tampereelle työllistyneet jäivät opiskelupaikkakunnalleen, kun taas muualle työllistyneet muuttivat opiskelun jälkeen. Alueelliset työsuhteiden vertailut eivät yksinään kerro liikkumisen syitä, eikä syitä kysytty suoraan kyselylomakkeessa. Pääkaupunkiseudulle työhön päätyneet olivat voineet muuttaa alueelle muista kuin työmahdollisuuksiin liittyvistä syistä, tai toisaalta vakituinen kokopäivätyö oli voinut houkutella heidät pääkaupunkiseudulle, vaikkei muutto olisi-kaan alun perin ollut suunnitelmissa. Tampereelle työhön jääneet vastaajat olivat vastaavasti voineet jäädä alueelle henkilökohtaisista syistä ja tyytyä määräaikaiseen työhön. Vastaajien alueellisen pysyvyyden ja muuttamisen syitä ei siis voida luotettavasti eritellä tilastollisen aineiston perusteella.

Kyselylomakkeessa kysyttiin myös työmarkkinatilannetta kyselyhetkellä. Kysymys oli kuitenkin laajempi kuin ensimmäisen työsuhteen luonnetta kysyttäessä, sillä mukana olivat myös vaihtoehdot työttömyydelle ja työvoiman ulkopuolisuudelle (opiskelu, perhevapaa). Tulokset eivät siis ole täysin vertailtavissa ensimmäistä työpaikkaa koskevan kysymyksen kanssa. Vastaajista selvästi suurin osa kuitenkin oli kyselyhetkellä työssä tai perhevapaalla työstä (yhteensä 96 %) joten kyselyhetken työmarkkinatilanteen voi perustellusti ristiintaulukoida työpaikan sijaintialueen kanssa.

Taulukko 18. Kyselyhetken tilanne alueittain, % alueella työskennelleistä.

Alue	Tilanne kyselyhetkellä						
	vakituinen kokopäivätyö	määräaikainen kokopäivätyö	osa-aikatyö	yrittäjä tms.	perhevapaa	muu tilanne ²³	Yht.
Tampere (N = 778)	72	13	3	4	6	2	100
muu Pirkanmaa (N = 213)	70	9	5	6	8	2	100
pääkaupunkiseutu (N = 344)	74	12	2	3	6	2	100
muu Suomi (N = 448)	71	13	0	5	8	2	100
kaikki vastanneet (N = 1783)	72	13	2	4	7	2	100

Selvästi suurempi osa vastaajista oli kyselyhetkellä vakituksessa kokopäivätyössä kuin ensimmäisen työpaikan kohdalla. Prosenttiosuudet vaihtelivat 70 %:sta 74 %:iin, ja tulokset olivat alueesta riippumatta melko samanlaisia. Vastaavasti määräaikaisten osuus oli vähentynyt kymmenillä prosenttiyksiköillä (30 prosenttiyksikköä Tampereen tapauksessa, 44 muualla Pirkanmaalla). Osa-aikatyö oli vähentynyt koko aineistossa 8 %:sta 3 %:iin. Epätyypillisessä työsuhteessa oli kyselyhetkellä enää 15 % vastaajista. Tulokset näyttäisivät vahvistavan seurantakyselyn lähtöoletuksen valmistuneiden työurien kehittymisestä muutaman valmistumisen jälkeisen vuoden aikana. Pääkaupunkiseudulla oli edelleen alueista eniten vakituksessa kokopäivätyössä olevia, mutta erot muihin alueisiin olivat kutistuneet verrattuna ensimmäisiin työpaikkoihin.

Alueellisten erojen tilastollinen merkitsevyys on khiin neliö -testillä 0,092 ($p > 0,05$), joten ero ei ole tilastollisesti merkitsevä, mutta aineistossa on jonkin verran todisteita kyselyhetken työsuhteen luonteen alueittaisista eroista. Erot olivat kuitenkin niin pieniä, ettei ole perusteltua väittää kyselyhetken työpaikan alueen ja työsuhteen luonteen välillä olevan selkeä yhteys. Kokonaisaineiston perusteella sijoittumisessa tyypilliseen tai epätyypilliseen työsuhteeseen ei näyttäisi olevan merkittäviä alueellisia eroja kyselyhetkellä. Tietty osa vastaajista oli siis siirtynyt pääkaupunkiseudulle työhön, mutta useimmat Tampereelle ja muualla Pirkanmaalle jääneet vastaajat olivat yhtä lailla löytäneet vakituista työtä viisi vuotta valmistumisen jälkeen.

²³ Luokkaan on yhdistetty pienet tai tyhjät luokat ”Työllistetty/työharjoittelu”, ”Työtön työnhakija”, ”Työvoimakoulutus tai vastaava”, ”Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)”, ”Työskentely apurahalla” ja ”Muu, mikä?”. Luokkiin sijoittui niin vähän vastaajia, ettei niiden alueittainen tarkastelu ole mielekäästä.

Aiemmin mainittu työnantajasektorien näkökulma auttaa taas tulosten tulkitsemisessa. Yksityisen ja julkisen sektorin työsuhteiden erot olivat tasoittuneet huomattavasti ensimmäisen työn tilanteesta kyselyhetkeen mennessä. Molemmilla sektoreilla vakituisten työsuhteiden osuus oli lisääntynyt: yksityisellä sektorilla se oli 86 % ja julkisella 60 %. Määräaikaista oli vastaavasti yksityisellä sektorilla 4 % ja julkisella 25 %. Yksityisellä sektorilla määräaikaista oli siis kyselyhetkellä vähän. Julkisella sektorilla niiden osuus oli vähentynyt yli 60 prosenttiyksiköllä, mutta ero yksityiseen sektoriin oli edelleen selvä. Tilanteessa oli myös joitain alueellisia eroja. Tampereella oli yksityisellä sektorilla määräaikaista vain 2 %, mutta julkisella sektorilla määräaikaista oli 32 % eli selvästi koko aineiston osuutta enemmän. Muualla Pirkanmaalla puolestaan yksityisellä sektorilla oli määräaikaista 6 % ja julkisella 13 %. Etenkin Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla julkisen sektorin työsuhteiden vakinaisuus oli siis lisääntynyt. Pääkaupunkiseudun ja muun Suomen tilanteet olivat molemmat melko lähellä koko aineiston tuloksia.

Julkisella sektorilla työskennelleillä alueiden väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$), mutta yksityisen sektorin alueittaiset erot eivät ($p = 0,547$). Toisin sanoen yksityisellä sektorilla ei ollut kyselyhetkellä merkittäviä eroja työsuhteiden luonteessa, mutta julkisen sektorin työt erosivat niin, että Tampereella oli keskimääräistä enemmän määräaikaista ja muualla Pirkanmaalla puolestaan keskimääräistä vähemmän.

4.3 Määräaikaaisuudet

Kyselylomakkeessa kysyttiin määräaikaista työsuhteesta olevilta tarkentavia kysymyksiä määräaikaisuuden perusteesta, kestosta ja määräaikaistumisen määrästä saman työnantajan palveluksessa. Kysymyksiin neuvottiin vastaamaan vain jos vastaaja on kyselyhetkellä määräaikaista työ- tai virkasuhteessa, eli kysymykset olivat mahdollisia ja koskivat vain osaa vastaajista. Tästä johtuu vähäinen kysymyksiin vastanneiden määrä. Osaan kysymyksistä vastasi kuitenkin useampi kuin oli määritellyt kyselyhetken työnsä määräaikaiseksi (231 vastaajaa, 12 % vastaajista). Syynä tähän saattaa olla se, että osa on vastannut aiemman määräaikaisen työsuhteen perusteella.

Määräaikaisuuden syyt näkyvät taulukosta 19.

Taulukko 19. Tärkein peruste työsuhteen määräaikaisuuteen.

Määräaikaisuuden peruste	n	% kysymykseen vastanneista	% kaikista vastaajista
Työn luonne (esim. projekti- tai kausiluontoisuus)	114	38	6
Sijaisuus	90	30	5
Muu peruste määräaikaisuuteen	32	11	2
Tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa	31	10	2
Avoimen viran/toimen hoito	17	6	1
Ei tiedä määräaikaisuuden perustetta	12	4	1
Työ on määräaikainen omasta aloitteesta	5	2	0
Yhteensä	301	100	16

Suurin osuus (38 %) määräaikaistumisen syyksi työsuhteesta olleista kertoi määräaikaisuuden syyksi työn luonteen (esimerkiksi projekti- tai kausiluontoinen työ). Seuraavaksi suurin osuus vastasi syyksi sijaisuuden (30 %). Kymmenesosalla määräaikaistumisen syyksi tehtävää ei ollut haluttu vakinaistaa ja 11 %:lla määräaikaistumisen syyksi muu.

syy. Vain muutamalla vastaajalla työ oli määräaikainen omasta aloitteesta. Vastaajamäärät ovat liian pieniä perusteiden alueittaiseen vertailuun.

Taulukko 20. Määräaikaisen työsuhteen pituus.

Palvelussuhteen pituus	n	% kysymykseen vastanneista	% kaikista vastaajista
alle puoli vuotta	60	21	3
väh. puoli vuotta mutta alle vuosi	67	23	4
väh. vuosi mutta alle 2 vuotta	108	37	6
väh. 2 vuotta	57	20	3
Yhteensä	292	100	15

Useimmilla kysymykseen vastanneilla määräaikainen työsuhde oli kestoltaan vuoden ja alle kahden vuoden välissä. Seuraavaksi yleisimpiä olivat työsuhteet, joiden kesto oli puolesta vuodesta alle vuoteen. Yhteensä 44 % vastanneista oli työsuhteessa, jonka kesto oli alle vuosi ja 81 %:lla vastanneista työsuhteen kesto oli alle kaksi vuotta. Julkisella sektorilla oli enemmän pitkiä määräaikaisuuksia: 56 % määräaikaisista työsuhteista oli vähintään vuoden mittaisia verrattuna yksityisen sektorin 43 %:iin.

Määräaikaisena olleilta vastaajilta kysyttiin myös, olivatko he olleet valmistumisen jälkeen useissa peräkkäisissä määräaikaisissa työsuhteissa saman työnantajan palveluksessa. Kysymykseen vastanneista (N = 426) 62 % kertoi olleensa toistuvasti määräaikaisena samalla työnantajalla. Vaikka kysymykseen neuvottiin vastaamaan vain jos oli kyselyhetkellä määräaikaisessa työsuhteessa, osa vastanneista ilmeisesti vastasi aiempien työsuhteiden perusteella. Jos otetaan huomioon ainoastaan kyselyhetkellä määräaikaisina olleet, toistuvasti samalla työnantajalla määräaikaisena oli ollut 77 % vastanneista (N = 222). Valtaosa määräaikaisista oli siis kokenut määräaikaisuuksien ketjuuntumista saman työnantajan palveluksessa. Näiltä vastaajilta kysyttiin lisäksi ketjuuntuneiden määräaikaisuuksien lukumäärää. Vastanneista 38 %:lla (N = 256) määräaikaisia työsuhteita samalla työnantajalla oli ollut enintään kolme. Neljä tai viisi määräaikaisuutta oli kokenut 29 % vastanneista, 6–9 määräaikaisuutta 21 % ja 12 % vastanneista oli ollut samalla työnantajalla määräaikaisena vähintään 10 kertaa. Ketjuuntuneita määräaikaisuuksia kokeneista noin kolmannes oli siis ollut saman työnantajan palveluksessa määräaikaisena yli viisi kertaa.

4.3.1 Vakituudessa ja määräaikaisessa työsuhteessa olleiden liikkuvuus

Aiemmin käsiteltiin vastaajien alueellista liikkuvuutta tarkastelemalla syksyn 2008 työpaikan sijaintia suhteessa ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan. Tuloksista selvisi, että Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla ensimmäisessä työssä olleita lukuun ottamatta noin 75 % vastaajista oli ensimmäisen työnsä alueella töissä viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Tuloksissa voisi kuitenkin olettaa olevan eroa riippuen siitä, oliko vastaaja ollut ensimmäisessä työssään tyypillisessä vai epätyypillisessä työsuhteessa. Seuraavissa taulukoissa 21 ja 22 vastaajat on eroteltu ensimmäisen työn palvelussuhteen luonteen mukaan siten, että vakituudessa työssä olleista ja määräaikaisessa työssä olleista on tehty erilliset taulukot.

Taulukko 21. Vakituksessa ensimmäisessä työssä olleiden liikkuvuus, % alueella ensimmäisessä työssään työskennelleistä. Aiemman työpaikan alueella pysyneet merkitty tähdellä.

Vakituinen ensimmäinen työ	Kyselyhetken työpaikan alue				
Ensimmäisen työpaikan alue	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Tampere (N = 344)	81*	6	7	6	100
muu Pirkanmaa (N = 67)	30	54*	6	10	100
pääkaupunkiseutu (N = 128)	11	1	78*	10	100
muu Suomi (N = 150)	11	3	5	82*	100

Taulukko 22. Määräaikaisessa ensimmäisessä työssä olleiden liikkuvuus, % alueella ensimmäisessä työssään työskennelleistä. Aiemman työpaikan alueella pysyneet merkitty tähdellä.

Määräaikainen ensimmäinen työ	Kyselyhetken työpaikan alue				
Ensimmäisen työpaikan alue	Tampere	muu Pirkanmaa	pääkaupunkiseutu	muu Suomi	Yht.
Tampere (N = 325)	67*	9	14	11	100
muu Pirkanmaa (N = 103)	35	50*	5	11	100
pääkaupunkiseutu (N = 90)	17	2	76*	6	100
muu Suomi (N = 167)	14	7	10	69*	100

Varsinkin Tampereen ja muun Suomen kohdalla huomattavasti useampi ensimmäisessä työssä määräaikaisessa työsuhteessa olleista vastaajista oli kyselyhetkellä toisella alueella töissä verrattuna vakituksessa työsuhteessa olleisiin. Ero oli 14 prosenttiyksikköä Tampereen kohdalla ja 13 prosenttiyksikköä muun Suomen kohdalla. Muun Pirkanmaan ja pääkaupunkiseudun osalta ero oli paljon pienempi. Pääkaupunkiseudulla ensimmäisessä työssä määräaikaisina olleistakin 76 % oli edelleen alueella työssä viisi vuotta valmistumisen jälkeen.

Tampereella määräaikaisessa työssä työskennelleistä 7 prosenttiyksikköä enemmän oli siirtynyt pääkaupunkiseudulle verrattuna vakituksessa työssä olleisiin. Muualle Pirkanmaalle oli siirtynyt 3 prosenttiyksikköä enemmän ja muualle Suomeen 5 prosenttiyksikköä enemmän. Tilastollisista eroista ei voida suoraan tehdä johtopäätöksiä muuttamisen tai pysymisen syistä, mutta ainakin suurempien erojen kohdalla voidaan olettaa, että työsuhteen epätyypillisuus on ollut yksi tekijä liikkuvuuden taustalla. On mielenkiintoista myös, että pääkaupunkiseudulla pysyvyys oli sekä määräaikaisilla että vakituksilla suunnilleen sama.

Erojen tilastollista tarkastelua varten aineistoon luotiin muuttuja, joka kertoo oliko vastaaja muuttanut ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja kyselyhetken työn välillä. Tampereella opiskelleista 28 % oli muuttanut eli oli eri alueella kyselyhetkellä kuin ensimmäisessä työssä. Ensimmäisessä työssään vakituksena olleista muuttaneiden osuus oli 22 %, kun se ensimmäisessä työssä määräaikaisena ja osa-aikaisena olleista oli 34 %. Erilaisissa työsuhteissa olleiden erot ovat khiin neliö -testin perusteella tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,001$), eli epätyypillisissä työsuhteissa olleet olivat vaihtaneet työpaikkakuntaa useammin kuin vakituksessa työssä olleet.

4.4 Yrittäjyys

Yrittäjänä toimineiden vastaajien määrää voidaan tarkastella kyselylomakkeen kahden eri kysymyksen avulla. Ensinnäkin kyselyhetken tilannetta (palvelussuhteen luonne, työttömyys tai työvoiman ulkopuolisuus)

kysyttäessä yksi vaihtoehtoista oli ”Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer”. Toisaalta kysyttäessä päätyönantajaa yksi vaihtoehtoista oli ”Oma yritys, vastaanotto, toiminimi, freelancer tms.”. Vastaajat eivät välttämättä molempien kohdalla valinneet yrittäjyyteen viittaavaa vaihtoehtoa: itsenäisenä yrittäjänä tai ammattinharjoittajana toimineista osa oli ilmoittanut työntantajakseen yrityksen, kunnan tai valtion ja vähemmässä määrin oman yrityksen työllistämät olivat ilmoittaneet olevansa kokopäivätyössä. Tulokset osoittavat taas sen, että vastaajilla saattoi olla työurallaan moninaisia tilanteita, joita ei välttämättä voi yksiselitteisesti tulkita vastausten perusteella. Seuraavassa käsitellään yrittäjyyttä viimeksi mainitun kysymyksen vastausten perusteella, eli työnantajan kautta, jolloin yrittäjänä pidetään niitä, joilla oli työnantajaksi ilmoitettu oma yritys, vastaanotto tai toiminimi.

Yrittäjiä oli kyselyhetkellä yhteensä 71. Yrittäjänä oli vähintään yksi vastaaja jokaiselta koulutusalta lukuun ottamatta luonnontieteellistä, lääketieteellistä ja psykologian alaa. Määrällisesti eniten yrittäjiä oli ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta ($n = 13$), tekniikan ja liikenteen alalta ($n = 11$) ja kulttuurialalta ($n = 10$) sekä yliopistojen humanistiselta ($n = 10$) ja teknillistieteelliseltä alalta ($n = 9$) valmistuneiden joukossa. Yrittäjien suhteellinen osuus oli selvästi suurin kulttuurialalla (21 %). Seuraavaksi suurin osuus oli ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla (7 %).

Taulukosta 16 (luku 4.1) kävi ilmi, että yrittäjien osuus eri alueiden työllisistä vaihteli välillä 3–6 %. Pääkaupunkiseudulla osuus oli pienin ja Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla suurin. Yrittäjien lukumäärä oli aineistossa kaiken kaikkiaan niin pieni, ettei alue- ja alakohtaisen tarkastelun yhdistäminen ole mielekästä. Kyselyhetken 71 yrittäjästä 33 oli naisia ja 38 miehiä. Kaikista kyselyyn vastanneista 61 % oli naisia, eli miehistä oli yrittäjänä suhteessa hieman useampi.

Vastaajilta kysyttiin myös yleisesti, olivatko he toimineet yrittäjänä, ammattinharjoittajana tai freelancerina valmistumisensa jälkeen. Kaikkiaan vastaajista 11 % ($n = 205$) oli toiminut ainakin jonkin aikaa yrittäjänä valmistumisensa jälkeen. Miesvastaajista yrittäjänä oli toiminut 13 % ja naisvastaajista 9 %. Yrittäjänä oli toiminut melko samansuuruinen osuus kaikilla alueilla kyselyhetkellä asuneista (10–13 %). Useimmin yrittäjänä tai ammattinharjoittajana olivat toimineet kulttuurialan (54 %, $n = 29$), lääketieteellisen alan (27 %, $n = 7$) ja humanistisen alan (21 %, $n = 32$) valmistuneet. Keskimääräinen yrittäjänä toimimisaika yrittäjänä toimineilla oli 52 % valmistumisen jälkeisestä ajasta, tosin suhteellinen hajonta (variaatiokerroin) oli 69 %, joten hajonta yrittäjänä toimimisajoissa oli suurta. Ajoissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa asuinalueittain.

4.5 Vastaajien työttömyys

Kyselyyn vastanneista 585 (31 %) oli ollut valmistumisen jälkeen työttömänä vähintään kerran. Miesvastaajista työttömänä oli ollut 26 % ja naisista 34 %. Aloittain työttömyyttä kokeneiden osuus valmistuneista vaihteli välillä 0–53 %, tosin monien alojen otos on niin pieni, että yksittäiset vastaukset vaikuttavat merkittävästi prosenttiosuuksiin. Suuremmista koulutusaloista ($n > 60$) eniten oli ollut työttömänä humanistiselta (53 % valmistuneista), yliopiston yhteiskuntatieteelliseltä (39 %) sekä ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta (36 %) valmistuneita. Harvimminkin työttömänä olivat olleet suurimmilta aloilta teknillistieteellisen (18 %), matkailu-, ravitsemis- ja talousalan (20 %) sekä kauppatieteellisen alan (29 %) valmistuneet.

Taulukko 23. Työttömyysjaksojen lukumäärä työttömyyttä kokeneilla ja kaikilla vastaajilla.

Työttömyysjaksoja	n	% työttömänä olleista	% kaikista vastaajista
1 jakso	338	62	18
2 jaksoa	143	26	7
Vähintään 3 jaksoa	65	12	3
Yhteensä	546	100	29

Useimmilla työttömyyttä kokeneilla vastaajilla (62 %) työttömyys jäi kertaluonteiseksi, noin neljänneksellä työttömänä olleista oli takana 2 työttömyysjaksoa ja 12 % ilmoitti olleensa työttömänä kolmesti tai useammin valmistumisensa jälkeen. Vaihteluväli aineistossa oli yhdestä 30:een, joten pieni määrä vastaajia oli kokenut hyvinkin monia työttömyysjaksoja viiden vuoden aikana. Työttömyysjaksojen lukumäärä jäi kuitenkin koko aineistossa pääosin vähäiseksi.

Taulukko 24. Työttömyysjaksot työttömyyttä kokeneilla asuinalueittain, % alueella kyselyhetkellä asuneista.

Asuinalue	Työttömyysjaksoja			
	1 jakso	2 jaksoa	vähintään 3 jaksoa	Yht.
Tampere (N = 193)	61	26	13	100
muu Pirkanmaa (N = 114)	57	28	15	100
pääkaupunkiseutu (N = 90)	62	30	8	100
muu Suomi (N = 138)	68	22	10	100

Yllä olevassa taulukossa 24 työttömyysjaksojen määrä on jaettu asuinalueittain. Tarkastelu on ongelmallinen, koska vastaajat ovat voineet muuttaa kyselyhetken asuinalueelleen eri syistä. Tietyn hetken asuinalueen ja työuran työttömyysjaksojen yhteistarkastelu ei siis välttämättä kerro siitä, että tietyllä alueella olisi koettu enemmän työttömyyttä kuin muualla. Ristiintaulukoinnista saaduissa tuloksissa näyttäisi olevan jonkinasteista alueellista vaihtelua. ”Muu Suomi”-luokan alueella asuvista työttömyyttä kokeneista 68 % oli ollut työttömänä vain yhden jakson, kun muualla prosenttiosuus vaihteli välillä 57–62 %. Suhteessa eniten vähintään kolme työttömyysjaksoa kokeneita oli puolestaan Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla ja vähiten pääkaupunkiseudulla. Erot eivät kuitenkaan ole khiin neliö -testillä mitattuna tilastollisesti merkitseviä ($p = 0,429$).

Suhteellisten työttömyysaikaisten tarkastelu (taulukko 25) puolestaan paljastaa, että yli puolella työttömänä olleista (60 %) työttömyysaika oli jäänyt yhteensä alle kymmeneen prosenttiin valmistuneena vietetystä ajasta. Jos valmistuneena oloaika ajatellaan tasan viideksi vuodeksi, tämä vastaa alle puolta vuotta. Työttömyyttä kokeneista 30 % oli ollut työttömänä vain alle 5 % (alle kolme kuukautta viidestä vuodesta) ja sama osuus oli ollut 5–9 % valmistuneena vietetystä ajastaan työttömänä (kolmesta kuukaudesta puoleen vuoteen). Vain pieni määrä vastaajista (4 % työttömyyttä kokeneista, 1 % kaikista vastaajista) oli ollut työttömänä vähintään puolet valmistuneena oloajastaan (kaksi ja puoli vuotta viidestä vuodesta). Työttömyysajoissa ei ollut merkitäviä alueellisia eroja.

Taulukko 25. Työttömyysaika suhteessa valmistuneena vietettyyn aikaan työttömyyttä kokeneilla ja kaikilla vastaajilla.

Työttömyysajan osuus valmistuneena vietetystä ajasta	n	% työttömänä olleista	% kaikista vastaajista
alle 5 %	168	30	9
5–9 %	170	30	9
10–24 %	140	25	7
25–49 %	70	12	4
väh. 50 %	20	4	1
Yhteensä	568	100	30

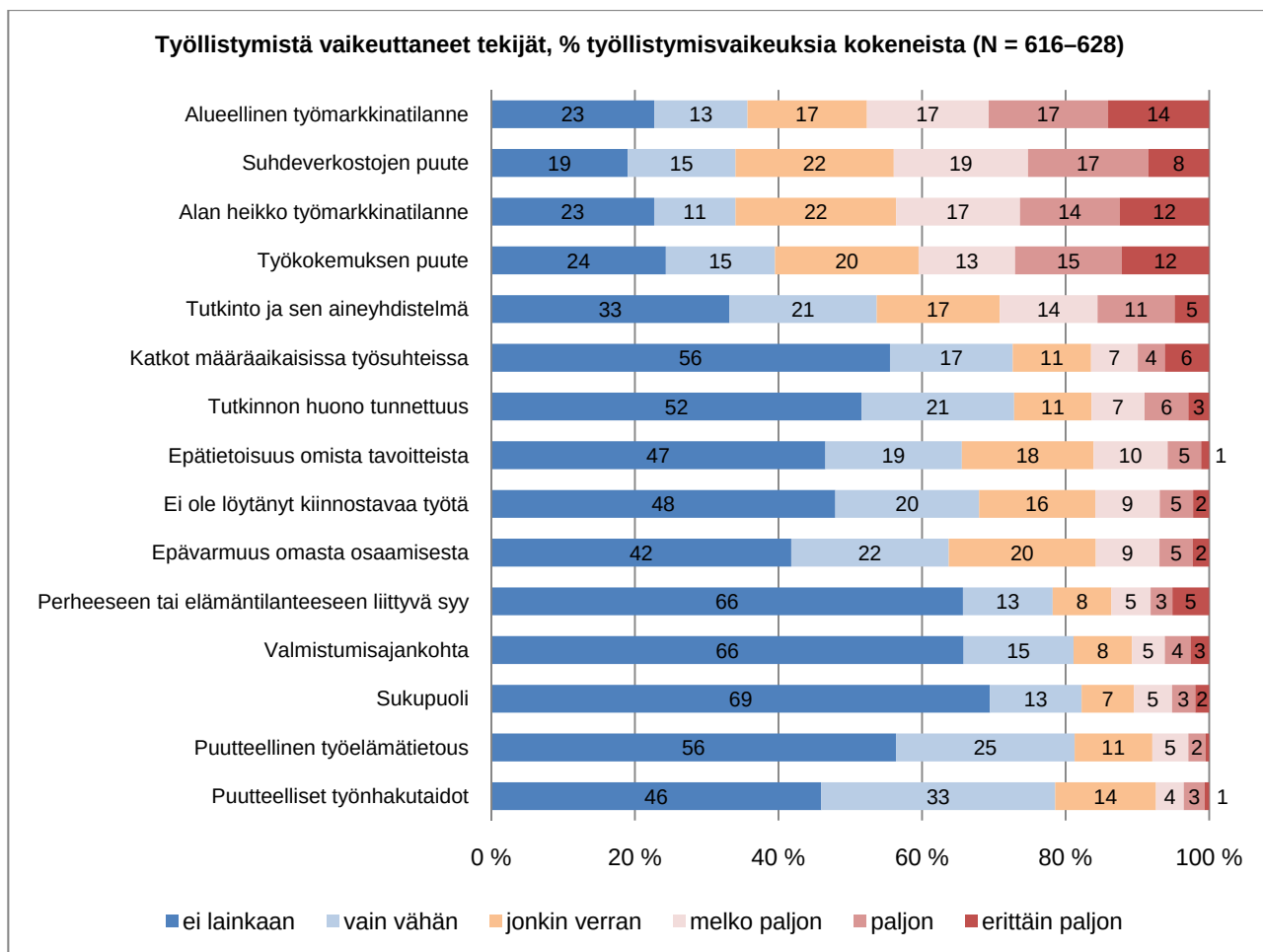
Yllä olevien taulukoiden kokonaisvastaajamääristä nähdään, etteivät kaikki työttömyyttä kokeneet vastaajat olleet ilmoittaneet työttömyysjaksojen lukumäärää tai työttömyysaikaa. Lisäksi useampi oli ilmoittanut työttömyysajan kuin työttömyysjaksojen määrän. Tämän epäjohtamukaisuuden syynä voivat olla esimerkiksi muistamisvaikeudet tai yksinkertaisesti se, että osa vastaajista ei huomannut kysymyksessä pyydetävän oikean kohdan rengastamisen lisäksi tietoja sekä työttömyysjaksojen määrästä että työttömyysajasta.

Työttömyysjaksojen lukumäärässä ja työttömyysajassa ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä. Sukupuolittain työttömyysajassa ei ole khiin neliö -testin perusteella tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta työttömyysjaksojen lukumäärässä on ($p < 0,001$). Työttömyyttä kokeneista naisvastaajista ($N = 359$) 15 % oli ollut työttömänä vähintään kolmesti, kun miehillä ($N = 184$) vastaava osuus oli kymmenen prosenttiyksikköä pienempi. Naisvastaajat olivat siis yleisesti kokeneet työttömyyttä miehiä useammin, ja työttömyysjaksoja oli myös ollut naisilla enemmän.

4.6 Työllistymistä vaikeuttaneet tekijät

Kyselylomakkeessa tiedusteltiin työllistymistä vaikeuttaneita tekijöitä niiltä vastaajilta, joilla oli ollut vaikeuksia työllistymisessä. Vastaajat valitsivat 16-kohtaisen listan jokaisen vaihtoehdon kohdalla asteikolla yhdestä kuuteen, oliko kyseinen tekijä vaikeuttanut heidän työllistymistään (1 = ei lainkaan, 6 = erittäin paljon). Kysymykseen vastasi noin kolmasosa vastaajista, kohdasta riippuen 616–628 vastaajaa eli hieman suurempi osuus vastaajista kuin työttömyysjaksoja kokeneet. Vaihtoehdon ”Muu, mikä?” oli valinnut vain 34 vastaajaa, joista lähes jokainen oli ilmoittanut eri syyn, joten tätä luokkaa ei pienten lukumäärien takia käsitellä.

Vastausten jakaumat näkyvät alla olevasta kuviosta (kuva 2). Kuviossa työllistymistä vaikeuttaneet tekijät on lajiteltu luokkien ”melko paljon”, ”paljon” ja ”erittäin paljon” yhteenlasketun osuuden mukaan.



Kuva 2. Työllistymistä vaikeuttaneet tekijät.

Vastaajat kokivat alueellisen työmarkkinatilanteen suurimmaksi työllistymisvaikeuksien syyksi. Kysymykseen vastanneista 14 % oli kokenut alueellisen tilanteen vaikeuttaneen työllistymistä erittäin paljon ja yhteensä 48 % oli kokenut sen vaikeuttaneen työllistymistä joko melko paljon, paljon tai erittäin paljon. Lisäksi 17 % oli sitä mieltä, että alueellinen tilanne oli haitannut työllistymistä jonkin verran. Lähes puolet työllistymisvaikeuksia kohdanneista vastaajista siis piti alueellista työmarkkinatilannetta vähintään melko vakavana työllistymistä vaikeuttaneena tekijänä. Kun laskettiin yhteen luokkien ”melko paljon”, ”paljon” ja ”erittäin paljon” osuudet, seuraavaksi yleisin työllistymistä vaikeuttanut tekijä oli suhdeverkostojen puute ja kolmantena oli alan heikko työmarkkinatilanne. Vähiten työllistymistä haittaaviksi tekijöiksi (suurin ”ei lainkaan”-luokan osuus) oli koettu sukupuoli, valmistumisajankohta ja perheeseen liittyvät syyt.

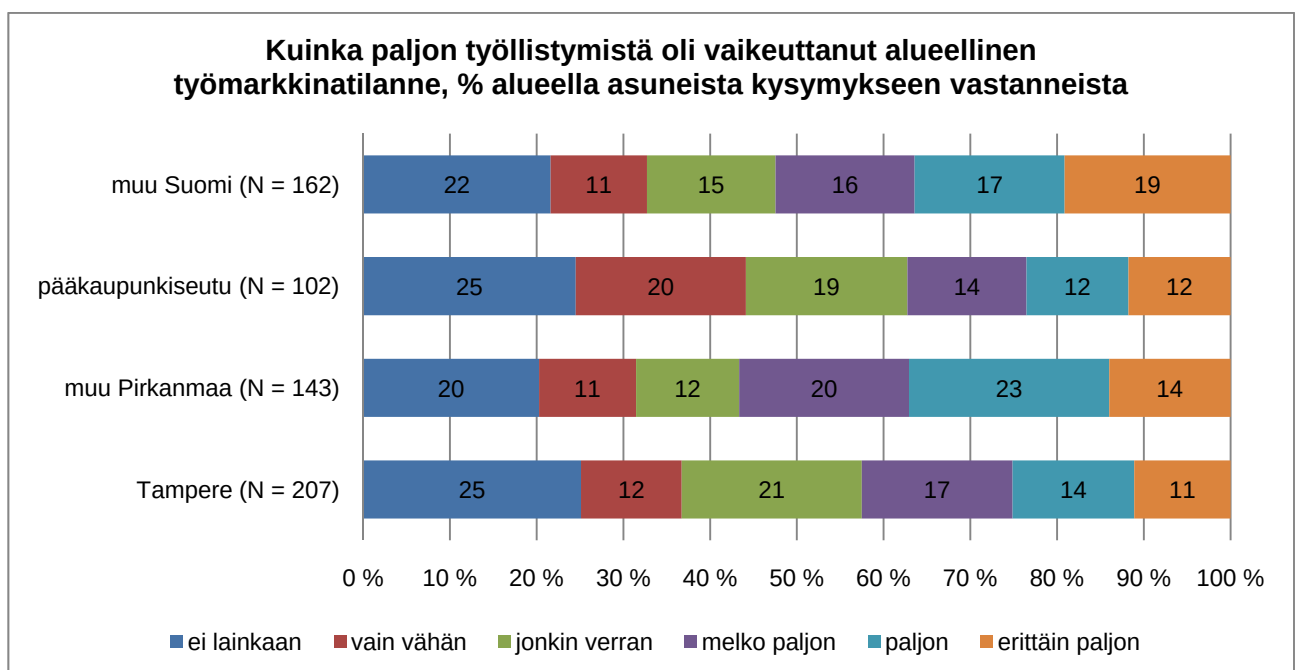
4.6.1 Alueellinen työmarkkinatilanne

Kun tarkastellaan eniten työllistymisvaikeuksia aiheuttaneita tekijöitä asuinalueittain, tilastollisesti merkitseviä alueellisia eroja on alueellisen työmarkkinatilanteen ja työkokemuksen puutteen kohdalla.²⁴ Tämän raportin kannalta on mielenkiintoista tarkastella, miten eri alueilla asuneet vastaajat kokivat alueellisen työmarkkinatilanteen vaikeuttaneen työllistymistään. Kysymys oli lähtökohtaisesti ehdollinen (”Jos Sinulla on ollut valmistumisesi jälkeen työllistymisvaikeuksia...”), eli oletettavasti ne vastaajat, jotka eivät olleet vai-

²⁴ Merkitsevyyttä testattiin mediaanien eroa tutkivalla Kruskal–Wallis -testillä.

keuksia kokeneet, eivät myöskään vastanneet. Tuloksia tarkasteltaessa on siis huomioitava, että vastaajien enemmistö ei ollut mielestään kokenut työllistymisvaikeuksia, joten alueellinen työmarkkinatilannekaan ei ollut heille ongelma. Kysymykseen vastasi 31–34 % eri alueilla kyselyhetkellä asuneista, eli kysymykseen vastanneiden osuus ei eronnut merkittävästi alueittain. Seuraavassa käsiteltävät prosenttiosuudet ovat osuuksia kysymykseen vastanneista eli niistä, jotka olivat kokeneet työllistymisvaikeuksia.

Alla olevasta kuvasta 3 näkyvät alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamat vaikeudet suhteessa kyselyhetken asuinalueeseen. Vastausten jaottelu alueittain on yksinkertaistava lähestymistapa, koska kysymyksessä ei täsmennetä, minkä alueen työmarkkinatilanteesta on kyse. Vastaajat ovatkin voineet esimerkiksi muuttaa toiselle alueelle työn perässä ja vastata joko aiemman tai uuden asuinalueensa perusteella. Seuraavassa tarkastelussa oletetaan siis, että vastaajat ovat vastanneet kyselyhetken asuinpaikkansa perusteella.



Kuva 3. Alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamat työllistymisvaikeudet alueittain, %.

Suhteessa eniten niitä, joiden mielestä alueellinen työmarkkinatilanne oli vaikeuttanut työllistymistä erittäin paljon, oli ”muu Suomi”-luokan alueella (19 % työllistymisvaikeuksia kokeneista). Sen sijaan eniten niitä, joiden mielestä alueellinen tilanne oli vaikeuttanut työllistymistä vähintään melko paljon, oli Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla (yhteensä 57 % työllistymisvaikeuksia kokeneista verrattuna ”muu Suomi”-luokan 52 %:iin). Vähiten vähintään melko paljon vaikeuksia alueellisen tilanteen takia kokeneita oli pääkaupunkiseudulla asuvissa (37 %) ja toiseksi vähiten Tampereella asuvissa (43 %). Näillä alueilla neljännes kysymykseen vastanneista ei ollut kokenut alueellista työmarkkinatilannetta lainkaan ongelmaksi. Muilla alueilla heidän osuutensa oli noin viidesosa. Alueellisten erojen tilastollinen merkitsevyys on mediaanien eroa testaavan Kruskal–Wallis -testin perusteella 0,024. Alueiden erot ovat siis tilastollisesti merkitseviä sillä varauksella, että vastaajien oletetaan käsitelleen työllistymisvaikeuksia kyselyhetken asuinpaikkansa perusteella.

Määräaikaisten liikkuvuuden tutkimisen yhteydessä mainittiin, että vastaajat jaoteltiin sen perusteella, oliko ensimmäinen työ eri alueella kuin kyselyhetken työ, eli olivatko he muuttaneet näiden ajankohtien välillä.

Taulukossa 26 alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamat työllistymisvaikeudet on ristiintaulukoitu muuttamisen kanssa.

Taulukko 26. Muuttaminen ensimmäisen ja kyselyhetken työn välillä suhteessa alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamiin vaikeuksiin, %.

Alueellinen työmarkkinatilanne vaikeutti työllistymistä	Muuttanut ensimmäisen ja kyselyhetken työn välillä	
	ei muuttanut (N = 356)	muuttanut (N = 190)
ei lainkaan	27	14
vain vähän	13	12
jonkin verran	16	21
melko paljon	16	18
paljon	16	20
erittäin paljon	12	15
Yhteensä	100	100

Muuttamisen ja alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamien vaikeuksien välinen yhteys on khiin neliö -testillä tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,023$).²⁵ Vastaajat, jotka olivat muuttaneet, kokivat alueellisen työmarkkinatilanteen useammin vaikeuttaneen työllistymistä. Ero niissä, jotka kokivat alueellisen työmarkkinatilanteen vaikeuttaneen työllistymistä vähintään melko paljon, oli 9 prosenttiyksikköä. Ero niissä vastanneissa, jotka eivät kokeneet alueellista työmarkkinatilannetta lainkaan ongelmaksi, oli puolestaan 13 prosenttiyksikköä. Taas on tosin huomattava, että kysymyksiin eivät yleisesti ottaen vastanneet ne, joilla ei ollut työllistymisvaikeuksia. Kääntäen voidaan todeta myös, että ensimmäisen ja kyselyhetken työn välillä muuttaneita oli suhteessa enemmän niiden joukossa, joita alueellinen työmarkkinatilanne oli haitannut vähintään melko paljon. Tässä ryhmässä muuttaneita oli 39 %, kun koko aineistossa muuttaneiden osuus oli 28 %.

Yhteyden sisällöllinen tulkitseminen ei ole yksinkertaista, koska muuttujilla ei ole selvää ajallista tai loogista järjestystä. Tilastollinen yhteys ei kerro sitä, olivatko vastaajat muuttaneet työllistymisvaikeuksien takia, johtuivatko työllistymisvaikeudet muuttamisesta ja uudesta alueesta vai selittääkö jokin kolmas tekijä muuttajien välistä yhteyttä. Lisäksi jos alueellisen työmarkkinatilanteen aiheuttamien vaikeuksien oletetaan selittävän muuttamista, olisi vastaajien silloin pitänyt vastata työllistymisvaikeuksia koskeviin kysymyksiin aiemman asuinalueensa tai koko työuransa perusteella eikä kyselyhetken asuinalueensa perusteella niin kuin aiemmin oletettiin. Yhteyden tulkinta riippuu siis siitä, minkä alueen perusteella kysymykseen on vastattu.

Sukupuolittain vastaajat erosivat siten, että kysymykseen vastanneista naisista 18 % oli ilmoittanut alueellisen työmarkkinatilanteen vaikeuttaneen työllistymistä erittäin paljon, kun miehillä osuus oli 8 %. Muilta osin vastaukset eivät eronneet merkittävästi.

Muuttoluokkien (pysyjä, lähtijä, opiskelumuuttaja, palaaja, toistuvaismuuttaja) välillä sen sijaan ei ole khiin neliö -testillä tilastollisesti merkitseviä eroja siinä, miten alueellinen työmarkkinatilanne koettiin vaikeudeksi ($p = 0,178$). Yleisesti ottaen eri tavoin liikkuneet vastaajat eivät siis eronneet siinä, miten he kokivat alueellisen työmarkkinatilanteen ongelmaksi.

²⁵ Yhteys on tilastollisesti merkitsevä myös Kruskal–Wallis -testillä ($p = 0,010$).

4.6.2 Perhesyyt ja muut elämäntilanteeseen liittyvät syyt

Aiemmin mainittiin, että vastaajista 8 % oli kyselyhetkellä perhevapaalla ja että selvästi suurin osa perhevapaalla olleista oli naisia. Perhesyyt ja muut elämäntilanteeseen liittyvät syyt oli koko aineistossa koettu yhdeksi vähiten työllistymistä vaikeuttaneista tekijöistä, mutta vastauksissa oli jonkin verran eroa alueittain. Pääkaupunkiseudulla kyselyhetkellä asuneista vastaajista 7 % oli kokenut perhesyiden vaikeuttaneen työllistymistä vähintään melko paljon, kun vastaava osuus muualla Pirkanmaalla oli 21 %. Tampereella ja muualla Suomessa osuus oli 12–13 %. Perhesyyt olivat siis vaikeuttaneet työllistymistä vähiten pääkaupunkiseudulla ja eniten Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla. Erot ovat khiin neliö -testin perusteella tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,05$).²⁶

Perhesyitä koskevilla vastauksilla voisi odottaa olevan eroa myös sukupuolittain. Mies- ja naisvastaajat erosivatkin toisistaan vastauksissaan siihen, kuinka paljon perhesyyt ja muut elämäntilanteeseen liittyvät syyt olivat vaikeuttaneet työllistymistä. Vastausten jakauma näkyy alla olevasta taulukosta 27.

Taulukko 27. Perhesyiden aiheuttamat työllistymisvaikeudet sukupuolittain, % kysymykseen vastanneista.

Perhesyyt vaikeuttivat työllistymistä	Miehet (N = 224)	Naiset (N = 397)
ei lainkaan	81	57
vain vähän	8	15
jonkin verran	5	10
melko paljon	4	6
paljon	1	4
erittäin paljon	2	7
Yhteensä	100	100

Kysymykseen vastanneista miesvastaajista 81 % koki, etteivät perhesyyt olleet vaikeuttaneet työllistymistä lainkaan, kun taas vastaava osuus naisvastaajista oli 57 %. Miehistä yhteensä 7 % koki perhesyiden vaikeuttaneen työllistymistä vähintään melko paljon, kun naisilla osuus oli 18 %. Sukupuolierot ovat mediaanien eroa tutkivan Mann–Whitneyn U-testin perusteella tilastollisesti merkitseviä ($p < 0,001$). Naisille perhesyyt ja muut elämäntilanteeseen liittyvät syyt olivat siis olleet suurempi este työllistymiselle kuin miehille. Toisaalta kysymykseen vastasi vain osa vastaajista eli osuudet kyselyn kokonaisvastaajamäärästä ovat paljon pienempiä, ja kysymykseen vastanneista naisistakin enemmistö (72 %) koki perhesyiden vaikeuttaneen työllistymistä vain vähän tai ei lainkaan.

²⁶ Yhteys on tilastollisesti merkitsevä myös Kruskal–Wallis -testillä ($p < 0,05$).

5 Työn ja tutkinnon vastaavuus

Yhtenäiset uraseurantakyselyt tarjoavat määrällisen tiedon lisäksi paljon tietoa työllistymisen laadusta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Tämänkin tutkimuksen aineistosta käy ilmi, että määrällisesti valmistuneet olivat työllistyneet hyvin, mutta on myös tärkeää selvittää, millaisiin työtehtäviin valmistuneet olivat päätyneet viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Oliko tutkinnon avulla löydetty mielekäs työ, jossa voitiin käyttää hyväksi korkeakouluopinnoissa hankittua osaamista? Työhön sijoittumisen laatua ja tarkoituksenmukaisuutta voidaan tarkastella sekä objektiivisilla että subjektiivisilla mittareilla. Kyselyssä mukana olevia objektiivisia mittareita ovat esimerkiksi palkka ja työn muodollinen vaatavuustaso eli kysymys siitä, vaadittiinko työn saamiseksi korkeakoulututkinto. Subjektiiviset mittarit puolestaan liittyvät valmistuneiden käsityksiin ja kokemuksiin siitä, ovatko he koulutustaan vastaavassa työssä. Toisaalta subjektiivinen–objektiivinen -akselin lisäksi työn ja tutkinnon vastaavuutta voidaan käsitellä sekä työn vaatavuuden että työn sisällöllisen vastaavuuden kautta.

Vuonna 2003 valmistuneiden työn ja koulutuksen vastaavuutta kartoitettiin kyselylomakkeessa usealla kysymyksellä. Kysymykset esitettiin sekä ensimmäisen työpaikan että kyselyhetken työpaikan kohdalla. Vastaavuutta voidaan lähestyä kyselyn viiden eri kysymyksen kautta:

1. päätyön tehtävien luonne
2. ammatti-, tehtävä- tai virkanimike
3. oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena työpaikkaan?
4. miten hyvin vastaaja pystyi hyödyntämään korkeakoulussa opittuja asioita työssä
5. miten hyvin työ vastasi vaatavuustasoltaan korkeakoulutusta

Näistä ensimmäinen, toinen ja kolmas kysymys keskittyvät objektiivisiin mittareihin ja neljäs ja viides puolestaan subjektiivisiin kokemuksiin työn vaatavuudesta ja vastaavuudesta tutkintoon. Toisaalta kolmas ja viides kysymys keskittyvät pääasiassa työn vaatavuuteen ja kaksi ensimmäistä sekä neljäs puolestaan työn sisältöön. Työn vastaavuuden mittarit voidaan siis mittarityyppin ja mitattavan asian mukaan jakaa yksinkertaista seuraavalla tavalla:

Mitattava asia	Mittari	
	Objektiivinen	Subjektiivinen
Työn vaatavuus	Oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena työpaikkaan?	Miten hyvin työ vastasi vaatavuustasoltaan korkeakoulutusta?
Työn sisältö	Työtehtävien luonne Ammatti-, tehtävä- tai virkanimike ²⁷	Miten hyvin korkeakoulussa opittuja asioita pystyi hyödyntämään työssä?

Lisäksi kyselyhetken työpaikan kohdalla kysyttiin bruttopalkkaa, joka myös omalta osaltaan kuvaa työllistymisen tarkoituksenmukaisuutta, sekä tyytyväisyyttä työhön, joka syventää kuvaa työllistymisen tarkoituksenmukaisuudesta subjektiivisesta näkökulmasta.

Tässä raportissa työllistymisen tarkoituksenmukaisuutta käsitellään alueellisesta näkökulmasta. Kiinnostuksen kohteena on siis se, eroavatko korkeakoulutettujen työpaikat alueittain. Toisaalta työuraa tarkastellaan

²⁷ Nimikkeiden suuren määrän ja yksittäisten nimikkeiden pienen vastaajamäärän vuoksi ammattinimikkeitä ei käsitellä tekstissä. Taulukot yleisimmistä ammattinimikkeistä ovat liitteenä (liitetaulukot III ja IV).

myös pitkittäin vertaamalla ensimmäistä valmistumisen jälkeistä työtä ja kyselyhetken työtä työllistymisen tarkoituksenmukaisuuden kriteereillä.

5.1 Työtehtävien luonne

Valmistuneiden työtehtäviä selvitettiin kyselyssä kysymällä, mikä annetuista vaihtoehtoista (yliopistojen lomakkeessa 14 vaihtoehtoa, ammattikorkeakouluilla 15) kuvaa parhaiten päätyön tehtävien luonnetta. Kysymys esitettiin sekä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn että kyselyhetken työn kohdalla. Vaihtoehtot olivat seuraavat:

1. Tutkimus tai tuotekehitys²⁸
2. Opetus tai kasvatus
3. Johto- ja esimiestehtävät
4. Konsultointi tai koulutus²⁹
5. Asiakastyö/potilastyö
6. Markkinointi, myynti tai osto³⁰
7. Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
8. Viestintä- ja mediatyö
9. Toimisto- ja esikuntatehtävät³¹
10. Taiteellinen työ
11. Lainopillinen työ³²
12. Kirkollinen työ
13. Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät
14. Tuotantotehtävät³³
15. Muut tehtävät

Luokkien pienten vastaajamäärien vuoksi luokat ”Taiteellinen työ”, ”Lainopillinen työ” ja ”Kirkollinen työ” yhdistettiin viimeiseen ”muut tehtävät”-luokkaan, joten tarkastelussa on kaikkiaan 12 työtehtävien kategori-aa. Vastaukset jakautuivat ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja syksyn 2008 työn osalta taulukoiden 28 ja 29 mukaisesti.

²⁸ Yliopistojen kyselylomakkeessa ”Tutkimus”, ammattikorkeakouluilla ”Tutkimus tai tuotekehitys”. Tässä tarkastelussa luokat on yhdistetty.

²⁹ Ammattikorkeakoulujen lomakkeessa konsultointi ja koulutus olivat erikseen, yliopistoilla yhdessä. Luokat on tässä yhdistetty.

³⁰ Yliopistojen lomakkeessa ”Markkinointi tai myynti”.

³¹ Ammattikorkeakoulujen lomakkeessa ”Toimistotehtävät”.

³² Vain yliopistojen lomakkeessa.

³³ Vain ammattikorkeakoulujen lomakkeessa.

Taulukko 28. Työtehtävät ensimmäisessä työssä.

Työtehtävät	n	%
Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät	345	19
Asiakastyö/potilastyö	324	17
Opetus tai kasvat	248	13
Tutkimus tai tuotekehitys	222	12
Johto- ja esimiestehtävät	143	8
Toimisto- ja esikuntatehtävät	111	6
Muut tehtävät	105	6
Markkinointi, myynti tai osto	99	5
Viestintä- ja mediatyö	89	5
Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät	60	3
Konsultointi tai koulutus	58	3
Tuotantotehtävät	52	3
Yhteensä	1856	100

Taulukko 29. Työtehtävät kyselyhetken työssä.

Työtehtävät	n	%
Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät	387	22
Johto- ja esimiestehtävät	277	15
Opetus tai kasvat	239	13
Asiakastyö/potilastyö	236	13
Tutkimus tai tuotekehitys	142	8
Markkinointi, myynti tai osto	106	6
Muut tehtävät	95	5
Viestintä- ja mediatyö	80	4
Toimisto- ja esikuntatehtävät	75	4
Konsultointi tai koulutus	74	4
Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät	63	4
Tuotantotehtävät	17	1
Yhteensä	1791	100

Molempina ajankohtina yleisimpiä tehtävätyyppejä koko aineistossa olivat suunnittelu-, kehitys- ja hallinto-tehtävät, joihin oli työllistynyt noin viidennes vastaajista. Näihin tehtäviin työllistettiin useammin yksityisel-lä (29 %) kuin julkisella sektorilla (13 %). Opetus- ja kasvatustehtävissä oli myös molempina ajankohtina merkittävä osuus vastaajista (13 %). Muilta osin työnkuvat olivat muuttuneet jonkin verran valmistumisen jälkeisinä vuosina. Ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssä toiseksi yleisin tehtävätyyppi oli asia-kas- tai potilastyö, joka pitää sisällään muun muassa terveydenhuollon ja sosiaalitoimen töitä. Kyselyhetkellä puolestaan johto- ja esimiestehtävät olivat nousseet toiseksi yleisimmäksi tehtävätyypiksi. Esimiestehtävien osuus oli kasvanut seitsemän prosenttiyksikköä ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työhön verrattuna. Tehtäviin oli työllistytty hieman useammin yksityisellä (19 %) kuin julkisella sektorilla (11 %). Tutkimus-

tehtävien osuus oli puolestaan laskenut koko aineistossa 12 %:sta 8 %:iin. Useat aluksi tutkimustehtäviin työllistyneet olivat siis viisi vuotta valmistumisen jälkeen siirtyneet muihin tehtäviin.³⁴

Erityisen sukupuolittuneita työtehtäviä olivat molempina ajankohtina suunnittelu-, kehitys- ja hallintotehtävät (16–19 prosenttiyksikköä enemmän miesvastaajista), asiakas- ja potilastyö (15–18 prosenttiyksikköä enemmän naisista) sekä opetus ja kasvatus (11–12 prosenttiyksikköä enemmän naisista). Kyselyhetkellä lisäksi johto- ja esimiestehtävissä oli 11 prosenttiyksikköä suurempi osuus miesvastaajista, vaikka tehtävien osuus olikin kasvanut molemmilla sukupuolilla.

5.2 Työtehtävät alueittain

Valmistuneiden työtehtävissä oli selviä eroja alueittain. Taulukoissa 30 ja 31 näkyvät jokaisen alueen viisi yleisintä työtehtäväluokkaa ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssä ja kyselyhetken työssä.

Taulukko 30. Yleisimmät ensimmäisen työn työtehtävät alueittain, prosenttia alueella työskennelleistä.

Tampere (N = 858)	muu Pirkanmaa (N = 242)	pääkaupunkiseutu (N = 278)	muu Suomi (N = 431)
Tutkimus tai tuotekehitys (20 %)	Asiakastyö/potilastyö (29 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (18 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (22 %)
Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (20 %)	Opetus tai kasvatus (19 %)	Viestintä- ja mediatyö (13 %)	Opetus tai kasvatus (20 %)
Asiakastyö/potilastyö (17 %)	Johto- ja esimiestehtävät (9 %)	Asiakastyö/potilastyö (11 %)	Asiakastyö/potilastyö (16 %)
Opetus tai kasvatus (10 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (8 %)	Opetus tai kasvatus (9 %)	Johto- ja esimiestehtävät (12 %)
Toimisto- ja esikuntatehtävät (6 %)	Toimisto- ja esikuntatehtävät (8 %)	Konsultointi tai koulutus (8 %)	Muut tehtävät (6 %)

Tampereella tutkimus tai tuotekehitys painottui ensimmäisenä työnä muihin alueisiin nähden: viidennes Tampereella työskennelleistä oli työllistynyt tutkimustehtäviin, kun muilla alueilla osuus vaihteli kolmen ja seitsemän prosentin välillä.³⁵ Merkittävä osa Tampereelle työllistyneistä vastaajista oli siis ensimmäisessä työssä korkeakouluympäristölle läheisissä tutkimustehtävissä. Viestintä- ja mediatyö oli puolestaan keskittynyt pääkaupunkiseudulle, missä 13 % vastaajista työskenteli viestintä- ja mediatehtävissä verrattuna muiden alueiden 2–4 %:iin. Pääkaupunkiseudulle oli keskittynyt myös konsultointi tai koulutus, johon työllistyi pääkaupunkiseudulla 8 % vastaajista verrattuna muiden alueiden 0–3 %:iin.

Eniten vastaajia valtakunnallisesti oli siis työllistynyt suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtäviin. Näissä tehtävissä oli noin viidennes vastaajista kaikilla alueilla paitsi Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla, missä suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävissä oli vain 8 % vastaajista. Asiakas- ja potilastyö taas painottui muualle Pirkanmaalle (29 % alueen vastaajista). Vähiten näihin tehtäviin työllistyneitä oli pääkaupunkiseudulla (11 %). Tampereen ja ”muu Suomi”-luokan osuudet olivat keskenään suunnilleen samankokoisia (16–17 %). Kolmanneksi suurin tehtävätyyppi valtakunnallisesti oli opetus tai kasvatus, johon työllistyi noin kymme-

³⁴ Ensimmäisen ja kyselyhetken työn ristiintaulukoinnin perusteella tutkimustyössä olleet siirtyivät lähinnä suunnittelu-, kehitys- ja hallintotehtäviin (24 % tutkimustehtävissä olleista) sekä johto- ja esimiestehtäviin (9 %).

³⁵ Kyseessä on yhdistetty kategoria kuten luvun alussa mainittiin. Vaihtoehdon valinneista pääosa (n = 139) oli valinnut yliopistojen lomakkeen kohdan ”Tutkimus” ja huomattavasti pienempi osuus (n = 36) ammattikorkeakoulujen kohdan ”Tutkimus tai tuotekehitys”. Valinnoissa painottuu siis nimenomaan tutkimus.

nesosa vastaajista Tampereella ja pääkaupunkiseudulla ja noin viidennes muualla Pirkanmaalla ja muualla Suomessa.

Taulukko 31. Yleisimmät kyselyhetken työn työtehtävät alueittain, prosenttia alueella työskennelleistä.

Tampere (N = 764)	muu Pirkanmaa (N = 208)	pääkaupunkiseutu (N = 342)	muu Suomi (N = 438)
Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (24 %)	Opetus tai kasvatus (28 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (23 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (23 %)
Asiakastyö/potilastyö (15 %)	Johto- ja esimiestehtävät (22 %)	Johto- ja esimiestehtävät (14 %)	Opetus tai kasvatus (19 %)
Johto- ja esimiestehtävät (13 %)	Asiakastyö/potilastyö (17 %)	Viestintä- ja mediatyö (10 %)	Johto- ja esimiestehtävät (18 %)
Tutkimus tai tuotekehitys (13 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (8 %)	Konsultointi tai koulutus (9 %)	Asiakastyö/potilastyö (15 %)
Opetus tai kasvatus (9 %)	Toimisto- ja esikuntatehtävät (5 %)	Markkinointi, myynti tai osto (8 %)	Markkinointi, myynti tai osto (5 %)

Kyselyhetkellä suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät oli edelleen yleisin työtehtävätyyppi, ja jakauma oli samankaltainen kuin ensimmäisen työn kohdalla, eli vähiten tehtäviin työllistettiin muualla Pirkanmaalla. Kuten aiemmin mainittiin, johto- ja esimiestehtävät olivat nousseet toiseksi yleisimmäksi tehtävätyypiksi. Esimiestehtävien osuus oli kasvanut etenkin muualla Pirkanmaalla, missä kyselyhetkellä 22 % eli lähes neljäsosa vastaajista työskenteli näissä tehtävissä. Johto- ja esimiestehtävät olivat Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla ja ”muu Suomi”-luokan alueella tärkeä tehtävätyyppi jo ensimmäisessä työssä. Eri ajankohtia verratessa ne olivat yleistyneet kaikilla alueilla, eli Tampereella ja pääkaupunkiseudullakin oli työllistetty esimiesasemiin viisi vuotta valmistumisen jälkeen.

Asiakas- ja potilastyö sekä opetus ja kasvatus olivat kolmanneksi yleisimmät tehtävätyypit. Asiakas- ja potilastyötä tehtiin melko tasaisesti eri puolilla maata lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua, missä tehtävätyypin osuus oli vain 6 %. Opetus- ja kasvatustyötä tehtiin myös kyselyhetkellä eniten muualla Pirkanmaalla ja muualla Suomessa, ja muualla Pirkanmaalla sen osuus oli lisäksi kasvanut 9 prosenttiyksikköä. Viestintä- ja mediatyö sekä konsultointi ja koulutus olivat kyselyhetkelläkin keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Tutkimustyö oli puolestaan edelleen painottunut Tampereelle, mutta sen osuus oli pudonnut selvästi (7 prosenttiyksikköä ensimmäiseen työhön nähden).

Viisi yleisintä työtehtävätyyppiä kattavat useimmilla alueilla 73–80 % alueen vastaajista. Pääkaupunkiseudulla sen sijaan viisi yleisintä tyyppeä kattavat vain 59 % vastaajista ensimmäisen työn osalta ja 64 % kyselyhetken työn osalta, joten pääkaupunkiseudulla erilaiset työtehtävät olivat jonkin verran tasaisemmin jakautuneet kuin muilla alueilla.

5.3 Työtehtävät koulutusaloittain

Yleisimmät työtehtävät alueittain kertovat yleisesti työllistymisestä alueittain. Työtehtävien vertailu koulutusaloittain kertoo puolestaan enemmän työn varsinaisesta vastaavuudesta koulutukseen. Seuraavissa taulukoissa 32 ja 33 on taulukoitu kolme yleisintä työtehtävää suurimmilla koulutusaloilla (N > 100).

Taulukko 32. Yleisimmät ensimmäisen työn työtehtävät suurimmilla koulutusaloilla.

Koulutusala	Yleisimmät työtehtävät		
Sos., terveys- ja liikunta-ala (N = 182)	Asiakastyö/potilastyö (81 %)	Opetus tai kasvatusta (10 %)	Johto- ja esimiestehtävät (2 %)
Yht.tiet., liiketal. ja hall. ala (N = 176)	Toimisto- ja esikunta-tehtävät (26 %)	Markkinointi, myynti tai osto (21 %)	Asiakastyö/potilastyö (18 %)
Tekniikan ja liikenteen ala (N = 227)	Johto- ja esimiestehtävät (21 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (20 %)	Tuotantotehtävät (17 %)
Humanistinen (N = 152)	Opetus tai kasvatusta (40 %)	Viestintä- ja mediatyö (18 %)	Toimisto- ja esikunta-tehtävät (9 %)
Kasvatustieteellinen (N = 129)	Opetus tai kasvatusta (74 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (8 %)	Asiakastyö/potilastyö (5 %)
Teknillistieteellinen (N = 375)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (49 %)	Tutkimus tai tuotekehitys (27 %)	Muut tehtävät (5 %)
Yhteiskuntatieteellinen (N = 230)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (21 %)	Asiakastyö/potilastyö (18 %)	Tutkimus tai tuotekehitys (14 %)

Taulukko 33. Yleisimmät kyselyhetken työn työtehtävät suurimmilla koulutusaloilla.

Koulutusala	Yleisimmät työtehtävät		
Sos., terveys- ja liikunta-ala (N = 168)	Asiakastyö/potilastyö (72 %)	Johto- ja esimiestehtävät (9 %)	Opetus tai kasvatusta (8 %)
Yht.tiet., liiketal. ja hall. ala (N = 171)	Toimisto- ja esikunta-tehtävät (20 %)	Markkinointi, myynti tai osto (18 %)	Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät (16 %)
Tekniikan ja liikenteen ala (N = 219)	Johto- ja esimiestehtävät (27 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (23 %)	Tutkimus tai tuotekehitys (13 %)
Humanistinen (N = 143)	Opetus tai kasvatusta (37 %)	Viestintä- ja mediatyö (16 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (9 %)
Kasvatustieteellinen (N = 124)	Opetus tai kasvatusta (74 %)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (10 %)	Konsultointi tai koulutus (6 %)
Teknillistieteellinen (N = 369)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (50 %)	Johto- ja esimiestehtävät (17 %)	Tutkimus tai tuotekehitys (12 %)
Yhteiskuntatieteellinen (N = 223)	Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät (25 %)	Johto- ja esimiestehtävät (17 %)	Viestintä- ja mediatyö (13 %)

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta valmistuneista selvästi suurin osa oli työllistynyt asiakas- ja potilastyöhön, mitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena työllistymisenä. Noin kymmenesosa oli lisäksi kyselyhetkellä johtotehtävissä ja opetustehtävissä. Myös kasvatustieteilijöiden suuri enemmistö työllistyi tiettyihin tehtäviin: kolme neljänestä kasvatustieteilijöistä oli viisi vuotta valmistumisen jälkeen opetustehtävissä ja kymmenesosa suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävissä.

Tekniikan alalta valmistuneet olivat käytetyn luokituksen perusteella samankaltaisissa tehtävissä riippumatta siitä, olivatko he valmistuneet ammattikorkeakoulusta vai Tampereen teknillisestä yliopistosta. Molemmilla ryhmillä yleisimpiä työtehtäviä olivat kyselyhetkellä suunnittelu-, kehitys- ja hallintotehtävät, johtotehtävät sekä tutkimus ja tuotekehitys. Johto- ja esimiestehtävät olivat ammattikorkeakoulusta valmistuneilla yleisempiä kuin TTY:sta valmistuneilla, joista puolet oli suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävissä. Tarkemman tarkastelun voisi olettaa paljastavan, että ammattikorkeakoulun insinöörit ja teknillisen yliopiston diplomi-insinöörit työllistyivät jossain määrin erilaisiin asemiin ja tehtäviin, vaikka tässä käytetyllä luokituksella yleisimmät työtehtävätyypit olivat samoja.

Yliopiston humanistit ja yhteiskuntatieteilijät olivat generalisteina jakautuneet melko laajalti erilaisiin tehtäviin. Pääkaupunkiseudulle keskittyneessä viestintä- ja mediatyössä oli kyselyhetkellä huomattava osa molempien alojen valmistuneista (13–16 %). Humanisteista yli kolmannes oli opetustehtävissä, ja yleisimpiä työtehtäviä yhteiskuntatieteilijöillä olivat suunnittelu-, kehitys- ja hallintotehtävät, joissa työskenteli neljäsosa yhteiskuntatieteilijöistä. Yhteiskuntatieteistä yliopistosta valmistuneista lisäksi 17 % oli kyselyhetkellä johtotehtävissä.

Useimmilta suurilta aloilta valmistuneet näyttäisivät työllistyneen koulutusalan kannalta varsin tarkoituksenmukaisesti jo ensimmäiseen työhön. Ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneilla tosin yleisin tehtävätyyppi oli toimistotehtävät, joissa työskenteli viisi vuotta valmistumisen jälkeenkin 20 % alalta valmistuneista.³⁶ Toimistotehtävät oli lisäksi huomattavan sukupuolitunut tehtävätyyppi yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneilla. Toimistotehtävissä työskenteli kyselyhetkellä neljännes alalta valmistuneista naisista (N = 129) ja 5 % alalta valmistuneista miehistä (N = 42). Miehillä yleisin tehtävätyyppi oli markkinointi, myynti tai osto (26 %) ja toiseksi yleisin johto- ja esimiestehtävät (19 %). Alan miesvastaajien lukumäärä tosin oli niin pieni, ettei tuloksia voi yleistää kyselyn vastaajien ulkopuolelle.

5.4 Bruttopalkka syyskuussa 2008

Palkan suuruus on yleisesti ottaen työn arvostuksen ja vaativuuden objektiivinen mittari. Kyselylomakkeessa kysyttiin bruttopalkkaa syyskuussa 2008 mukaan lukien säännölliset lisät, luontoisetujen verotusarvot ja ylityökorvaukset. Yrittäjiä, ammatinharjoittajia ja freelancereita pyydettiin merkitsemään keskimääräisen kuukausitulon suuruus. Kysymykseen vastasi 1550 henkilöä, joten vastaukset kattavat 81 %:ia kyselyyn vastanneista. Palkkaa kysyttiin ainoastaan kyselyhetken työn kohdalla, eli pitkittäisvertailu ei ole palkkojen osalta mahdollinen.

Koko aineistossa palkkojen keskiarvo oli 3215 € ja keskihajonta 1178 €. Miesvastaajilla palkkojen keskiarvo oli 3683 € ja naisilla 2843 €. Naisten keskipalkka aineistossa oli siis 23 % miesten keskipalkkaa pienempi. Yksityisellä sektorilla työskennelleiden keskipalkka oli 3394 €, julkisella sektorilla työskennelleiden 2999 € ja yrittäjien keskiansio oli 3251 €. Kaikkien palkkojen mediaani oli 3026,50 €, alakvartiili oli 2500 € ja yläkvartiili 3700 € eli kaikkiaan puolet mediaanin ympärillä olevista palkoista sijaitsi välillä 2500–3700 €.

Seuraavassa käsitellään palkkojen jakaumia vastaajaryhmittäin. Liitteissä (liitetaulukot V–IX) on palkkojen tunnuslukuja sekä palkat luokiteltuna ja taulukoituna vastaajaryhmien mukaan.

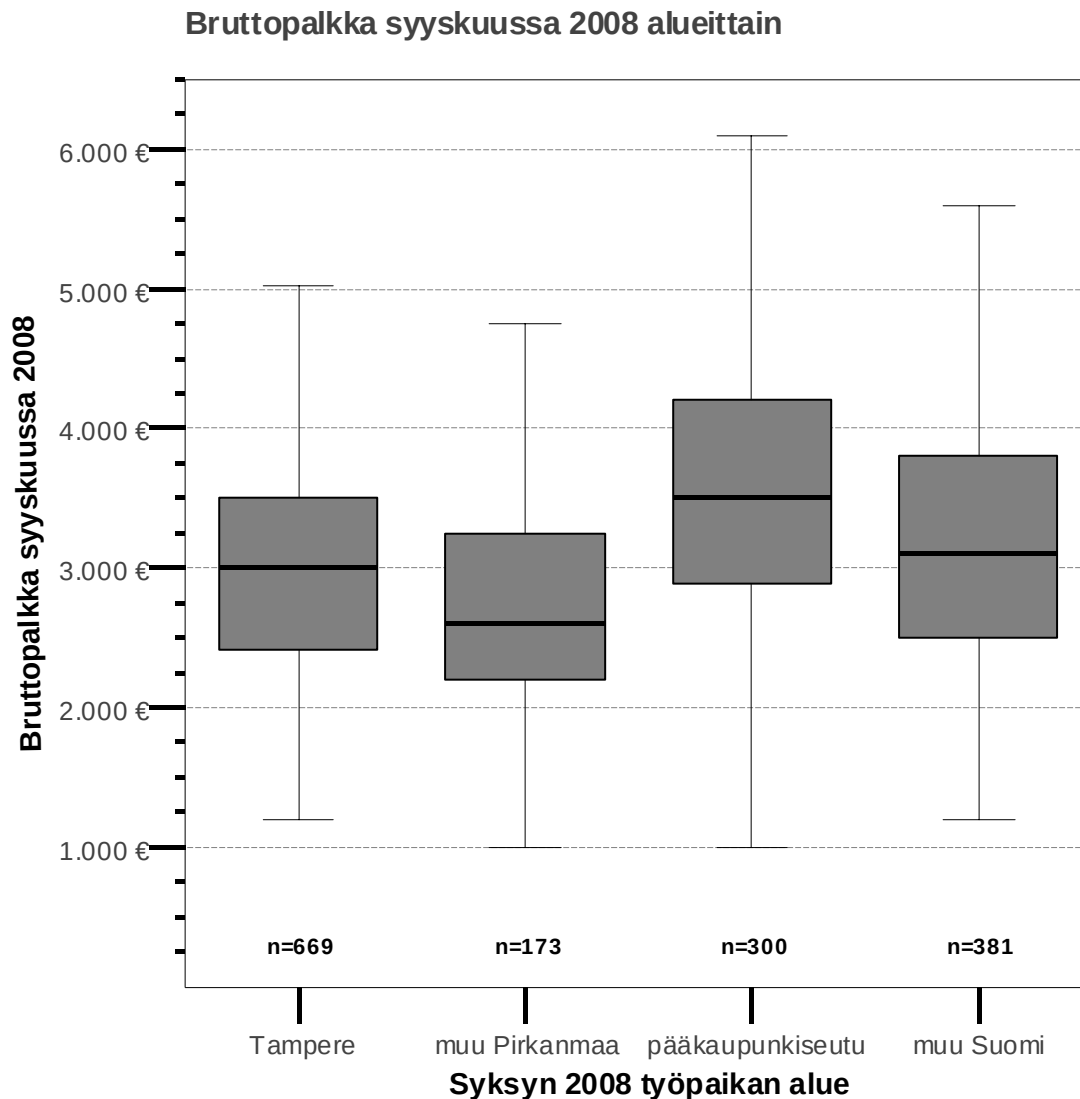
5.4.1 Palkat vastaajaryhmittäin

Vastaajien palkoissa oli odotetusti eroa alueittain sekä aloittain ja työtehtävätyypeittäin (ks. luku 5.1). Palkkojen vertailussa käytetään tässä laatikko-jana -kuvioita, joilla palkkojen jakaumat eri vastaajaryhmillä voidaan esittää tiiviissä ja helposti vertailtavassa muodossa. Kuvion laatikot perustuvat kvartiileihin, jotka jakavat aineiston neljään yhtä suureen osaan. Laatikon sisällä oleva paksumpi viiva osoittaa mediaanipalkan eli keskimmäisen palkan ja laatikon sisälle sijoittuu puolet vastaajista (25 % mediaanin alapuolelta ja 25 % me-

³⁶ Luokan nimi oli ”toimistotehtävät” ammattikorkeakoulujen lomakkeessa ja yhdistetty ”toimisto- ja esikuntatehtävät” yliopistojen lomakkeessa.

diaanin yläpuolelta). Laatikon ala- ja yläreuna osoittavat kvartiilivälin, eli alakvartiilin (25 % tuloksista jää alapuolelle) ja yläkvartiilin (25 % tuloksista jää yläpuolelle) erotuksen. Janojen sisälle puolestaan sijoittuu valtaosa vastaajista. Pois on jätetty poikkeavan pienet ja suuret havainnot eli palkat, jotka poikkeavat enemmän kuin 1,5-kertaisen kvartiilivälin verran alemmasta tai ylemmästä kvartiilista.

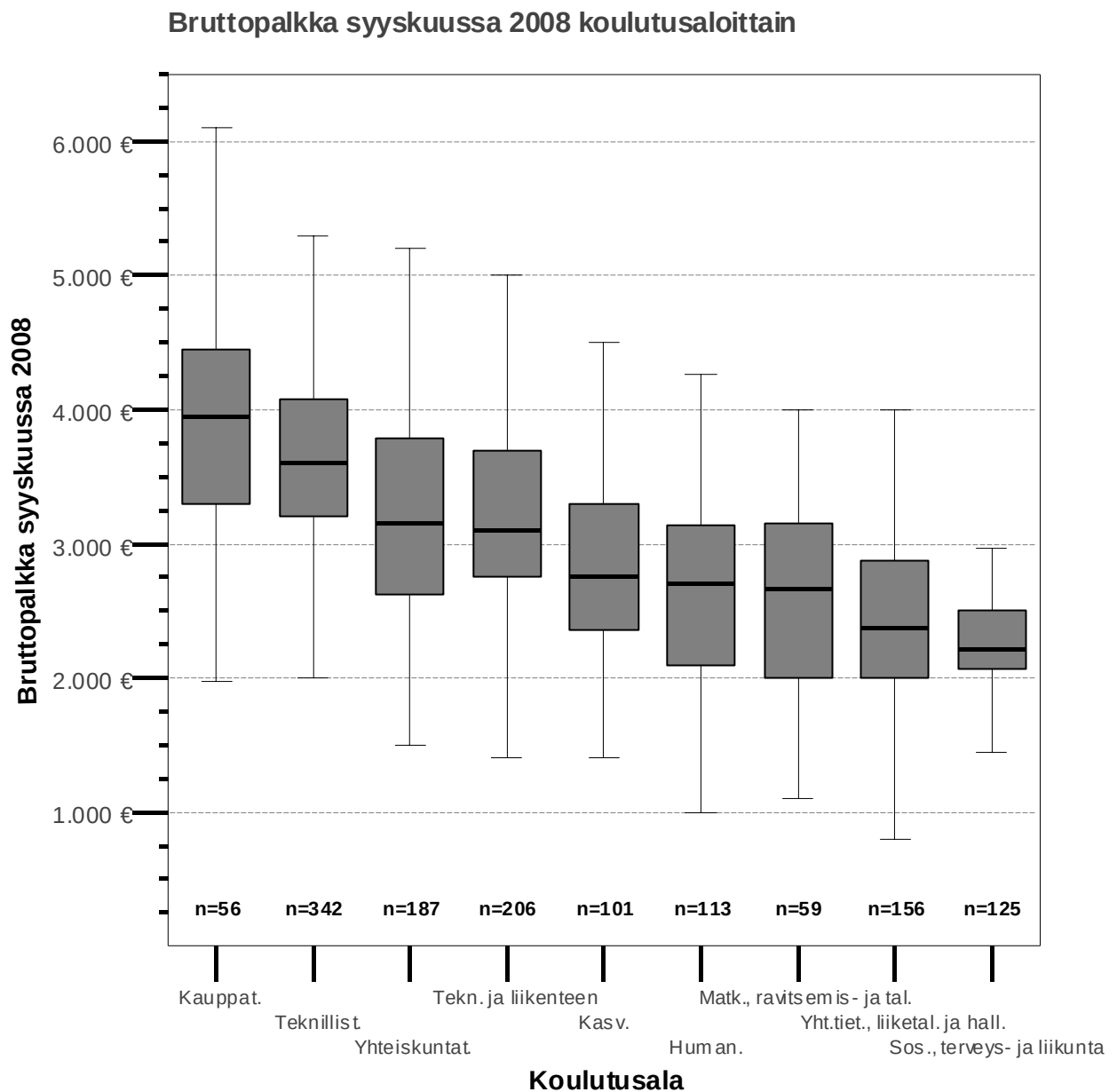
Kuvassa 4 palkat on esitetty alueittain.



Kuva 4. Bruttopalkka syyskuussa 2008 alueittain.

Mediaanipalkka Tampereella työskennelleillä oli tasan 3000 € ja kvartiiliväli 1090 €. Pääkaupunkiseudulla mediaani oli selvästi korkeampi 3500 €. Palkkojen hajonta pääkaupunkiseudulla oli myös aineiston suurin, joten alueella oli melko paljon myös pienempiä ja suurempia palkkoja. Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla puolestaan mediaani oli 2600 € ja kvartiiliväli 1050 €.

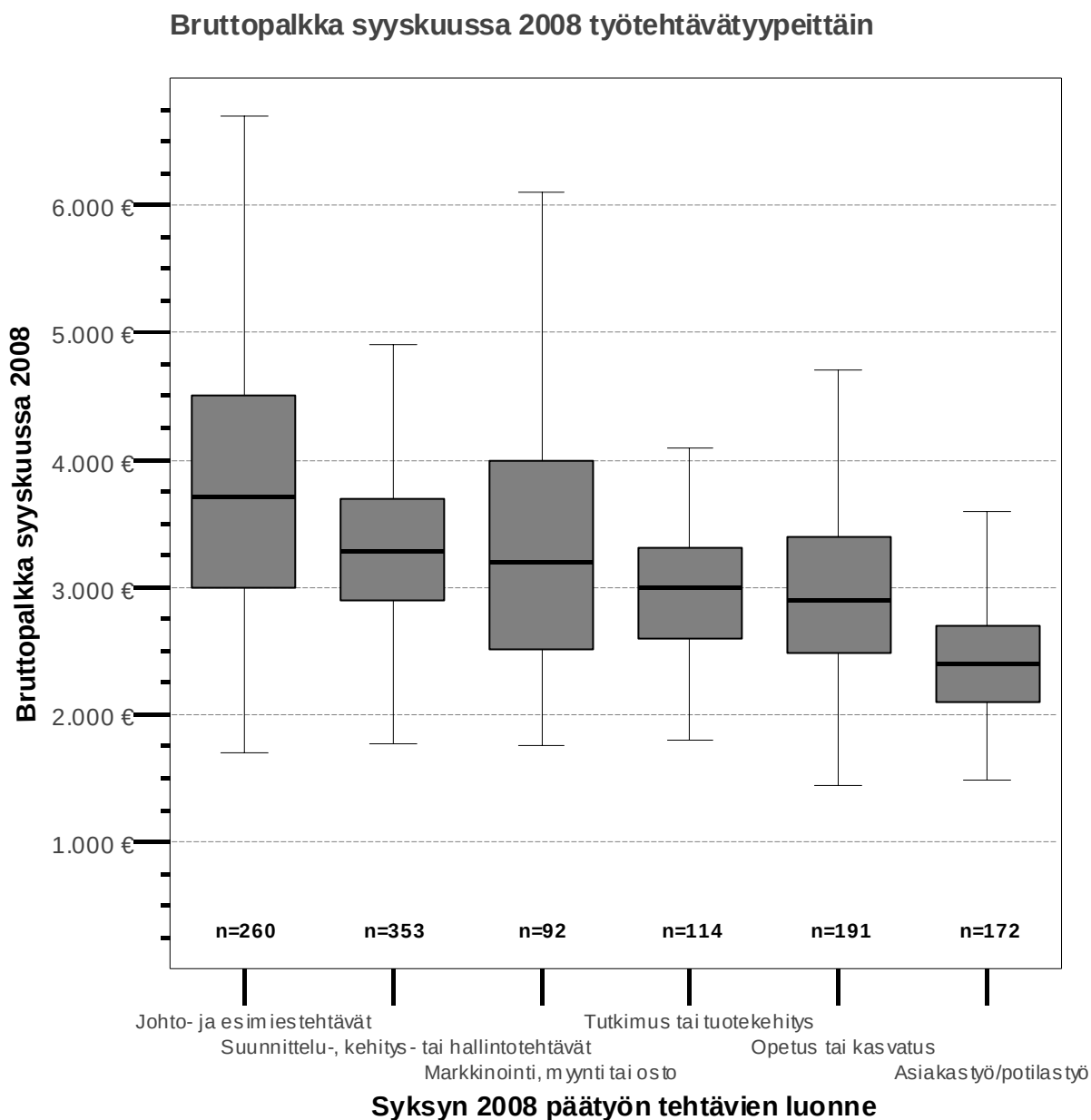
Koulutusaloittain palkat jakautuivat seuraavasti:



Kuva 5. Bruttopalkka syyskuussa 2008 suurimmilla koulutusaloilla (n > 50). Lajiteltu mediaanipalkan perusteella.³⁷

Suurimmista aloista (n > 50) korkeimmat palkat oli kauppatieteelliseltä ja teknillistieteelliseltä alalta valmistuneilla. Molempien alojen kohdalla mediaani oli selvästi yli 3000 €: kauppatieteellisellä alalla mediaani oli 3945 € ja teknillistieteellisellä 3600 €. Pienin mediaanipalkka (2215 €) oli puolestaan sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla, ja tällä alalla palkkahaitari oli myös suurimmista aloista kapein.

³⁷ Pienempien alojen palkat ovat liitteenä.



Kuva 6. Bruttopalkka yleisimmissä työtehtävissä. Lajiteltu mediaanipalkan perusteella.

Yleisimmistä työtehtävätyypeistä korkeinta palkkaa maksettiin johto- ja esimiestehtävissä toimineille vastaajille (mediaani 3705 €). Heidän palkkajakaumansa myös ulottui selvästi suurempiin palkkoihin kuin muissa yleisissä työtehtävissä, eli pieni määrä esimiestehtävissä työskennelleistä sai selvästi muita vastaajaryhmiä korkeampaa palkkaa. Asiakas- ja potilastyöstä puolestaan maksettiin alhaisinta palkkaa: mediaanipalkka oli vain 2400 € ja palkkojen hajonta oli myös melko pieni.

5.5 Korkeakoulututkinto vaatimuksena työpaikkaan

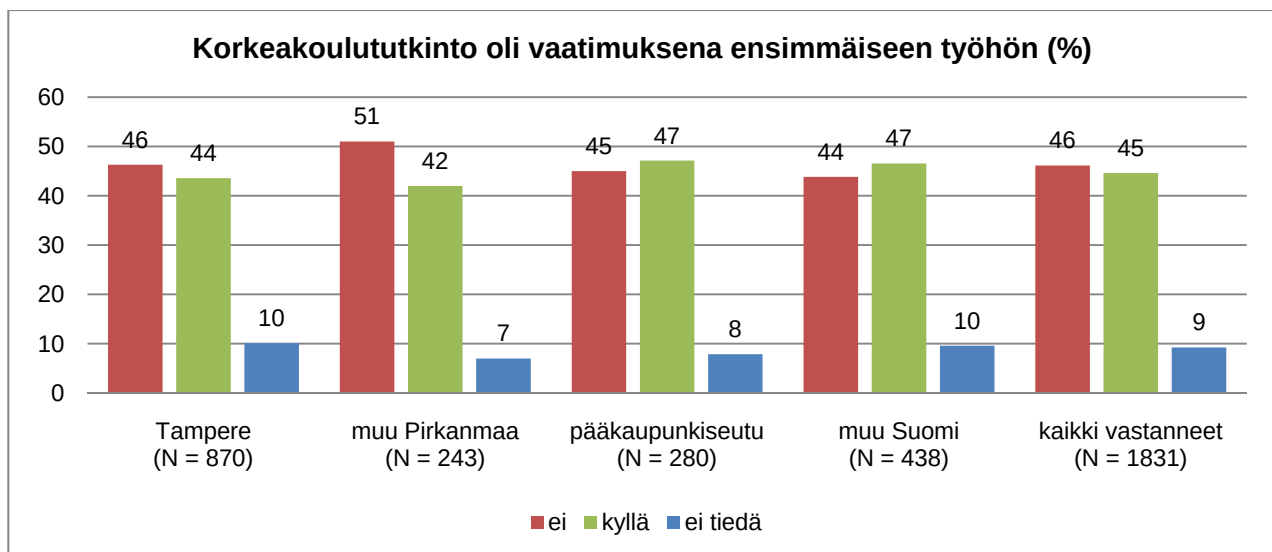
Periaatteessa kysymys korkeakoulututkinnosta vaatimuksena työpaikkaan on objektiivinen työn vaativuuden mittari. Käytännössä monen etenkin yksityisen sektorin työpaikan osalta voi kuitenkin olla vaikea määritellä, vaadittiinko työn saamiseksi tutkintoa tai kuinka ehdottomasti tutkinto edellytettiin. Työnantajasektoreiden

välillä onkin aineistossa selkeä ero, kun niitä tarkastellaan tästä näkökulmasta. Yksityisellä sektorilla kyselyhetken työhön tutkinto oli vaadittu 51 %:lta vastaajista, kun julkisella sektorilla vastaava osuus oli 81 %. Lisäksi yksityisellä sektorilla työskennelleistä 11 % ei tiennyt, vaadittiinko työhön tutkintoa, kun julkisella sektorilla osuus oli vain 2 %. Julkisen sektorin töiden kelpoisuusvaatimukset ovat verrattain selkeitä, mutta varsinkin yksityisellä sektorilla alan työkokemus ja muualta hankittu osaaminen voivat mennä muodollisen koulutuksen edelle valittaessa työntekijää vaativiin tehtäviin.

Korkeakoulututkinto muodollisena vaatimuksena ei siis yksiselitteisesti kerro itse työn vaativuudesta. Yksinkertaistaen voisi sanoa, että tutkinnon edellyttäminen todennäköisesti kertoo työn olevan korkeakoulutusta vastaavaa, mutta toisaalta moni työ, johon tutkintoa ei edellytetä, voi olla yhtä lailla vaativaa ja mielekästä korkeakoulutetulle. Toisin sanoen tutkinto vaatimuksena työhön on positiivinen asia työn vastaavuuden kannalta mutta se, että tutkintoa ei vaadita, ei välttämättä ole negatiivinen.

Koko aineistossa vastaajat jakautuivat melko tasan sen mukaan, oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan. Kysymykseen vastanneista (N = 1881) 46 % vastasi, ettei tutkinto ollut vaatimuksena ja hieman pienempi osuus (44 %) vastasi, että työ edellytti korkeakoulututkintoa. Vastaajista 9 % ei tiennyt, oliko tutkinto vaatimuksena työhön. Syksyn 2008 työtä käsiteltäessä vastanneista (N = 1816) 31 % vastasi, ettei tutkinto ollut vaatimuksena ja 61 %:lta tutkinto puolestaan vaadittiin. Vastaajista 8 % ei tiennyt, oliko tutkinto vaatimuksena. Ensimmäisen työn ja kyselyhetken työn välillä oli siis koko aineiston osalta tapahtunut selvä muutos kohti ainakin muodollisesti vaativampia töitä.

Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn osalta tulokset jakautuivat alueellisesti seuraavasti:



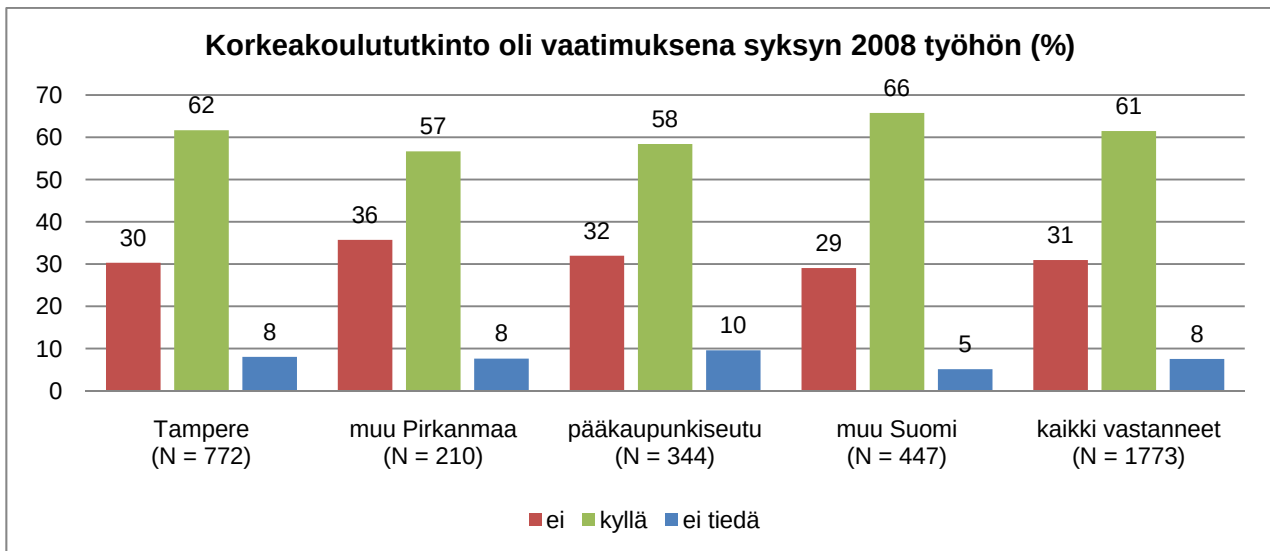
Kuva 7. Oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työhön?³⁸

Kuvasta 7 näkyy, ettei alueiden välillä ollut suuria eroja. Pirkanmaalla Tampereen ulkopuolella työskennelleiltä vaadittiin harvemmin korkeakoulututkintoa, kun taas pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa tutkinto vaadittiin useammin. Erot eivät kuitenkaan ole kovin monen prosenttiyksikön luokkaa eivätkä ne ole tilastollisesti merkitseviä khiin neliö -testin perusteella ($p = 0,434$), joten ei voida väittää, että alueiden kesken olisi yleisesti merkittävää eroa sen suhteen, vaadittiinko tutkintoa työhön.

³⁸ Aiemmin mainituista poikkeavat tulokset kaikkien vastanneiden kohdalla johtuvat siitä, että taulukosta on jätetty pois ulkomailla työskennelleet sekä ne, joiden osalta paikkakuntaa ei tiedetä.

Aiemmin mainittiin, että tutkinto vaadittiin useammin julkisen kuin yksityisen sektorin työhön. Kun tulokset erotellaan työnantajasektoreittain, julkisen sektorin töissä ei ole tilastollisesti merkitseviä alueellisia eroja, mutta yksityisen sektorin töissä on ($p < 0,05$). Koko aineistossa tutkinto vaadittiin yksityisen sektorin työhön 31 %:lta vastaajista. Pääkaupunkiseudulla osuus oli 40 %, Tampereella 31 %, muualla Pirkanmaalla 22 % ja muualla Suomessa 29 %. Pääkaupunkiseudulla siis työllistettiin useammin yksityiselle sektorille korkeakoulututkinnon edellyttäviin tehtäviin, kun taas etenkin Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla tutkinto vaadittiin harvemmin.

Kyselyhetken työn osalta tulosten alueellinen jakauma oli puolestaan seuraavanlainen:



Kuva 8. Oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena kyselyhetken työhön?

Tampereella ja ”muu Suomi”-luokan alueella tutkinto vaadittiin useimmin, ja muualla Pirkanmaalla sekä pääkaupunkiseudulla hieman harvemmin. Erot ovat taas melko pieniä eivätkä ne ole khiin neliö -testin perusteella tilastollisesti merkitseviä ($p = 0,106$), joten alueiden välillä ei voida aineiston valossa sanoa olevan huomattavia eroja myöskään kyselyhetken työn muodollisen vaativuuden osalta. Alueelliset erot eivät myöskään ole tilastollisesti merkitseviä, jos vastaukset jaetaan työnantajasektoreittain. Eroa on aineistossa siis yleisesti enemmän ensimmäisen ja kyselyhetken työn välillä eli pitkittäisvertailussa kuin alueellisesti poikittain vertaillen.

5.6 Työn vaativuustason vastaavuus

Siinä missä tutkintovaatimus mittaa jossain määrin objektiivisesti työn vaativuutta, työn koettu vaativuustaso on subjektiivinen työn vaativuuden mittari. Kyse on siis yleisesti työn kokemisesta korkeakoulutusta vastaavan tasoiseksi. Työn ja tutkinnon vaativuuden vertailu viisi vuotta valmistumisen jälkeen on ongelmallista ainakin muutamasta syystä. Ensinnäkin opiskeluaikasta on kyselyhetkellä kulunut viisi vuotta ja korkeakoulumaailma on monille vastaajille jo melko kaukainen. Vuosien takainen korkeakoulutus on siten ongelmallinen vertailukohta työn vaativuudelle. Työn ja tutkinnon vaativuuden vertailu on ongelmallista myös siitä syystä, että muutaman vuoden työkokemuksen jälkeen työssä opittu voi olla työmarkkinoilla yhtä tärkeää ellei tärkeämpää kuin korkeakoulussa saadut taidot. Lisäksi vastaajien näkemykset korkeakoulutusta vastaavasta työstä saattavat poiketa merkittävästi, jolloin tulokset eivät ole yhteismitallisia. Käsitys työn vaativuustasosta ei siis voi sellaisenaan olla tarkka työllistymisen tarkoituksenmukaisuuden mittari. Tulosten alueittai-

set erot sekä tulosten muutokset ensimmäisen työn ja kyselyhetken työn välillä kertovat kuitenkin työhön sijoittumisen laadun eroista ja kehittymisestä.

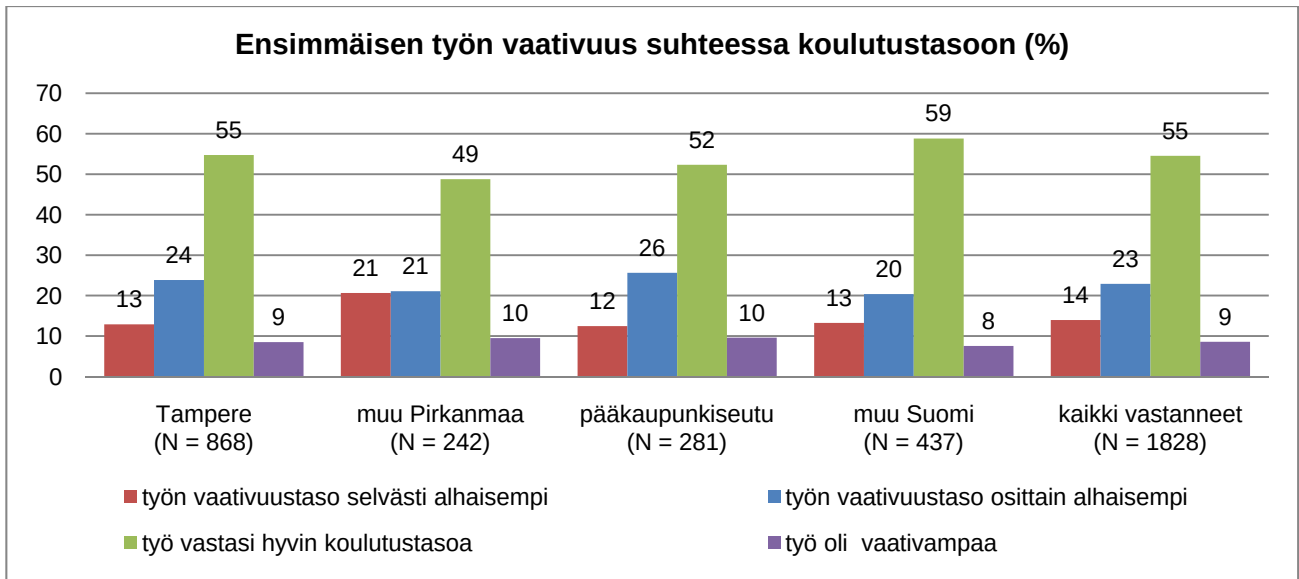
Kaikista vastanneista hieman yli puolet (54 %) katsoi, että ensimmäinen valmistumisen jälkeinen työ vastasi heidän koulutustasoaan hyvin. Vajaa neljäsosa (23 %) vastasi työn vaativuustason olleen osittain koulutustasoa alhaisempi ja 15 % vastasi vaativuustason olleen selvästi alhaisempi. Selvästi yli kolmannes vastaajista oli siis ensimmäisessä työssä koulutustaan vähintään osittain alhaisemman vaativuustason työssä. Vastaajista 9 %:lla työ oli koulutukseen nähden vaativampaa.

Kyselyhetkellä vastaavuus oli parempi: vastaajista 66 % katsoi syksyn 2008 työn vastanneen hyvin koulutustasoa. Koulutustasoa osittain alhaisemman vaativuustason työssä koki olevansa 13 % vastaajista ja selvästi alhaisemman tason työssä 4 %. Koulutustasoa alhaisemman vaativuuden työssä oli siis enää vajaa viidennes vastaajista. Vaativassa työssä olevien osuus oli myös kasvanut: kyselyhetkellä 17 % vastaajista koki olevansa koulutustaan vaativammissa työssä. Edellisessä osiossa todettiin, että koko aineistossa oli ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja kyselyhetken työn välillä tapahtunut muutos kohti muodollisesti vaativampia töitä. Viisi vuotta valmistumisen jälkeen työt vaikuttavat siis olevan myös vastaajien mielestä vaativampia kuin ensimmäiset työt, joko tutkinnon tasoa hyvin vastaavia tai sitä vaativampia.

Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja syksyn 2008 työn pitkittäistarkastelusta selviää, että yleisesti vain harvat olivat siirtyneet vähemmän vaativiin tehtäviin tarkasteluajankohtien välillä. Hyvin koulutustasoaan vastaavassa työssä olleista (N = 958) 5 % oli siirtynyt osittain alhaisemman vaativuustason työhön ja 1 % selvästi alhaisemman vaativuustason työhön. Koulutustasoaan vaativammissa tehtävissä työskennelleistä (N = 157) yhteensä 2 % oli siirtynyt koulutustasoa osittain tai selvästi alhaisemman vaativuustason työhön. Heistä yli viidennes (21 %) oli siirtynyt koulutustasoaan hyvin vastaaviin tehtäviin, eli tietty osa vastaajista siirtyi vaativaksi koetuista tehtävistä helpompiin.

Vaativampiin tehtäviin siirtyminen oli vastaavasti yleistä. Selvästi koulutustasoaan alhaisemman vaativuuden työssä olleista (N = 254) enää 17 % oli tällaisessa työssä viisi vuotta valmistumisen jälkeen. Heistä 24 % oli siirtynyt osittain koulutustasoaan alhaisemman vaativuuden työhön, 48 % koulutustasoaan vastaavaan työhön ja kymmenesosa koulutustasoaan vaativampaan työhön. Osittain alhaisemman vaativuustason tehtävissä olleista (N = 413) 61 % oli siirtynyt koulutustasoaan vastaavaan työhön ja 10 % koulutustasoaan vaativampaan työhön. Koulutustasoaan hyvin vastaavassa työssä olleista 13 % oli kyselyhetkellä koulutustaan vaativammissa tehtävissä.

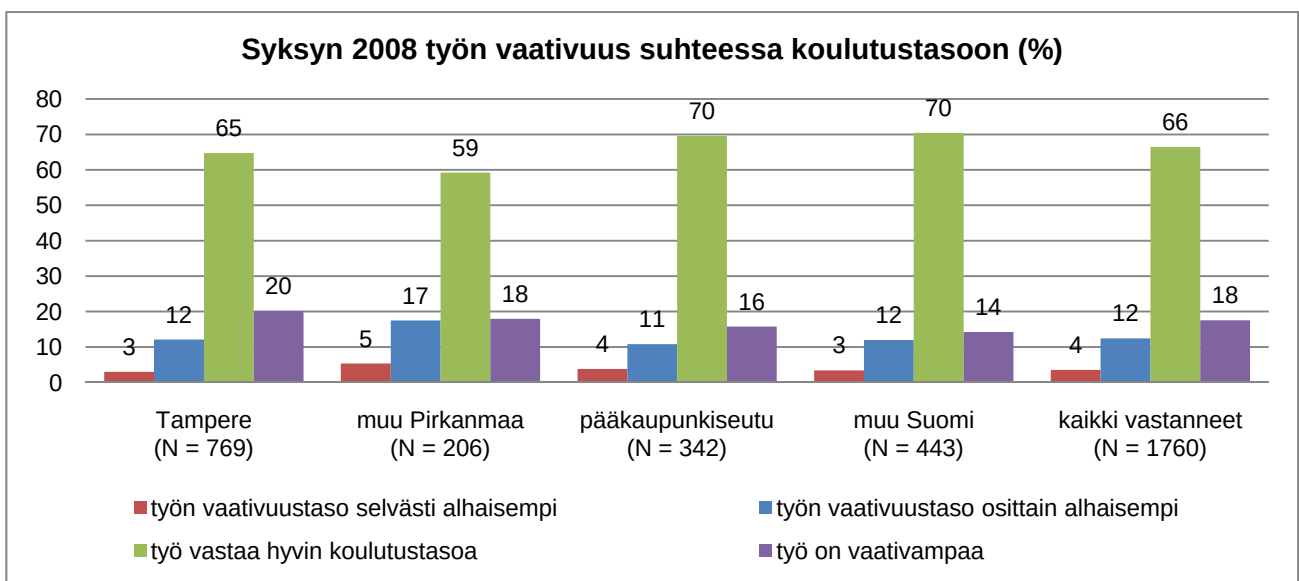
Kuvassa 9 ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn vastaukset on jaettu alueittain.



Kuva 9. Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn ja koulutustason vastaavuus.

Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla oli koettu työn vaativuustason vastaavan koulutusta huonoiten: 21 % vastaajista piti työn vaativuustasoa selvästi koulutusta alhaisempana ja hieman alle puolet vastaajista koki vaativuustason sopivaksi. Muualla tulokset olivat keskenään suhteellisen samanlaisia. Pääkaupunkiseudulla hieman pienempi osuus vastaajista oli sopivantasoisessa työssä kuin Tampereella ja muualla Suomessa, ja hieman suurempi osuus osittain alhaisemman tason työssä ja toisaalta vaativammassa työssä. Työn ja tutkinnon vastaavuus oli korkein muualla Suomessa (59 %).

Koko aineistossa alueelliset erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä ($p = 0,062$), mutta yksityisen sektorin töissä tilastollisesti merkitseviä eroja on ($p < 0,05$). Yksityisellä sektorilla koulutustasoa selvästi alhaisemman vaativuuden työssä oltiin useimmin muualla Pirkanmaalla (33 %) ja muualla Suomessa (21 %) ja harvemmin pääkaupunkiseudulla (14 %) ja Tampereella (16 %). Muualla Pirkanmaalla työ lisäksi vastasi harvimminkin koulutustasoa hyvin: osuus oli 37 % verrattuna muiden alueiden 47–48 %:iin.



Kuva 10. Syksyn 2008 työn ja koulutustason vastaavuus.

Tuloksissa oli taas selkeämpi ero ensimmäisen työn ja kyselyhetken työn välillä kuin alueellisesti tiettynä ajankohtana. Selvästi koulutustaan alhaisemman tason töissä olevien osuus oli laskenut kaikilla alueilla. Kyselyhetkellä vastaajista parhaiten korkeakoulutustaan vastaavassa työssä kokivat olevansa pääkaupunkiseudun ja muun Suomen vastaajat (molempien kohdalla osuus oli 70 %). Tampereella osuus oli viisi prosenttiyksikköä pienempi, ja muualla Pirkanmaalla osuus oli 11 prosenttiyksikköä pääkaupunkiseutua ja muuta Suomea pienempi.

Toisaalta Tampereella viidesosa vastaajista koki olevansa koulutustasoaan vaativammassa työssä. Etenkin pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa osuus oli jonkin verran Tamperetta pienempi. Koulutustasoa hyvin vastaavassa tai vaativammassa työssä olleiden yhteenlaskettu osuus oli Tampereella 85 %, pääkaupunkiseudulla 86 %, muualla Pirkanmaalla 77 % ja muualla Suomessa 84 %, eli ainoastaan muualla Pirkanmaalla osuus poikkesi selvästi muista alueista. Voidaan siis sanoa, että Tampereella painottuivat koulutustasoa vaativammat työt, mutta yleisesti ottaen valmistuneet kokivat olevansa koulutustasoaan vastaavissa töissä useimmilla alueilla. Alueiden erojen tilastollinen merkitsevyys on khiin neliö -testin perusteella 0,040, joten voidaan puhua merkitsevistä eroista. Kun tulokset jaetaan työnantajasektorin perusteella, tilastollisesti merkitseviä alueellisia eroja löytyy kuitenkin vain yksityiseltä sektorilta ($p = 0,011$). Yksityisellä sektorilla työn vaativuustaso oli useimmin koulutustasoa osittain tai selvästi alhaisempi muualla Pirkanmaalla (30 %, muilla alueilla 15–19 %).

Sekä ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn että syksyn 2008 työn kohdalla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulokset erosivat toisistaan. Ero on molempien ajankohtien kohdalla tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,001$). Ensimmäisessä työssä ammattikorkeakoulusta valmistuneet ($N = 781$) olivat yliopistosta valmistuneisiin ($N = 1096$) verrattuna jonkin verran harvemmin koulutustasoaan hyvin vastaavassa työssä (44 % verrattuna yliopistojen 61 %:iin). Ammattikorkeakoulusta valmistuneet olivat vastaavasti useammin koulutustasoa osittain tai selvästi alhaisemman vaativuustason työssä (45 % verrattuna yliopistojen 32 %:iin) ja hieman useammin koulutustasoaan vaativammassa työssä (11 %, yliopistoilla 7 %).

Viisi vuotta valmistumisen jälkeen koulutustasoaan osittain tai selvästi alhaisemman vaativuuden työssä oli ammattikorkeakoulusta valmistuneista ($N = 747$) viidennes ja yliopistosta valmistuneista ($N = 1055$) 14 %, eli ero oli pienentynyt ensimmäiseen valmistumisen jälkeiseen työpaikkaan verrattuna. Sen sijaan koulutustasoaan vaativammissa tehtävissä työskenteli kyselyhetkellä 24 % ammattikorkeakoulusta valmistuneista ja 13 % yliopistosta valmistuneista. Kyselyhetkellä ammattikorkeakoulusta valmistuneista siis lähes neljännes oli koulutustasoaan vaativammassa työssä. Koulutusta hyvin vastaavassa työssä oli kyselyhetkellä 56 % ammattikorkeakoulusta valmistuneista ja 74 % yliopistosta valmistuneista. Ammattikorkeakoulusta valmistuneilla siis viisi vuotta valmistumisen jälkeen painottuivat koulutustasoa vaativammaksi koetut työt, mutta koulutusta alhaisemman vaativuustasonkin töissä työskenteli viidennes ammattikorkeakoulujen vastaajista.

Koulutustasoaan vastaamattomassa työssä olevia vastaajia pyydettiin perustelemaan työn vastaanottaminen valitsemalla seitsemästä vaihtoehdosta.

Taulukko 34. Syy koulutustasoa vastaamattoman työn vastaanottamiseen.

Syy	n	% kysymykseen vastanneista
Työ on mielenkiintoisempaa	101	21
Jatkaa työssä, jossa oli jo ennen valmistumista	85	17
Muu syy	83	17
Ei ole saanut koulutustasoa vastaavaa työtä	80	16
Palkka ja/tai työehdot ovat paremmat	66	14
Muu koulutus on ohjannut nykyisiin tehtäviin	63	13
Ei ole halunnut toimia koulutustasoa vastaavissa töissä	9	2
Yhteensä	487	100

Yleisesti eri vaihtoehtoja valittiin suhteellisen tasaisesti, mutta vain harva (2 % kysymykseen vastanneista) koki, ettei halua toimia koulutustasoa vastaavissa töissä. Suurin osuus vastaajista valitsi henkilökohtaisiin mieltymyksiin liittyvän vaihtoehdon ”Työ on mielenkiintoisempaa”, mutta yhteensä paljon useampi vastaaja valitsi jonkin enemmän käytännön syihin liittyvän vaihtoehdon. Kysymykseen vastanneista 16 % oli koulutustaan vastaamattomassa työssä siitä syystä, ettei ollut saanut koulutusta paremmin vastaavaa työtä. Ainakin näiden vastaajien voidaan katsoa olleen epätarkoituksenmukaisesti työllistyneitä, koska koulutustasoa vastaamattoman työn vastaanottaminen ei johtunut heidän omista valinnoistaan.

Huomattavaa on myös, että ”Muu syy” oli kolmanneksi suosituin perustelu. Toisin sanoen monet vastaajista eivät löytäneet valmiista vaihtoehdoista sopivaa vaan halusivat perustella tilanteensa omin sanoin. Alueellisen tarkastelun kannalta on kiinnostavaa, että ”muu syy”-vaihtoehdon valinneista 83 vastaajasta 13:lla syy liittyi alueelliseen liikkumiseen tai työtilanteeseen (esimerkiksi ”Paikkakunnan vaihdos”, ”Työpaikan sijainti”, ”Työpaikka sijaitsee lähellä kotia”). Vaikka tieto on raportin aihepiirin kannalta mielenkiintoinen, vastaajien pienen lukumäärän vuoksi tuloksia ei ole mielekäästä käsitellä tilastollisesti.

Koulutustaan vähemmän vaativassa ja vaativammassa työssä olleet olivat vastanneet kysymykseen jossain määrin eri tavoin. Ne, joiden työ oli koulutustasoa selvästi tai osittain alhaisempi, olivat useimmiten työssä, koska eivät olleet saaneet koulutustasoaan vastaavaa työtä. Huomattava osuus (18 % molemmista ryhmistä) myös jatkoi työssä, jossa oli jo ennen valmistumista. Niistä, joiden työn vaativuustaso oli osittain koulutusta alhaisempi, lähes viidennes (19 %) oli lisäksi vastannut, että työ on mielenkiintoisempaa, ja 13 %:n mielestä palkka ja/tai työehdot olivat paremmat.

Koulutustaan vaativammissa tehtävissä työskennelleistä puolestaan useimmat olivat työssä, koska työ on mielenkiintoisempaa tai koska muu koulutus oli ohjannut tehtäviin (24 % molempien vaihtoehtojen kohdalla). Koulutusta vaativammissa tehtävissä työskennelleistä 16 % oli työssä koska palkka ja/tai työehdot olivat paremmat. Vain muutama koulutustaan vaativammassa työssä olleista ei ollut saanut koulutustasoaan vastaavaa työtä.

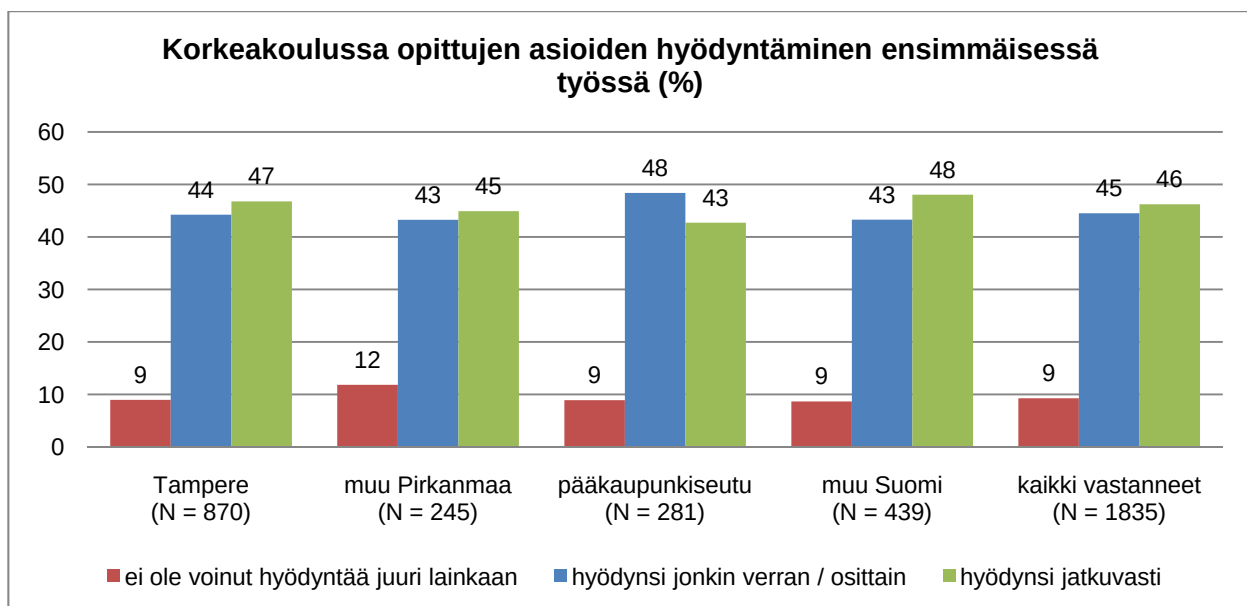
5.7 Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen työssä

Aiemmin käsitellyn työn vaativuuden lisäksi kyselyssä selvitettiin korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntämistä työssä. Valmistuneilta kysyttiin, pystyivätkö he hyödyntämään korkeakoulussa oppimia asioita

työssä ja vaihtoehtoisiksi oli annettu ”En ole voinut (en voi) hyödyntää juuri lainkaan”, ”Jonkin verran / osittain” ja ”Hyödynsin (hyödynnän) jatkuvasti”. Kysymyksellä tutkitaan valmistuneiden käsityksiä työn ja opintojen sisällöllisestä vastaavuudesta, jonka voi katsoa mittaavan työn mielekkyyttä suhteessa opintojen sisältöön. Yleisesti ottaen korkeakoulussa opitun hyödyntäminen koskee sitä, onko työllistytty opintojen kannalta oikealle alalle. Toisaalta korkeakouluopinnot ja varsinkin yliopisto-opinnot yleensä käsitetään laajemmin kuin vain ammattiin kouluttavina. Opinnoissa opittuja yleisiä taitoja voi hyödyntää monissa töissä, kuten mahdollisesti myös erityisosaamista, joka ei suoraan liity työn alaan. Työn sisällöllinen vastaavuus koulutukseen on siten syytä nähdä laajempänä kokonaisuutena kuin opiskelusta saadun ja työn vaatiman erityisosaamisen välisenä määrällisenä vastaavuutena.

Kysymykseen vastasi ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn osalta 1885 vastaajaa ja kyselyhetken työn osalta 1818 vastaajaa. Selvästi suurin osa vastaajista (90 % ensimmäisessä työssä ja 95 % kyselyhetken työssä) koki pystyvänsä hyödyntämään korkeakoulussa opittuja asioita työssään ainakin jossain määrin. Tilanteessa ensimmäisen työn kohdalla ja viisi vuotta valmistumisen jälkeen ei näy suuria eroja koko aineistoa tarkasteltaessa. Niiden vastaajien prosenttiosuus, jotka kokivat hyödyntävänsä opittuja asioita jatkuvasti, oli kasvanut joitain prosenttiyksiköjä ja vastaavasti niiden osuus, jotka eivät kokeneet hyödyntävänsä opittua, oli vähentynyt. Korkeakoulussa opittujen asioiden työssä hyödyntäminen oli siis jonkin verran kasvanut koko aineistossa ensimmäisestä työstä kyselyhetken työhön, mutta muutos ei ollut yhtä huomattava kuin työn vaativuustason mittareiden kohdalla. Tämä johtuu osittain siitä, että vastaajat kokivat hyödyntävänsä opittuja asioita melko hyvin jo ensimmäisessä työssä.

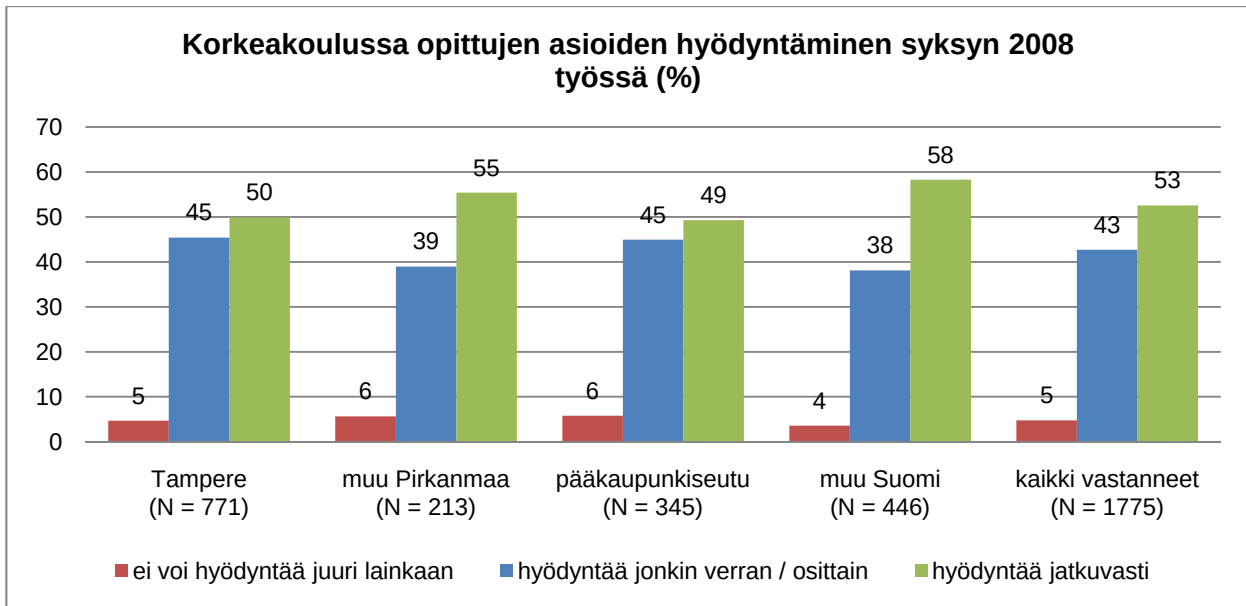
Alueittain tulokset jakautuivat ensimmäisen työn osalta seuraavalla tavalla:



Kuva 11. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen ensimmäisessä työssä.³⁹

Kuvasta 11 näkyy, ettei myöskään alueiden välillä esiintynyt suuria eroja opittujen taitojen hyödyntämisessä työssä. Hieman suurempi osa vastaajista pääkaupunkiseudulla koki voivansa hyödyntää opittua vain jonkin verran verrattuna niihin, jotka hyödynsivät osaamistaan jatkuvasti. Muualla Suomessa puolestaan suhde oli päinvastainen.

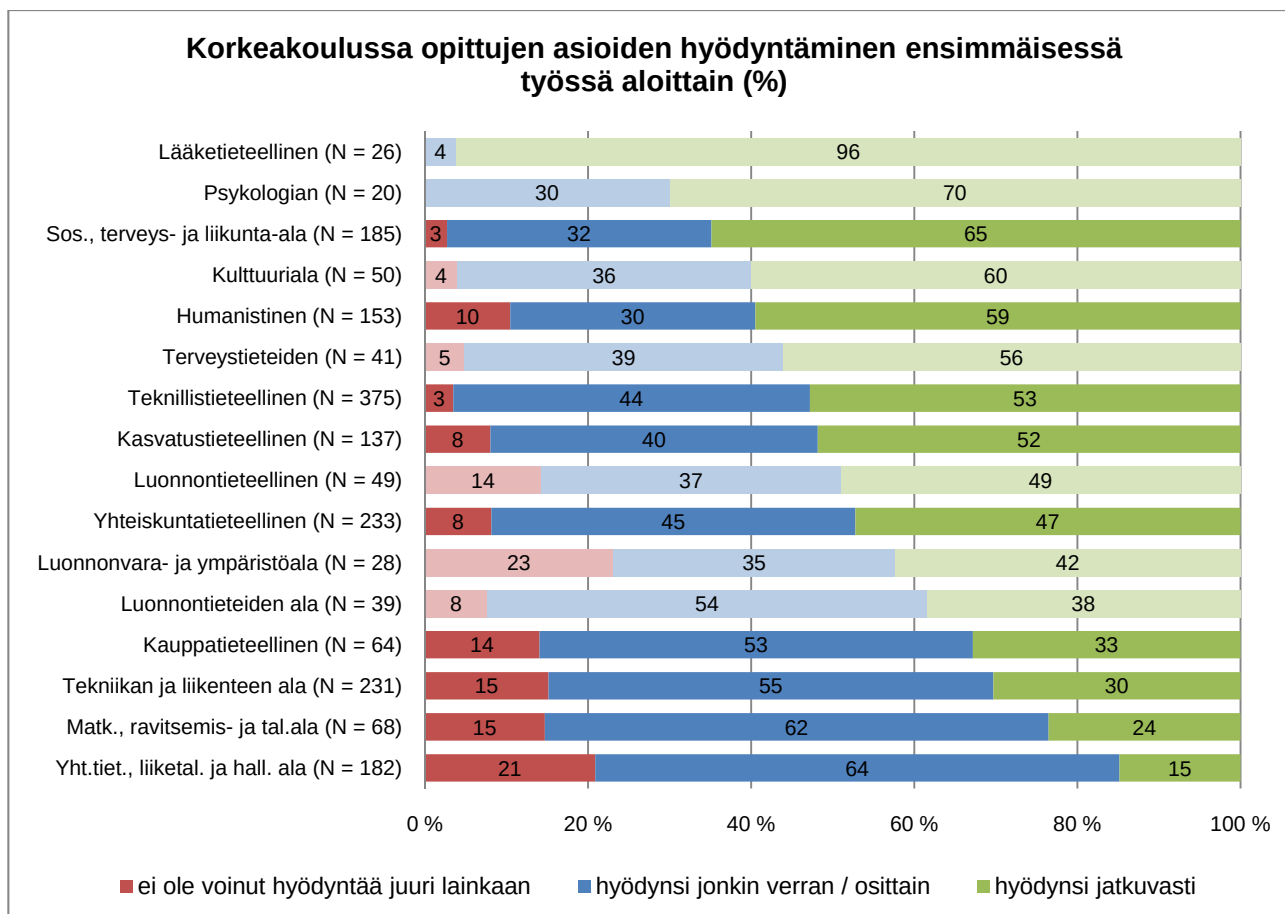
³⁹ Kuvan kaikkien vastanneiden tulokset poikkeavat hieman kokonaistuloksista, koska kuvassa ei huomioida ulkomailla työskennelleitä eikä niitä, jotka eivät ilmoittaneet työpaikkansa paikkakuntaa.



Kuva 12. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen syksyn 2008 työssä.

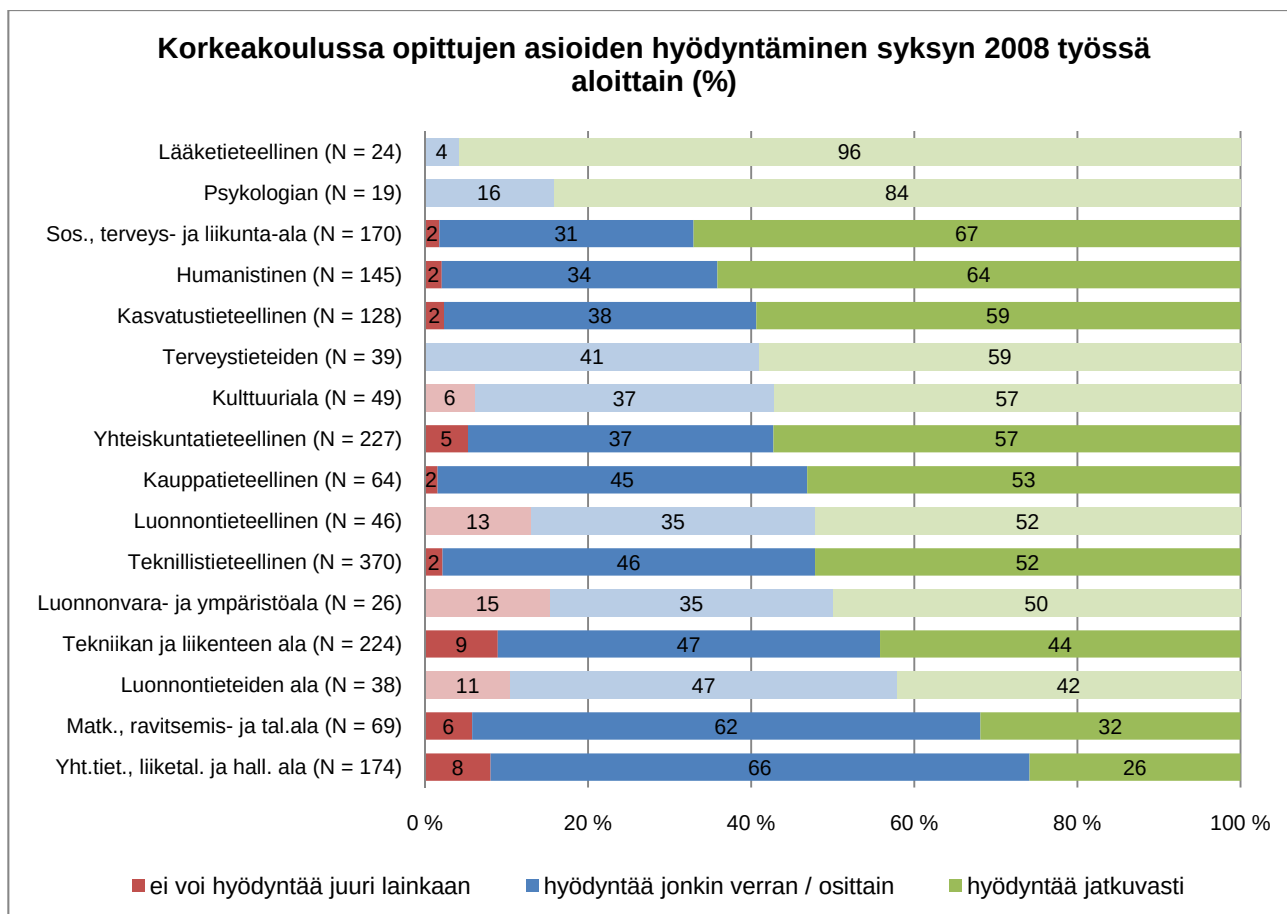
Tulokset alueittain heijastavat myös kyselyhetken työn osalta melko tarkasti valtakunnallista tilannetta. Opittuja asioita jatkuvasti hyödyntäneiden osuus oli kaikkien alueiden osalta suurempi kuin ensimmäisen työn kohdalla. Opittua jatkuvasti hyödyntäneet olivat lisäksi kaikilla alueilla suurin ryhmä. Alueiden prosentiosuuksissa näkyy joitakin eroja: pääkaupunkiseudulla ja Tampereella puolet vastaajista hyödynsi opittua jatkuvasti, muualla Pirkanmaalla ja muualla Suomessa osuudet puolestaan olivat vastaavasti 55 % ja 58 %. Khiin neliö -testillä mitattuna erojen tilastollinen merkitsevyys on 0,065, joten ei voida kuitenkaan puhua tilastollisesti merkitsevistä alueellisista eroista.

Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen työssä suhteutuu siihen, millaista koulutusta korkeakoulussa on saanut. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä on eroa siinä, miten ammattisuuntautuneita koulutusalat ovat, ja yliopistojen sisälläkin alat voidaan yleisesti ottaen jakaa professio- ja generalistialoihin. Yleistäen professioaloilta valmistuneet voivat hyödyntää suoraan erityisosaamistaan työssään, kun taas generalisteille yleiset korkeakoulussa opitut valmiudet ovat tärkeämpiä. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen jakautui alakohtaisesti seuraavasti:



Kuva 13. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen ensimmäisessä työssä aloittain. Pienet alat (N < 60) vaaleammalla värillä.

Kaikkien alojen vastaajista suurin osa hyödynsi opittua joko jonkin verran tai jatkuvasti, mutta etenkin jatkuvasti hyödyntävien osuuksissa oli selviä eroja. Suuremmista aloista sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan, humanistisen alan ja teknillistieteellisen alan valmistuneet kokivat hyödyntävänsä opittua parhaiten. Sosiaali- ja terveysalan sekä teknillistieteellisen alan koulutuksen tarjoamaa erityisasiantuntemusta siis voitiin hyödyntää työssä ja humanisteista puolestaan 40 % oli ensimmäisessä työssään opetus- tai kasvatustehtävissä, mikä ehkä selittää generalistialaksi koetun alan korkeaa sijoittumista opitun hyödyntämisessä. Toisaalta humanisteista kymmenesosa – huomattavasti suurempi osuus kuin sosiaali- ja terveysalan tai teknillistieteellisen alan valmistuneista – ei voinut hyödyntää opittuja asioita juuri lainkaan. Vähiten koulutuksessa opittua kokivat hyödyntävänsä ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta, matkailu- ravitsemis- ja talousalalta sekä tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneet. Huomionarvoista on, että ammattikorkeakoulujen alat näyttäisivät olevan sekä asteikon kärjessä että alimpina, kun alat järjestetään sen mukaan, kuinka moni hyödynsi opittua jatkuvasti.



Kuva 14. Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen syksyn 2008 työssä aloittain. Pienet alat (N < 60) vaaleammalla värillä.

Alojen järjestys kyselyhetkellä oli melko samanlainen kuin ensimmäisen työn kohdalla. Prosenttiosuuksissa oli kuitenkin selviä eroja. Kauppätieteellisen alan valmistuneista 20 prosenttiyksikköä enemmän koki hyödyntävänsä opittua jatkuvasti ensimmäiseen työhön nähden. Yliopiston yhteiskuntatieteilijöillä osuus oli puolestaan noussut 10 prosenttiyksikköä. Ammattikorkeakoulun aloista tekniikan ja liikenteen alan jatkuvasti hyödyntävien osuus oli kasvanut 14 prosenttiyksiköllä, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan vastaava osuus 11 prosenttiyksiköllä ja matkailu-, ravitsemis- ja talousalan osuus 8 prosenttiyksiköllä, mutta silti näillä aloilla oli pienin opittua jatkuvasti hyödyntävien osuus. Näilläkin aloilla tosin niiden osuus, jotka eivät voineet hyödyntää opittua juuri lainkaan, oli alle 10 %. Etenkin kauppätieteilijät ja yliopiston yhteiskuntatieteilijät olivat siis viisi vuotta valmistumisen jälkeen löytäneet mielekkäämpiä töitä kuin työuran aivan alkuvaiheessa, mikä viittaisi työurien melko pikaiseen kehittymiseen alun epävarmuuden jälkeen.

5.8 Sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus

Kyselyyn osallistuneiden työelämään sijoittumisen tarkoituksenmukaisuutta viisi vuotta valmistumisen jälkeen voidaan tarkastella yleisemmällä tasolla yhdistämällä edellisissä osioissa käsiteltyjen kysymysten vastauksia. Periaatteessa tarkoituksenmukaisiksi voidaan katsoa työt, joihin vaadittiin korkeakoulututkinto, jotka vastaavat hyvin koulutustasoa ja joissa voi hyödyntää opittua jatkuvasti. Näistä kriteereistä ensimmäinen, korkeakoulututkinto vaatimuksena työhön, on kuitenkin ongelmallinen, kuten edellä jo mainittiin. Sitä ei siis ole välttämättä mielekasta yhdistää tässä muihin työllistymisen tarkoituksenmukaisuuden mittareihin.

Taulukossa 35 on ristiintaulukoitu syksyn 2008 työn vaativuustasoa ja korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntämistä koskevien kysymysten tulokset.

Taulukko 35. Työn vaativuus suhteessa koulutustasoon ja korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen kyselyhetken työssä, % kaikista vastanneista (N = 1794).

Työn vaativuus suhteessa koulutus- tasoon	Korkeakoulussa opittujen asioiden hyödyntäminen työssä			
	ei voi hyödyntää juuri lainkaan	hyödyntää jonkin verran tai osittain	hyödyntää jatkuvasti	Yht.
työn vaativuustaso on selvästi alhaisempi	2	2	0	4
työn vaativuustaso on osittain alhaisempi	1	9	3	13
työ vastaa hyvin koulutustasoa	1	24	41	66
työ on vaativampaa	1	8	8	18
Yhteensä	5	43	53	100

Taulukon avulla voidaan tarkastella vastaajien subjektiivisia kokemuksia kyselyhetken työn vastaavuudesta korkeakoulutukseen. Sijoittumisen voi katsoa olleen tarkoituksenmukaista silloin, kun vastaaja pystyi hyödyntämään opittua jatkuvasti työssä ja kun työ vastasi hyvin koulutustasoa. Kyselyhetkellä tämä oli selvästi suurin ryhmä vastaajista (n = 738, 41 % kysymyksiin vastanneista). Toiseksi suurin ryhmä olivat vastaajat, joiden työ vastasi vaativuudeltaan koulutustasoa mutta jotka kokivat hyödyntävänsä opinnoissa opittua vain jonkin verran tai osittain (n = 430, 24 %). Näihin ryhmiin kuului yhteensä 65 % kysymyksiin vastanneista. Lisäksi 8 % vastanneista oli koulutustasoa vaativammassa työssä ja pystyi hyödyntämään koulutuksessaan opittua jatkuvasti, ja sama osuus oli vaativammassa työssä ja hyödynsi opittua jonkin verran tai osittain. Kaikkiaan 81 % vastaajista siis oli joko koulutusta vastaavan tasoisessa tai vaativammassa työssä ja pystyi hyödyntämään korkeakoulussa oppimaansa jatkuvasti tai jonkin verran.

5.8.1 Sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus vastaajaryhmittäin

Seuraavassa vertaillaan eri vastaajaryhmien sijoittumista koulutuksen kannalta tarkoituksenmukaiseen työhön. Tarkoituksenmukaisiksi katsotaan tässä työpaikat, joissa valmistuneet pystyvät hyödyntämään tutkinnoissaan oppimaansa joko jonkin verran tai jatkuvasti ja joka vastaa vaativuudeltaan koulutustasoa tai on vaativampaa. Tässä siis sijoittumisen katsotaan olleen tarkoituksenmukaista, vaikka työ olisikin koulutukseen nähden vaativampaa. Tämä on perusteltua, sillä kuten edellä todettiin (ks. luku 5.6), vain harva oli koulutusta vaativammissa tehtävissä siitä syystä, ettei ollut saanut koulutustaan paremmin vastaavaa työtä. Yleistäen voidaan siis sanoa, että vaativissa tehtävissä oltiin useammin vapaaehtoisesti kuin olosuhteiden pakosta.

Taulukko 36. Ensimmäiseen työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus vastaajaryhmittäin.⁴⁰

Vastaajaryhmä	Tarkoituksenmukaisessa työssä olleet (%)
AMK (N = 779)	54
Yliopisto (N = 1095)	67
Miehet (N = 729)	64
Naiset (N = 1136)	60
Yksityinen sektori (N = 972)	52
Julkinen sektori (N = 732)	74
Kaikki vastanneet (N = 1874)	61

Taulukko 37. Kyselyhetken työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus vastaajaryhmittäin.

Vastaajaryhmä	Tarkoituksenmukaisessa työssä olleet (%)
AMK (N = 742)	77
Yliopisto (N = 1052)	85
Miehet (N = 717)	85
Naiset (N = 1069)	79
Yksityinen sektori (N = 952)	79
Julkinen sektori (N = 656)	86
Kaikki vastanneet (N = 1794)	81

Tässä käytetyillä kriteereillä vastaajista 61 % oli ensimmäisessä valmistumisen jälkeisessä työssään tarkoituksenmukaisesti sijoittunut ja kyselyhetkellä vastaava osuus oli 81 %. Tarkoituksenmukaisesti työllistyneiden osuus oli siis kasvanut 20 prosenttiyksikköä tarkasteltujen ajankohtien välillä. Vastaajaryhmistä eniten osuus oli kasvanut yksityisellä sektorilla työskennelleillä (27 prosenttiyksikköä) ja ammattikorkeakoulusta valmistuneilla (23 prosenttiyksikköä). Kyselyhetkelläkin kuitenkin yliopistosta valmistuneet olivat useammin vaatimustasoltaan sopivassa työssä, jossa opittuja taitoja pystyi hyödyntämään. Samaten julkisella sektorilla työskennelleet olivat jonkin verran useammin tällaisessa työssä, vaikka ero olikin kyselyhetkellä kaventunut ensimmäiseen työhön nähden. Miehistä oli molempina ajankohtina kuusi prosenttiyksikköä naisia suurempi osuus tarkoituksenmukaisessa työssä.

Alueittain tulokset jakautuivat seuraavasti:

Taulukko 38. Ensimmäiseen työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus alueittain.

Alue	Tarkoituksenmukaisessa työssä olleiden osuus (%)
Tampere (N = 866)	62
muu Pirkanmaa (N = 242)	57
pääkaupunkiseutu (N = 280)	61
muu Suomi (N = 437)	65

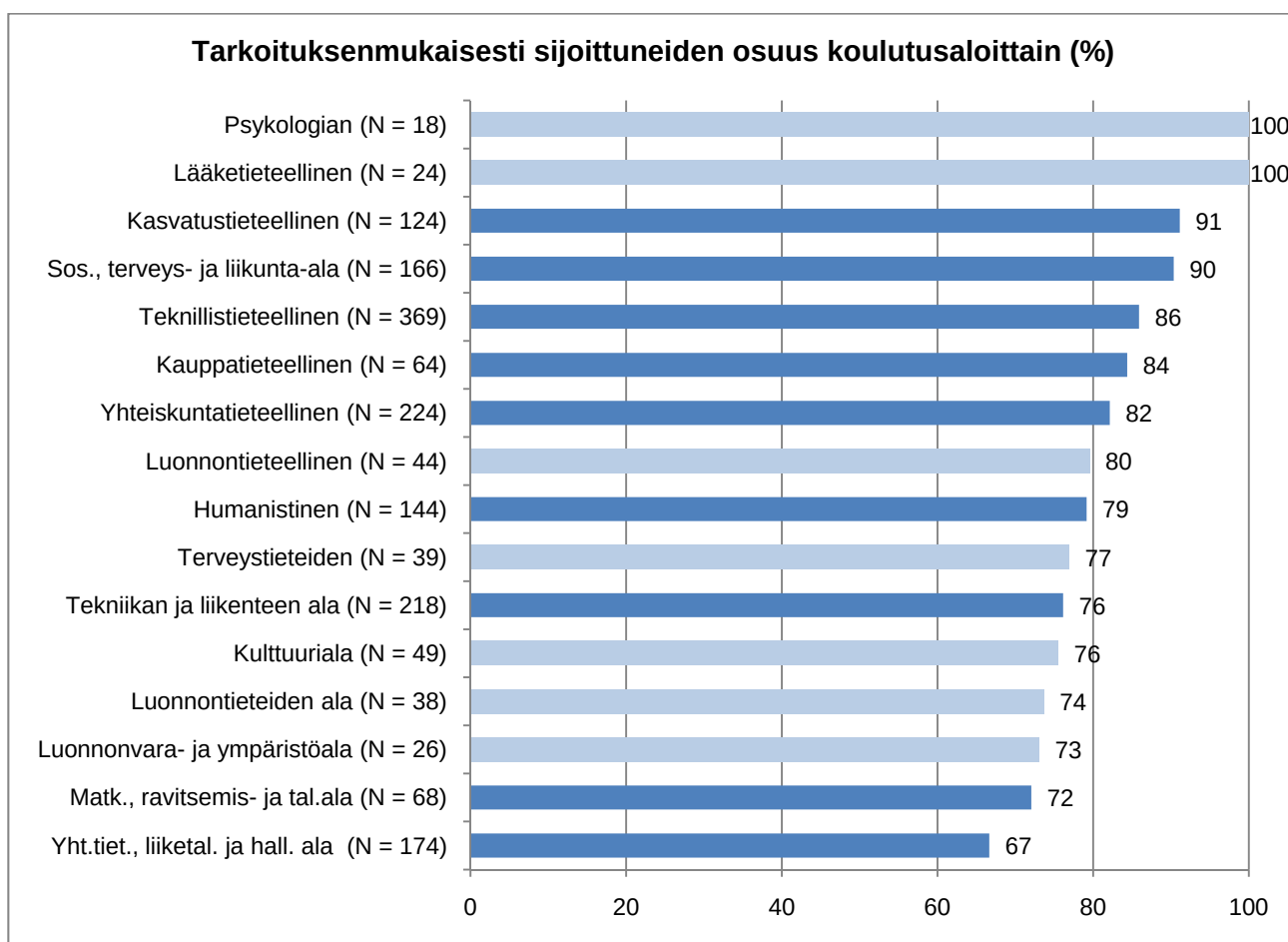
⁴⁰ Koulutuksen kannalta tarkoituksenmukaisiksi on katsottu työt, joissa voi hyödyntää korkeakoulussa opittua jonkin verran tai jatkuvasti ja jotka vastaavat vaativuudeltaan koulutustasoa tai ovat vaativampia.

Taulukko 39. Kyselyhetken työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus alueittain.

Alue	Tarkoituksenmukaisessa työssä olleiden osuus (%)
Tampere (N = 763)	82
muu Pirkanmaa (N = 206)	75
pääkaupunkiseutu (N = 342)	82
muu Suomi (N = 441)	83

Kuten edellä yksittäisten kysymysten tarkastelussa, pitkittäiset erot eri ajankohtien välillä olivat suuremmat kuin alueiden väliset erot. Tampereen, pääkaupunkiseudun ja ”muu Suomi”-luokan osuudet olivat kyselyhetkellä lähes samat, mutta muualla Pirkanmaalla tarkoituksenmukaisesti sijoittuneiden osuus (75 %) oli 7–8 prosenttiyksikköä muita alueita pienempi. Työnantajasektoreittain tilanne oli samankaltainen koko aineistoon verrattuna, paitsi että yksityisellä sektorilla muun Pirkanmaan (68 %) ero muihin alueisiin (78–82 %) oli jonkin verran selvempi kuin julkisella. Tilanne ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työn kohdalla oli samankaltainen.

Kuvassa 15 ovat tulokset syksyn 2008 työn osalta koulutusaloittain.



Kuva 15. Kyselyhetken työhön sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus koulutusaloittain. Pienet alat (N < 60) vaaleammalla värillä.

Tässä käytetyillä mittareilla tarkasteltuna laadullisesti parhaiten olivat suurempien alojen vastaajista sijoittuneet kasvatustieteilijät, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta valmistuneet sekä teknillistieteellisen alan valmistuneet. Yhdeksästä suuresta alasta kaikkiaan viiden kohdalla tarkoituksenmukaisesti sijoittuneiden osuus oli yli 80 %. Vastaava osuus oli pienin ammattikorkeakoulujen yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneilla, joilla se oli vain 67 %. Kolmannes alalta valmistuneista siis oli tehtävissä, jotka eivät vastanneet vaativuustasoltaan korkeakoulutusta tai joissa opittuja taitoja ei voinut hyödyntää. Yliopistojen suuremmista aloista humanisteilla tarkoituksenmukaisesti sijoittuneiden osuus oli pienin, 79 %, eli humanisteista noin viidennes oli koulutusta vastaamattomissa tehtävissä.

5.8.2 Sijoittumisen tarkoituksenmukaisuus ja liikkuvuus

Tämän tutkimuksen yhtenä peruskysymyksenä ovat alueelliset erot työllistymisessä. Voidaan olettaa, että nämä erot vaikuttavat valmistuneiden liikkuvuuteen. Aiemmin todettiin, että määräaikaaisessa ensimmäisessä työssä olleet olivat muuttaneet useammin kyselyhetken mennessä toiselle paikkakunnalle työhön kuin vakituksessa työssä olleet.

Liikkuvuutta voidaan tarkastella myös työllistymisen laadun suhteen, jos vertaillaan ensimmäiseen työhön tarkoituksenmukaisesti ja epätarkoituksenmukaisesti sijoittuneiden liikkuvuutta. Epätarkoituksenmukaisesti työllistyneiden voisi olettaa muuttaneen useammin toiselle alueelle. Tässä käytetyillä kriteereillä tarkoituksenmukaisesti ja epätarkoituksenmukaisesti työllistyneiden välillä ei kuitenkaan yleisesti ollut eroa liikkuvuuden suhteen, kun liikkuvuutta tarkasteltiin sen perusteella, oliko vastaaja eri alueella työssä kyselyhetkellä verrattuna ensimmäiseen työhön. Molemmista ryhmistä suunnilleen samansuuruinen osuus (27–28 %) oli muuttanut. Aineistosta ei voida siis päätellä, että epätarkoituksenmukaiseen työhön työllistyneet olisivat muuttaneet useammin toiselle alueelle paremmin koulutustaan vastaavan työn perässä.

Kun tulokset jaoteltiin alueittain, useimpien alueiden tuloksissa tarkoituksenmukaisesti ja epätarkoituksenmukaisesti työllistyneiden välillä ei myöskään ollut tilastollisia merkitseviä eroja. Poikkeuksena oli pääkaupunkiseutu, missä tarkoituksenmukaisesti työllistyneet olivat muuttaneet useammin alueelta pois (28 %) kuin epätarkoituksenmukaisesti työllistyneet (15 %). Yhteys oli khiin neliö -testillä tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,05$). Pääkaupunkiseudulla ensimmäisessä työssä olleet vastaajat siis toimivat päinvastaisesti kuin yllä oletettiin. Ensimmäiseen työhön tarkoituksenmukaisesti työllistyneet olivat siirtyneet lähinnä Tampereelle ja ”muu Suomi”-luokan alueelle. Tilastot eivät kuitenkaan kerro muuttamisen syitä eivätkä sitä, onko yhteys sisällöllisesti merkityksellinen tai selittääkö jokin muu tekijä erilaista liikkuvuutta.

5.9 Tyytyväisyys työhön alueittain

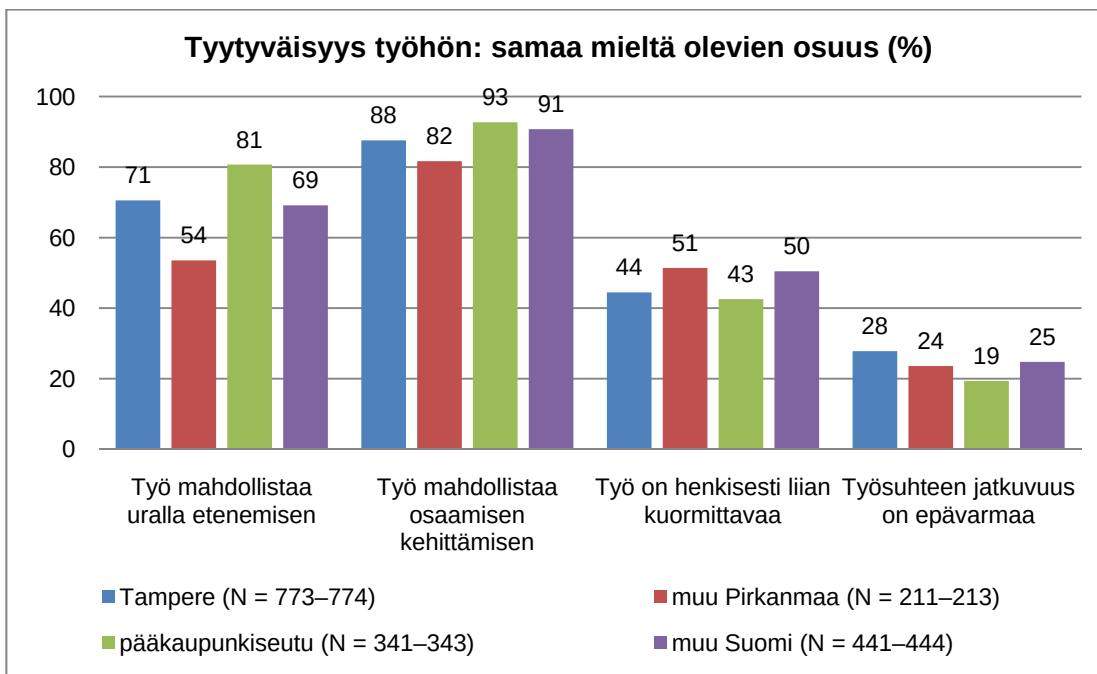
Edellä käsiteltyjen subjektiivisten työn laadun mittareiden lisäksi vastaajilta kysyttiin syksyn 2008 työn osalta tyytyväisyyttä työhön. Tyytyväisyyttä kysyttiin 11 väittämällä, joita mitattiin 6-asteisella Likert-asteikolla, jossa 1 = täysin eri mieltä ja 6 = täysin samaa mieltä. Väittämät olivat seuraavat:

1. Työni on mielenkiintoista.
2. Työni mahdollistaa uralla etenemisen.
3. Työni mahdollistaa osaamiseni kehittämisen.
4. Työtehtäväni ovat monipuolisia.

5. Työni on itsenäistä ja vastuullista.
6. Työni tarjoaa sopivasti haasteita.
7. Työni on henkisesti liian kuormittavaa.
8. Työtä on liikaa.
9. Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa.
10. Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet.
11. Olen tavoitteideni mukaisella työuralla.

Listassa oli siis sekä positiivisia että negatiivisia väittämiä. Väittämien keskiarvoja käsitellään yleistilanteen kuvaamiseksi, vaikka järjestysasteikollisen Likert-asteikon tuloksista ei varsinaisesti keskiarvoja voikaan laskea. Kaikkien vastaajien keskiarvon perusteella eniten oltiin samaa mieltä väittämästä numero viisi eli koettiin, että työ on itsenäistä ja vastuullista (ka. 5,29). Toiseksi eniten vastaajat olivat samaa mieltä siitä, että työ on mielenkiintoista (ka. 5,06). Vähiten koettiin, että työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa (ka. 2,50) ja että työ on henkisesti liian kuormittavaa (ka. 3,29).

Vastausten alueellisten erojen vertailua varten asteikko muunnettiin kaksiasteiseksi niin, että vastaaja on väittämästä joko eri mieltä (vähintään hieman eri mieltä) tai samaa mieltä (vähintään hieman samaa mieltä). Vastaukset ristiintaulukoitiin kyselyhetken työpaikan alueen kanssa ja alueellisten erojen tilastollista merkittävyyttä tutkittiin khiin neliö -testillä. Testistä saatiin tulokseksi, että tilastollisesti merkitseviä alueellisia eroja löytyi väittämien 2 ($p < 0,001$), 3 ($p < 0,001$), 7 ($p < 0,05$) ja 9 ($p < 0,05$) kohdalla.⁴¹ Eroa alueellisesti näyttäisi olevan siis siinä, miten työ mahdollisti uralla etenemisen ja osaamisen kehittämisen ja siinä, oliko työ henkisesti liian kuormittavaa ja oliko työsuhteen jatkuvuus epävarmaa. Kuvassa 16 on eroteltu näiden kysymysten vastaukset alueittain.



Kuva 16. Tyytyväisyys syksyn 2008 työhön, alueittain tilastollisesti merkitsevästi eroavat väittämät.

⁴¹ Samojen väittämien kohdalla löytyy tilastollisesti merkitsevä alueellinen ero myös, jos alkuperäisen Likert-asteikon mukaisia vastauksia tutkitaan mediaanien eroavuutta tutkivalla Kruskal–Wallis -testillä.

Pääkaupunkiseudulla työskennelleet vastaajat kokivat muiden alueiden vastaajia useammin olevansa työssä, joka mahdollistaa uralla etenemisen. Näiden vastaajien osuus oli pääkaupunkiseudulla 81 % kun se Tampereella ja muualla Suomessa oli noin 70 % ja muualla Pirkanmaalla huomattavasti alhaisempi 54 %. Pääkaupunkiseudulla oli myös suurin osuus vastaajista, jotka kokivat työn mahdollistavan osaamisen kehittämisen. Pienin osuus oli taas muualla Pirkanmaalla, tosin osaamisen kehittämisen kohdalla erot eivät olleet yhtä suuria kuin uralla etenemisen kohdalla. Työn henkistä kuormittavuutta kysyttäessä muun Pirkanmaan (51 %) ja muun Suomen (50 %) osuudet olivat jonkin verran suuremmat kuin Tampereen (44 %) ja pääkaupunkiseudun (43 %). Muualla Pirkanmaalla ja muualla Suomessa siis vastaajista puolet oli ollut vähintään hieman samaa mieltä väitteestä, että työ on henkisesti liian kuormittavaa, ja Tampereella ja pääkaupunkiseudullakin osuus oli lähes puolet. Työsuhteen jatkuvuuden epävarmuudessa taas Tampereella oli suurin osuus (25 %), muu Pirkanmaa ja muu Suomi olivat lähes tasoissa (24–25 %) ja pääkaupunkiseudulla osuus oli alhaisin (19 %).

Alueellisia eroja tyytyväisyydessä työhön selittää se, että eri alueilla työllistettiin erilaisiin työtehtäviin, kuten aiemmassa käsittelyssä kävi ilmi. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulle keskittyneessä viestintä- ja mediatyössä työskennelleistä 79 % koki, että työ mahdollistaa uralla etenemisen, kun taas valtakunnallisesti hajautuneissa opetustehtävissä ja asiakas- tai potilastyössä osuudet olivat 51–52 %. Viestintä- ja mediatyössä koettiin yhtä lailla työn mahdollistavan osaamisen kehittämisen hieman useammin kuin opetustehtävissä ja huomattavasti useammin kuin asiakas- tai potilastyössä. Työ oli myös viestintätehtävissä koettu keskimääräistä harvemmin (38 % verrattuna kaikkien vastaajien 47 %:iin) henkisesti kuormittavaksi, kun opetustehtävissä osuus oli selvästi korkeampi (62 %). Tampereella koettua työsuhteen jatkuvuuden epävarmuutta puolestaan selittää se, että Tampereelle keskittyneissä tutkimustehtävissä työskennelleistä 58 % oli kokenut työsuhteensa vähintään hieman epävarmaksi, kun kaikkien vastaajien vastaava osuus oli 25 %.

6 Yhteenveto

Vuonna 2003 Pirkanmaalaisista korkeakouluista valmistuneet olivat viisi vuotta valmistumisen jälkeen työllistyneet yleisesti hyvin. Kyselyyn vastanneista 88 % oli kyselyhetkellä työssä, 10 % oli työvoiman ulkopuolella (suurin osa perhevapaalla) ja 1 % oli työttömänä. 73 % vastaajista oli tyypillisessä työsuhteessa (vakituksessa kokopäivätyössä tai yrittäjänä) ja 15 % epätyypillisessä (määräaikaisena tai osa-aikaisena). Naiset olivat miehiä useammin epätyypillisessä työsuhteessa ja työvoiman ulkopuolella. Yleisimpiä työnantajia olivat suuret yritykset ja kuntasektori.

Alueellisen liikkuvuuden tarkastelu osoitti, että Tampereelle tultiin suurissa määrin lähialueen ulkopuolelta, mutta harvemmin pääkaupunkiseudulta. Lisäksi pääkaupunkiseudulta opiskelemaan tulleista vastaajista vain runsas viidennes (21 %) oli kyselyhetkellä työssä Tampereella ja yksikään ei ollut työssä muualla Pirkanmaalla. Kaikkiaan 63 % pääkaupunkiseudulta tulleista oli viisi vuotta valmistumisen jälkeen palannut seudulle takaisin. Pääkaupunkiseudun opiskelutarjonta ja työmahdollisuudet näyttäisivät vähentävän sieltä koitoisin olevien halukkuutta opiskella ja työskennellä Tampereen alueella. Ensimmäisen valmistumisen jälkeisen työpaikan ja kyselyhetken työpaikan alueiden vertailu tosin osoitti, että liikkumista tapahtui kaikkiin suuntiin. Osa pääkaupunkiseudulla aiemmin työskennelleistä oli siis kyselyhetkeen mennessä palannut Tampereelle.

Yliopistoihin tultiin useammin lähialueen ulkopuolelta, kun taas ammattikorkeakoulujen opiskelijoista useampi oli asunut Pirkanmaalla jo ennen opintoja. Sama asetelma toistui työhön sijoittumisessa: yliopistoista valmistuneet sijoittuivat ammattikorkeakouluista valmistuneita useammin Tampereen ja Pirkanmaan ulkopuolelle. Jos otetaan huomioon ainoastaan Tampereella sijaitsevista toimipisteistä opiskelleet vastaajat, yliopistosta valmistuneista 41 % oli kyselyhetkellä Tampereella työssä ja vain 8 % muualla Pirkanmaalla. Ammattikorkeakoulusta valmistuneista Tampereella oli työssä 50 % ja muualla Pirkanmaalla 16 %. Kaikista Tampereella opiskelleista vastaajista 45 % oli kyselyhetkellä Tampereella työssä, 11 % oli muualla Pirkanmaalla ja 20 % pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseutu painottui erityisesti yliopistoista valmistuneiden työn paikkakuntien joukossa: siellä oli yliopistosta valmistuneista kyselyhetkellä lähes neljännes verrattuna ammattikorkeakoulujen 13 %:iin. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erilaiset tehtävät näyttäisivät heijastuvan valmistuneiden sijoittumiseen. Yliopistot kouluttavat perinteisesti työvoimaa koko maata varten ja ammattikorkeakoulut keskittyvät enemmän alueellisiin työvoimatarpeisiin. Työpaikan paikkakunnissa oli kuitenkin merkittävää vaihtelua myös koulutusaloittain. Esimerkiksi kasvatustieteilijät olivat sijoittuneet melko tasaisesti Pirkanmaalle, pääkaupunkiseudulle ja muualle Suomeen, kun taas yhteiskuntatieteilijät keskittyivät pääkaupunkiseudulle.

Kun aineisto luokiteltiin opintoja edeltäneen asuinalueen ja kyselyhetken työpaikan alueen perusteella muuttoluokkiin Puhakkaa ja kumppaneita (2009) mukaillen, selvisi että suurin osuus (27 %) Tampereella opiskelleista vastaajista kuului ”palaajiin”, jotka olivat tulleet opiskelemaan muualta ja muuttivat opiskelun päätyttyä takaisin entiselle asuinalueelleen. Lähes samansuuruinen osuus oli muuttanut muualta ja jäänyt Tampereelle työhön. Vastaajista 17 % oli puolestaan tullut Tampereelle muualta ja muuttanut sittemmin muualle kuin entiselle asuinalueelleen, tosin osa palaajiksi luokitelluista kuuluneen todellisuudessa tähän ryhmään ”muu Suomi”-luokan epämääräisyyden takia. Kaikkiaan 70 % Tampereella opiskelleista vastaajista oli siis tullut Tampereen ulkopuolelta ja heistä runsas kolmannes (37 %) oli jäänyt Tampereelle opintojen jälkeen. Noin viidennes Tampereella opiskelleista oli asunut Tampereella ennen opintoja ja työskenteli siellä kyselyhetkelläkin, ja noin kymmenesosa oli asunut aiemmin Tampereella ja muuttanut opiskelun jälkeen muualle.

Aluekohtainen työllistymisen vertailu paljasti, että eri alueille sijoituttiin eri sektoreille ja erilaisiin työtehtäviin. Tampereella ja pääkaupunkiseudulla yksityinen sektori oli selvästi suurin työllistäjä: ero julkiseen sektoriin oli Tampereella 25 prosenttiyksikköä ja pääkaupunkiseudulla 35 prosenttiyksikköä. Muualla Pirkanmaalla ja muualla Suomessa puolestaan julkinen sektori työllisti vastaajista hieman suuremman osan kuin yksityinen sektori.

Kaikilla alueilla yleisiä työtehtävätyyppejä olivat suunnittelu-, kehitys- ja hallintotehtävät sekä kyselyhetkellä johto- ja esimiestehtävät. Johto- ja esimiestehtävissä oli jo ensimmäisessä työssä huomattava osa ”muu Pirkanmaa” ja ”muu Suomi”-luokkien alueille työllistyneistä, mutta kyselyhetkellä myös Tampereella ja pääkaupunkiseudulla oli vastaajia merkittävässä määrin johtotehtävissä. Tampereella korostui yliopistosta valmistuneilla tutkimustyö etenkin ensimmäisen työpaikan kohdalla. Viestintä- ja mediatyö sekä konsultointi ja koulutus olivat keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Opetus- ja kasvatustehtävät puolestaan painottuivat muualle Pirkanmaalle ja muualle Suomeen, mikä näkyi myös siinä, että kasvatustieteilijät olivat työpaikkojen sijainnin suhteen jakautuneet alueellisesti valmistuneista tasaisimmin. Asiakas- ja potilastyöhön sen sijaan työllistettiin useimmin pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Työllistymisen laadussa ja tarkoituksenmukaisuudessa ei kuitenkaan ollut useimmilla kyselyssä käytetyillä mittareilla mitattuna suuria alueellisia eroja. Yksityisen sektorin työpaikoissa työn vaativuudessa oli jonkin verran enemmän alueellista vaihtelua kuin julkisella sektorilla, ja Tampereen ulkopuolisella Pirkanmaalla yksityisen sektorin töiden vaativuustaso koettiin muita alueita useammin koulutustasoa alhaisemmaksi. Aineistossa oli kaiken kaikkiaan enemmän eroa verrattaessa ensimmäistä työpaikkaa kyselyhetken työhön kuin alueittain kumpanakaan ajankohtana, eli erot olivat huomattavampia pitkittäin kuin poikittain. Tulokset näyttäisivät tältä osin vahvistavan seurantakyselyn lähtöajatuksen, että korkeakoulutetut ovat työllistyneet tarkoituksenmukaisemmin muutaman vuoden kuluttua valmistumisesta kuin aivan työuran alussa.

Vastaajien liikkuvuudessa ei myöskään ollut merkittäviä eroja työllistymisen laadun mukaan, eli aluksi epä-tarkoituksenmukaisesti työllistyneet eivät pääsääntöisesti muuttaneet useammin toiselle alueelle työhön. Poikkeuksena oli pääkaupunkiseutu, mistä tarkoituksenmukaisesti työllistyneet muuttivat useammin pois. Syitä tähän ilmiöön on kuitenkin vaikea tutkia aineiston perusteella. Pääkaupunkiseutu oli poikkeuksena myös kun tutkittiin sitä, muuttivatko määräaikaissa työsuhteessa olleet vakituisia useammin toiselle alueelle. Tampereen ja ”muu Suomi”-alueen kohdalla näin oli, mutta pääkaupunkiseudulla työskennelleet olivat sen sijaan pysyneet alueella riippumatta siitä, oliko ensimmäinen työ määräaikainen vai vakituinen.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.

Korhonen, P. & Sainio, J. 2006. Viisi vuotta työelämässä: Monialayliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille. AKAVA/Aarresaari-verkosto. Helsinki: Kirjapaino Hermes.

Nummenmaa, L. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.

Puhakka, A., Rautopuro, J. & Tuominen, V. 2009. Maisterit liikkeellä: Vuonna 2001 ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden alueellinen liikkuvuus. Yhteiskuntapolitiikka 74 (1), 33–43.

Suutari, M. 2003. Korkeakoulutettujen työelämäurien alkuvuodet: LAASER-projektin loppuraportti. AKAVA ry. Helsinki: Painomerkki Oy.

Yliopistolaki 27.6.1997/645.

Liitteet

Liite 1. Työpaikkojen sijainti koko aineistossa

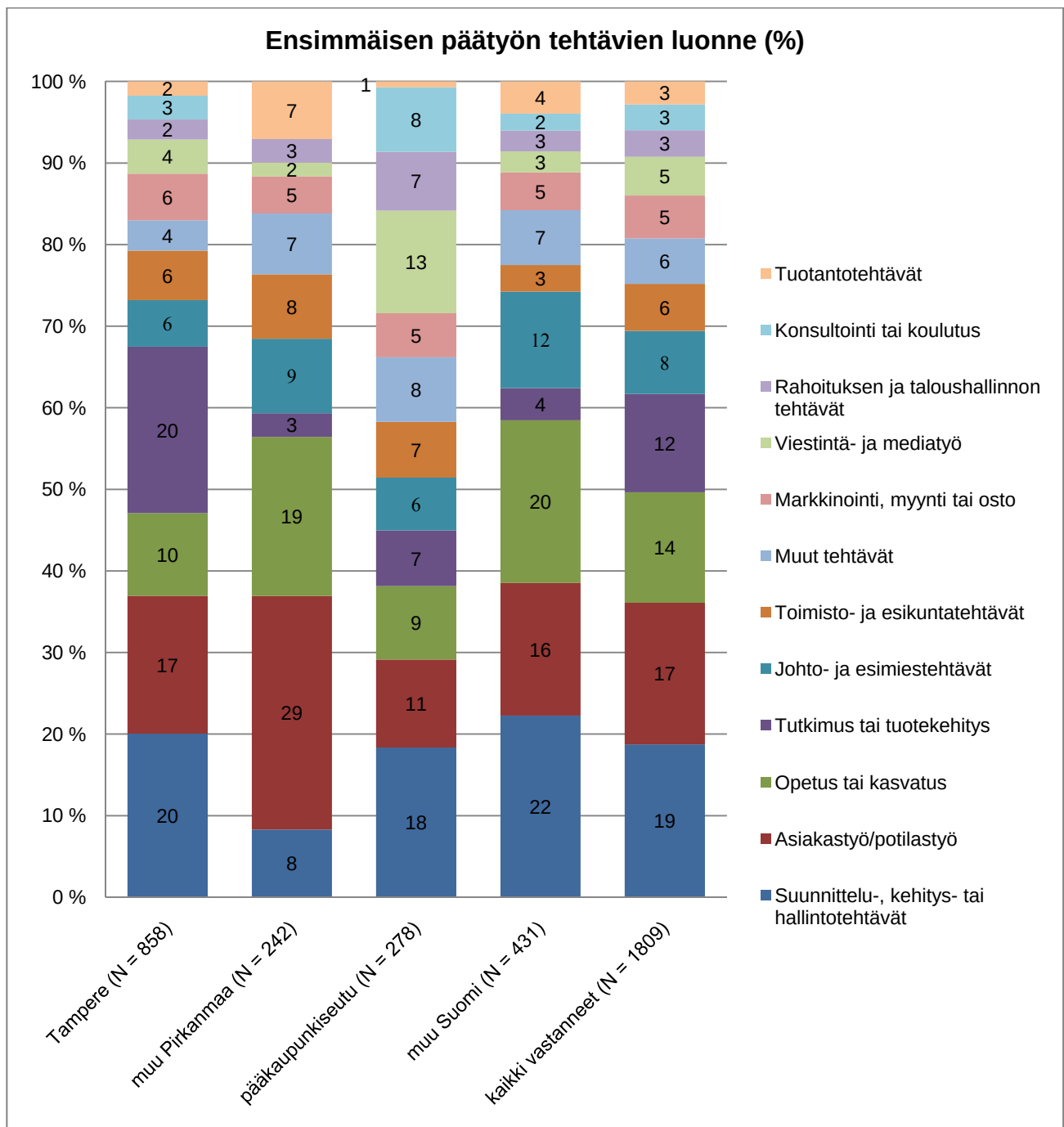
Taulukko I. Ensimmäisen työpaikan alue, % vastaajaryhmistä.

Alue	Miehet (N = 728)	Naiset (N = 1144)	AMK (N = 786)	Yliopisto (N = 1095)	Kaikki (N = 1881)
Tampere	51	44	49	45	46
muu Suomi	23	24	20	26	23
pääkaupunkiseutu	14	16	9	19	15
muu Pirkanmaa	11	14	20	8	13
ulkomaat	1	3	2	2	2

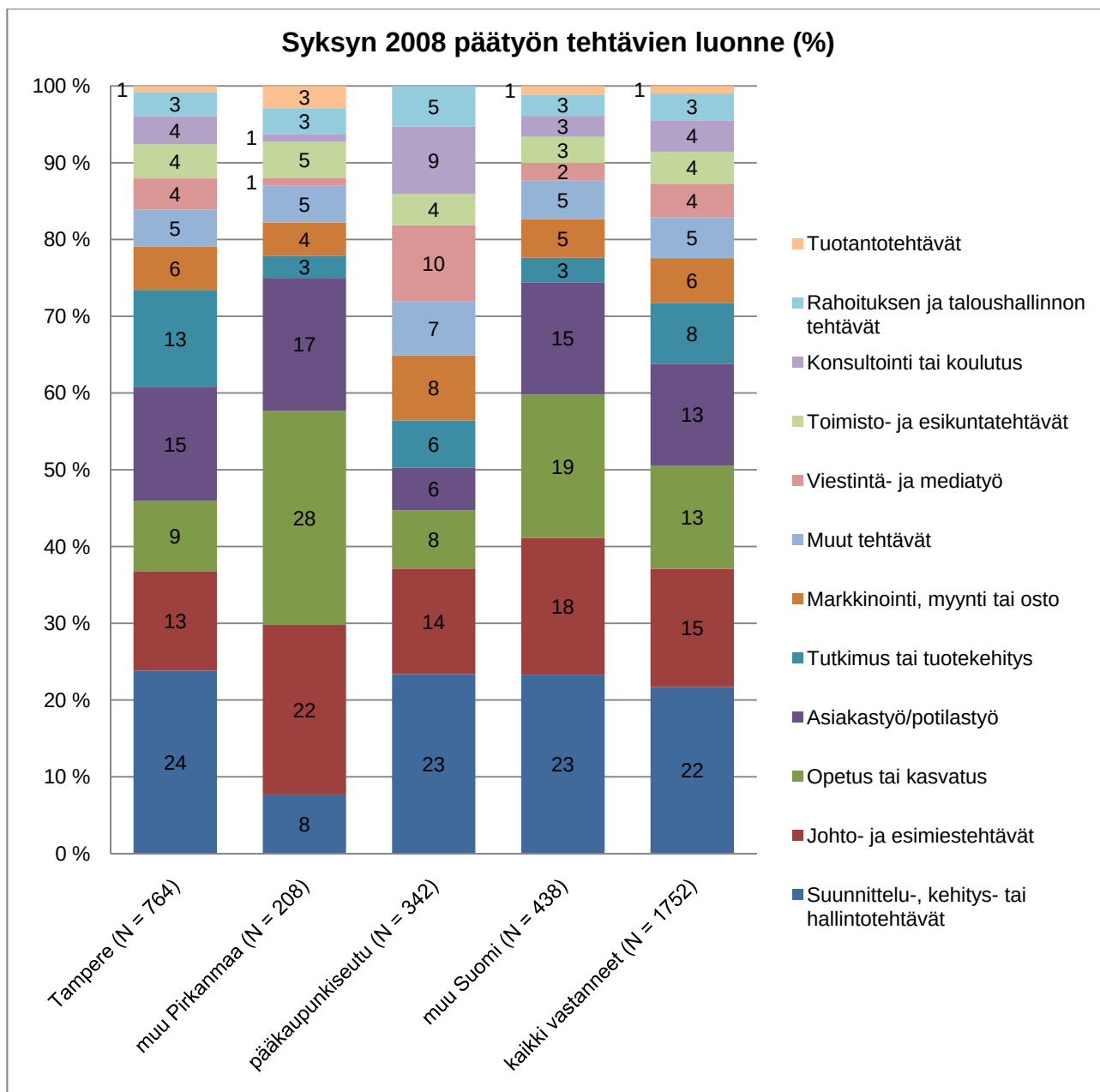
Taulukko II. Syksyn 2008 työpaikan alue, % vastaajaryhmistä.

Alue	Miehet (N = 719)	Naiset (N = 1085)	AMK (N = 755)	Yliopisto (N = 1058)	Kaikki (N = 1813)
Tampere	46	41	49	39	43
muu Suomi	26	24	21	27	25
pääkaupunkiseutu	19	19	13	23	19
muu Pirkanmaa	8	14	16	8	12
ulkomaat	1	2	1	2	2

Liite 2. Työtehtävätyypit



Kuva I. Ensimmäisen päätyön tehtävien luonne alueittain. Lajiteltu työtehtävätyypin koko aineiston osuuden mukaan.



Kuva II. Syksyn 2008 päätyön tehtävien luonne alueittain. Lajiteltu työtehtävätyypin koko aineiston osuuden mukaan.

Liite 3. Yleisimmät ammattinimikkeet

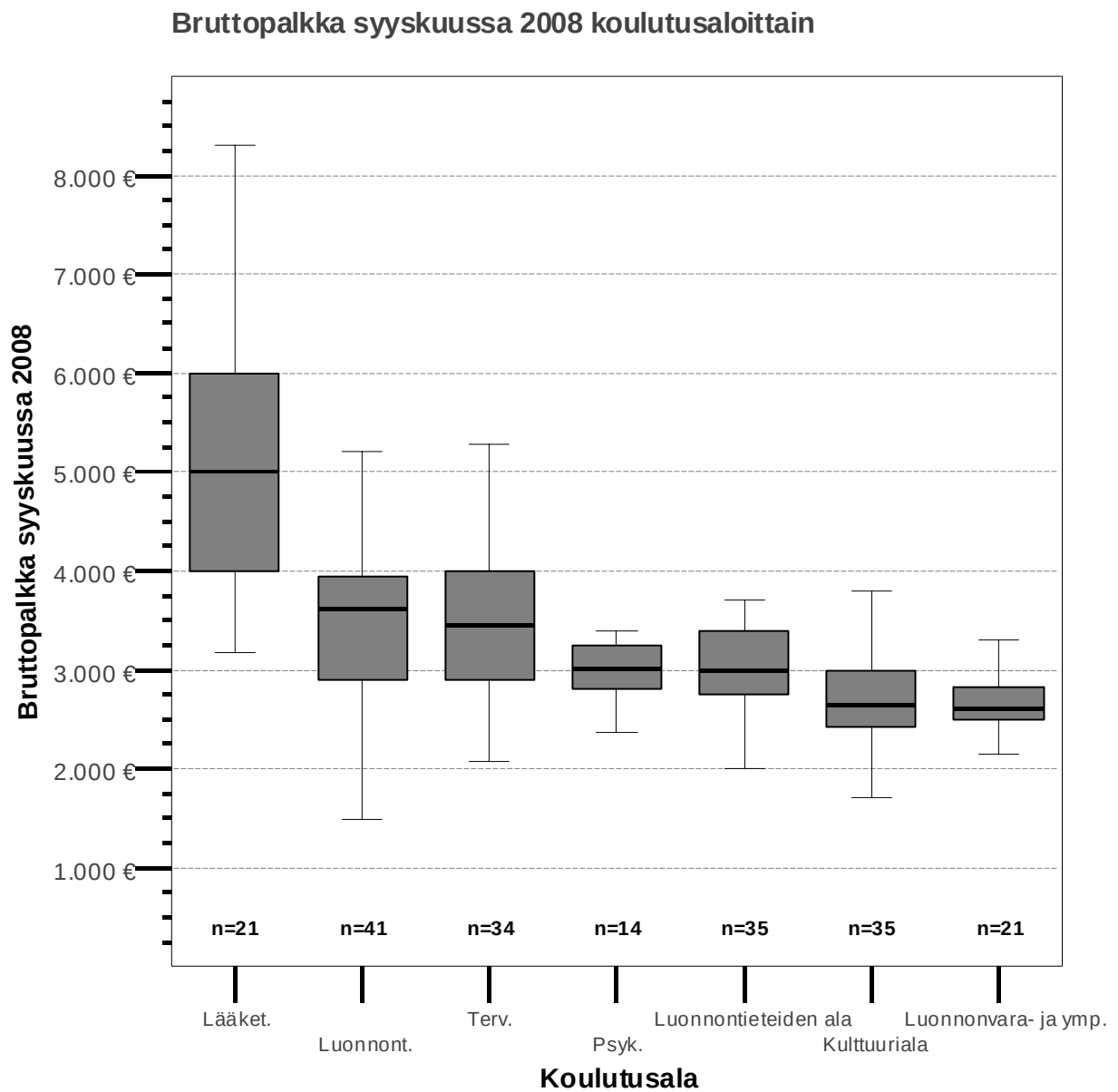
Taulukko III. Yleisimmät ammattinimikkeet ensimmäisessä työssä.

Nimike	n	%
Tutkija	91	5
Sairaanhoitaja	59	3
Luokanopettaja	46	2
Suunnittelija	37	2
Ohjelmistosuunnittelija	36	2
Myyjä	26	1
Projekti-insinööri	23	1
Lehtori	22	1
Toimittaja	22	1
Sosiaalityöntekijä	20	1

Taulukko IV. Yleisimmät ammattinimikkeet kyselyhetken työssä.

Nimike	n	%
Tutkija	54	3
Sairaanhoitaja	53	3
Projektipäällikkö	48	3
Luokanopettaja	44	2
Lehtori	39	2
Suunnittelija	31	2
Projekti-insinööri	19	1
Opettaja	16	1
Toimittaja	16	1
Toimitusjohtaja	16	1

Liite 4. Pienempien alojen palkat



Kuva III. Pienempien alojen (n < 50) palkat. Lajiteltu mediaanipalkan mukaan.

Liite 5. Palkkojen tunnuslukuja

Taulukko V. Palkkojen tunnusluvut alueittain, euroa kuukaudessa.

Alue	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo
Tampere (N = 669)	2410	3000	3500	3069
muu Pirkanmaa (N = 173)	2200	2600	3250	2841
pääkaupunkiseutu (N = 300)	2878	3500	4200	3673
muu Suomi (N = 381)	2500	3100	3825	3275

Taulukko VI. Palkkojen tunnusluvut koulutusaloittain, euroa kuukaudessa.

Koulutusala	Alakvartiili	Mediaani	Yläkvartiili	Keskiarvo
Matk., ravitsemis- ja tal.ala (N = 59)	2000	2665	3200	2630
Sos., terveys- ja liikunta-ala (N = 125)	2060	2215	2500	2304
Yht.tiet., liiketal. ja hall. ala (N = 156)	2006	2375	2886	2612
Kulttuuriala (N = 35)	2400	2650	3000	2779
Tekniikan ja liikenteen ala (N = 206)	2750	3100	3703	3320
Luonnontieteiden ala (N = 35)	2700	3000	3500	3119
Luonnonvara- ja ympäristöala (N = 21)	2475	2600	2890	2716
Humanistinen (N = 113)	2100	2700	3159	2752
Kasvatustieteellinen (N = 101)	2345	2750	3330	2884
Kauppätieteellinen (N = 56)	3300	3945	4475	3874
Luonnontieteellinen (N = 41)	2750	3620	3975	3418
Lääketieteellinen (N = 21)	4000	5000	6000	5153
Psykologian (N = 14)	2794	3003	3259	3069
Teknillistieteellinen (N = 342)	3200	3600	4080	3902
Terveystieteiden (N = 34)	2825	3450	4000	3369
Yhteiskuntatieteellinen (N = 187)	2620	3155	3792	3276

Liite 6. Luokitellut palkat

Taulukko VII. Bruttopalkka syyskuussa 2008, % vastaajaryhmistä.

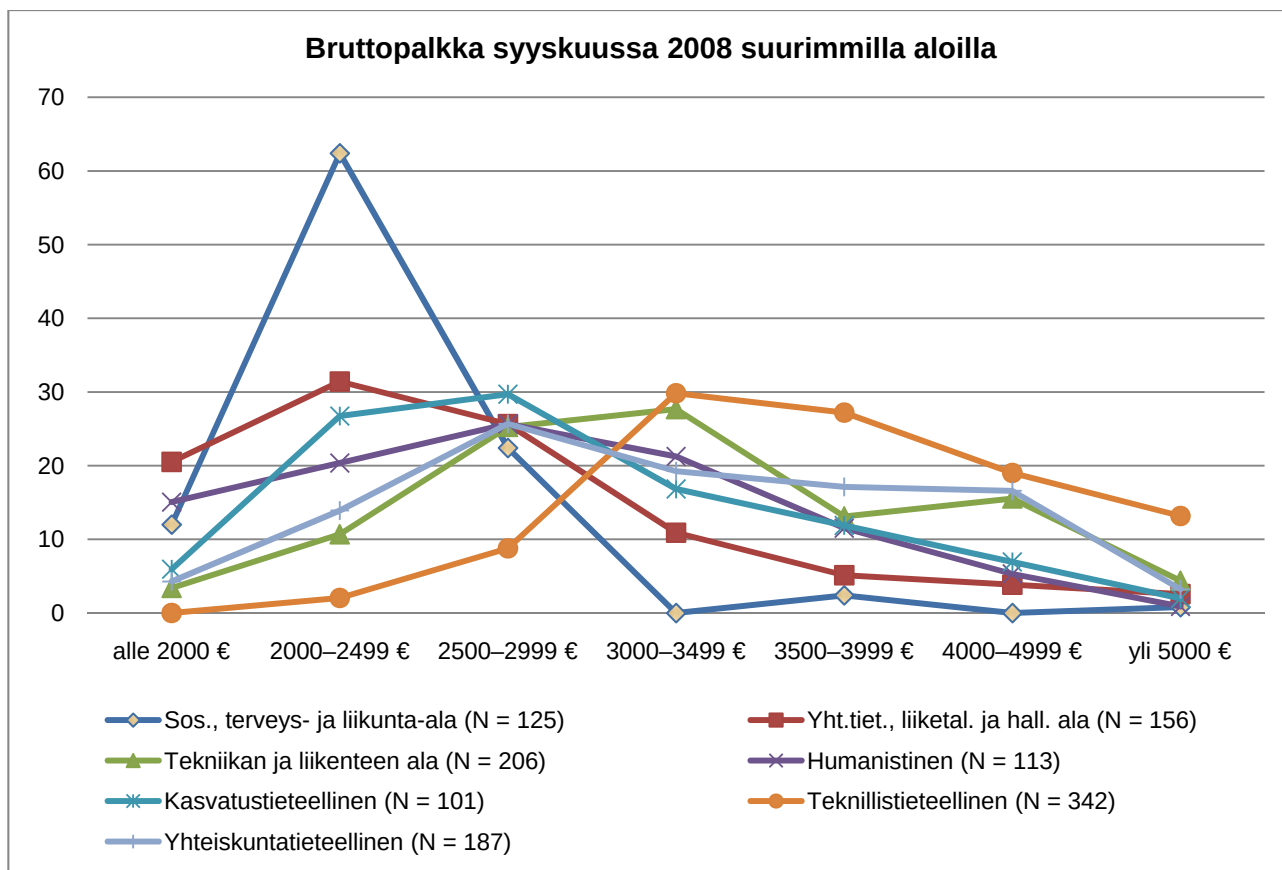
Palkka	miehet (N = 683)	naiset (N = 861)	kysymykseen vastanneet (N = 1550)
alle 2000 €	3	10	7
2000–2499 €	6	27	18
2500–2999 €	16	25	21
3000–3499 €	25	17	21
3500–3999 €	20	11	15
4000–4999 €	19	8	13
väh. 5000 €	11	2	6

Taulukko VIII. Bruttopalkka syyskuussa 2008 alueittain, % alueella työskennelleistä.

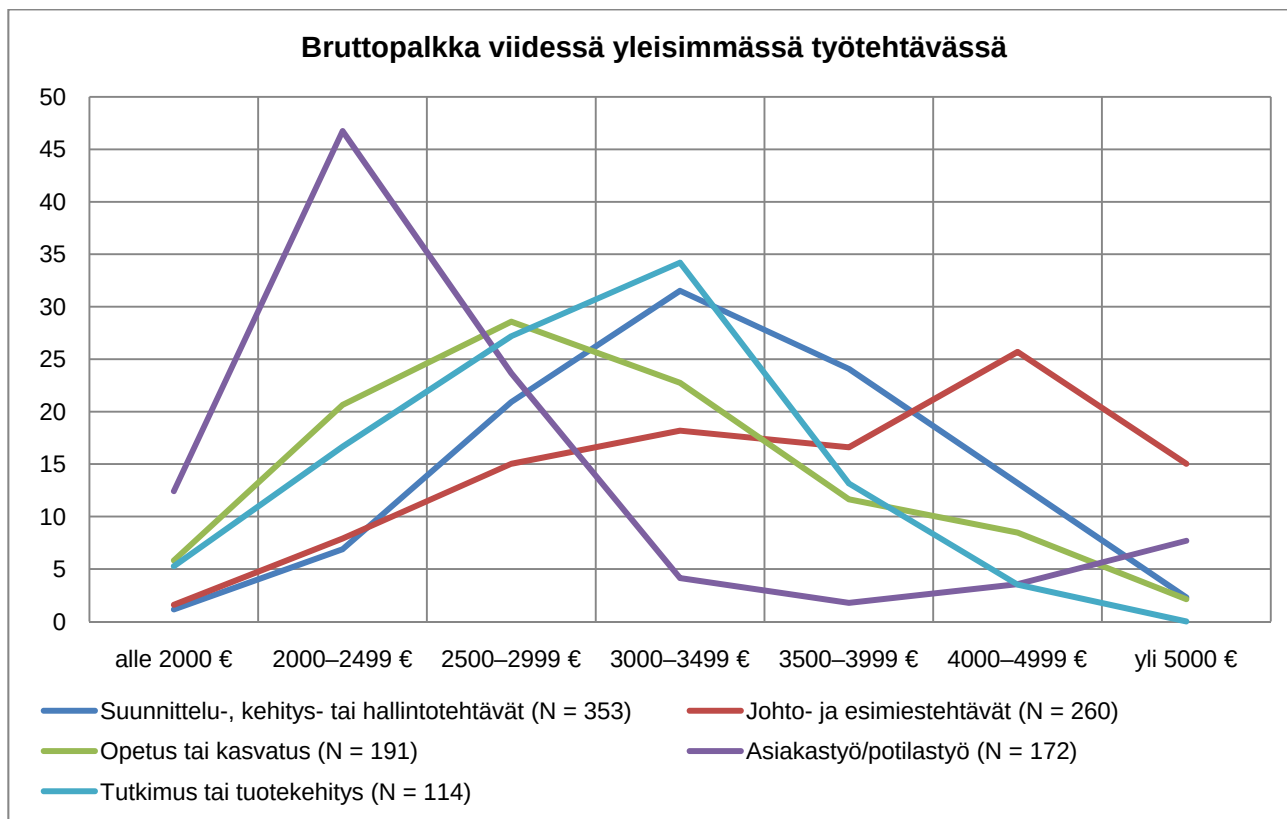
Alue	Bruttopalkka syyskuussa 2008						
	alle 2000 €	2000– 2499 €	2500– 2999 €	3000– 3499 €	3500– 3999 €	4000– 4999 €	väh. 5000 €
Tampere (N = 669)	8	19	22	23	15	9	4
muu Pirkanmaa (N = 173)	9	32	23	17	9	8	3
pääkaupunkiseutu (N = 300)	2	9	16	21	19	23	10
muu Suomi (N = 381)	7	15	23	19	15	14	7
kaikki vastanneet (N = 1523)	7	18	21	21	15	13	6

Taulukko IX. Bruttopalkka syyskuussa 2008 aloittain, % alan vastaajista.

Koulutusala	alle 2000 €	2000– 2499 €	2500– 2999 €	3000– 3499 €	3500– 3999 €	4000– 4999 €	yli 5000 €
Matk., ravitsemis- ja tal.ala (N = 59)	24	17	24	25	5	5	0
Sos., terveys- ja liikunta-ala (N = 125)	12	62	22	0	2	0	1
Yht.tiet., liiketal. ja hall. ala (N = 156)	21	31	26	11	5	4	3
Kulttuuriala (N = 35)	6	23	34	23	9	6	0
Tekniikan ja liikenteen ala (N = 206)	3	11	25	28	13	16	4
Luonnontieteiden ala (N = 35)	0	17	26	31	14	11	0
Luonnonvara- ja ymp.ala (N = 21)	5	19	57	10	5	5	0
Humanistinen (N = 113)	15	20	26	21	12	5	1
Kasvatustieteellinen (N = 101)	6	27	30	17	12	7	2
Kauppätieteellinen (N = 56)	2	5	4	25	16	38	11
Luonnontieteellinen (N = 41)	5	10	15	15	32	20	5
Lääketieteellinen (N = 21)	0	0	0	5	10	29	57
Psykologian (N = 14)	0	7	43	43	0	7	0
Teknillistieteellinen (N = 342)	0	2	9	30	27	19	13
Terveystieteiden (N = 34)	3	15	15	18	21	24	6
Yhteiskuntatieteellinen (N = 187)	4	14	26	19	17	17	3



Kuva IV. Bruttopalkka syyskuussa 2008 suurimmilla aloilla (N koko aineistossa yli 100).



Kuva V. Bruttopalkka viidessä yleisimmässä työtehtävässä.

Liite 7. Yliopistojen kyselylomake

Uraseuranta vuonna 2003 valmistuneille

Vastaa kysymyksiin rengastamalla sopivin vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan.

KOULUTUS- JA TYÖHISTORIA

1. Asuinkuntasi ennen yliopisto-opintojen aloittamista:

2. Oletko osallistunut koulutukseen vuonna 2003 suorittamasi tutkinnon jälkeen? Valitse sopivat vaihtoehdot.

- Olen osallistunut työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen.
- Olen osallistunut työvoimakoulutukseen.
- Olen osallistunut/suorittanut ammatillisen erikoistumiskoulutuksen, pätevöitymiskoulutuksen tms., mikä koulutus? _____
- Olen suorittanut opintoja tähtäimessä toinen korkeakoulututkinto, ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi? _____
- Olen suorittanut tieteellisiä/taiteellisia jatko-opintoja, ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi? _____
- Olen suorittanut muun koulutuksen tai tutkinnon, minkä? _____
- En ole osallistunut koulutukseen.

3. Jos valitsit edellisestä kysymyksestä kohdan 4 tai 5, mikä oli tärkein perusteesi toisen korkeakoulututkinnon tai jatkotutkinnon suorittamiseen?

4. Kuinka kauan yhteensä olet ollut työssä valmistumisesi jälkeen?

_____ v _____ kk, josta yliopistollista koulutustasoaani vastaavassa työssä _____ v _____ kk

5. Kuinka monen työnantajan palveluksessa olet ollut valmistumisesi jälkeen (mukaan lukien nykyinen työnantajasi)? _____ kpl

6. Kuinka monessa erillisessä työ- tai virkasuhteessa olet ollut valmistumisesi jälkeen (jokainen määräaikainen työ- ja virkasuhde erikseen)? _____ kpl

7. Oletko valmistumisesi jälkeen a) toiminut yrittäjänä/ammattinharj./freelancerina?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

b) ollut perhevapaiden vuoksi poissa työelämästä?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

8. Oletko ollut työttömänä valmistumisesi jälkeen?

- En ole ollut työttömänä.
- Kyllä, _____ kertaa, yhteensä _____ v _____ kk

9. Jos Sinulla on ollut valmistumisesi jälkeen työllistymisvaikeuksia, arvioi missä määrin seuraavat tekijät ovat vaikeuttaneet työllistymistäsi:

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = ei lainkaan, 2 = vain vähän, 3 = jonkin verran, 4 = melko paljon, 5 = paljon, 6 = erittäin paljon

1 Työkokemuksen puute	1	2	3	4	5	6
2 Puutteelliset työnhakutaidot	1	2	3	4	5	6
3 Suhdeverkostojen puute	1	2	3	4	5	6
4 Tutkinto ja sen aineyhdistelmä	1	2	3	4	5	6
5 Tutkinnon huono tunnettuus	1	2	3	4	5	6
6 Alan heikko työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
7 Alueellinen työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
8 Katkot määräaikaisissa työsuhteissa	1	2	3	4	5	6
9 Puutteellinen työelämä tietous	1	2	3	4	5	6
10 Epätietoisuus omista tavoitteista	1	2	3	4	5	6
11 Epävarmuus omasta osaamisesta	1	2	3	4	5	6
12 En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	1	2	3	4	5	6
13 Sukupuoli	1	2	3	4	5	6
14 Perheeseen tai muu elämäntilanteeseen liittyvä syy	1	2	3	4	5	6
15 Valmistumisajankohta	1	2	3	4	5	6
16 Muu, mikä?	1	2	3	4	5	6

TILANNE VALMISTUMISHETKELLÄ

10. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi valmistumishetkellä?

- Työssä
- Työtön työnhakija
- Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)
- Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)
- Työskentely apurahalla
- Muu, mikä?

11. Jos et valmistumishetkelläsi ollut töissä, kuinka pitkä aika valmistumishetken jälkeen kului siihen, kun aloitit ensimmäisessä työssä?

Aloitin ensimmäisen työn _____ v _____ kk valmistumiseni jälkeen.

ENSIMMÄINEN TYÖPAIKKA VALMISTUMISEN JÄLKEEN

Seuraavat kysymykset (12–19) koskevat ensimmäistä työpaikkaasi vuonna 2003 suorittamasi tutkinnon jälkeen. Kyseinen työ on voinut alkaa jo ennen valmistumishetkeä.

12. Mikä oli ensimmäisen työpaikkasi työsuhteen luonne?

- 1 Vakituinen kokopäivätyö
- 2 Määräaikainen kokopäivätyö
- 3 Osa-aikatyö, _____ tuntia/viikko
- 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- 5 Työllistetty/työharjoittelu

13. Mikä oli ensimmäinen päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö (esim. Itella Oyj, Oy Yle Ab), väh. 250 työntekijää
 - 2 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–249 työntekijää
 - 3 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää
 - 4 Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu
 - 5 Valtio, valtion liikelaitos
 - 6 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö (esim. Eläketurvakeskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)
 - 7 Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms.
 - 8 Muu, mikä?
-

14. Millä paikkakunnalla ensimmäinen työpaikkasi sijaitti?

15. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten ensimmäisen päätyösi tehtävien luonnetta? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Tutkimus
 - 2 Opetus tai kasvatus
 - 3 Johto- ja esimiestehtävät
 - 4 Konsultointi tai koulutus
 - 5 Asiakastyö/potilastyö
 - 6 Markkinointi ja myynti
 - 7 Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
 - 8 Viestintä- ja mediatyö
 - 9 Toimisto- ja esikuntatehtävät
 - 10 Taiteellinen työ
 - 11 Lainopillinen työ
 - 12 Kirkollinen työ
 - 13 Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät
 - 14 Muu, mikä?
-

16. Mikä oli ensimmäisen työpaikan ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

17. Oliko vuonna 2003 suorittamasi ylempi (alempi) korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäiseen työpaikkaasi?

- 1 Ei 2 Kyllä 3 En tiedä

18. Miten hyvin pystyit hyödyntämään yliopistossa oppimiasi asioita ensimmäisessä työssäsi?

- 1 En voinut hyödyntää juuri lainkaan.
- 2 Jonkin verran / osittain.
- 3 Hyödynsin jatkuvasti.

19. Miten hyvin ensimmäinen työsi vastasi vaatavuustasoltaan yliopistollista koulutustasi?

- 1 Työn vaatavuustaso oli koulutustasoani selvästi alhaisempi.
- 2 Työn vaatavuustaso oli koulutustasoani osittain alhaisempi
- 3 Työ vastasi hyvin koulutustasoani.
- 4 Työ oli koulutukseeni nähden vaativampaa.

TILANNE TÄLLÄ HETKELLÄ

20. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi tällä hetkellä?

- 1 Vakituinen kokopäivätyö
 - 2 Määräaikainen kokopäivätyö
 - 3 Osa-aikatyö _____ tuntia/viikko
 - 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
 - 5 Työllistetty/työharjoittelu
 - 6 Työtön työnhakija, edell. työ päättyi (kk/v): ____/____
 - 7 Työvoimakoulutus tai vastaava
 - 8 Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)
 - 9 Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)
 - 10 Työskentely apurahalla
 - 11 Muu, mikä?
-

Vastaa seuraaviin kysymyksiin **NYKYISEN PÄÄTYÖSI** perusteella. **Jos olet esim. perhe- tai opintovapaalla**, vastaa sen työpaikan perusteella, josta jäit vapaalle. **Jos olet yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer**, vastaa kysymyksiin soveltuvin osin. **Jos et ole tällä hetkellä töissä tai et ollut töissä kun jäit esim. perhevapaalle**, voit siirtyä viimeiselle sivulle kysymykseen 34.

21. Mikä on päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö (esim. Itella Oyj, Oy Yle Ab), väh. 250 työntekijää
 - 2 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–249 työntekijää
 - 3 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää
 - 4 Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu
 - 5 Valtio, valtion liikelaitos
 - 6 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö (esim. Eläketurvakeskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)
 - 7 Oma yritys, vastaanotto, toiminimi tms.
 - 8 Muu, mikä?
-

22. Millä paikkakunnalla työpaikkasi sijaitsee?

23. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten päätyötäsi tällä hetkellä? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Tutkimus
- 2 Opetus tai kasvatus
- 3 Johto- ja esimiestehtävät
- 4 Konsultointi tai koulutus
- 5 Asiakastyö/potilastyö
- 6 Markkinointi ja myynti
- 7 Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
- 8 Viestintä- ja mediatyö
- 9 Toimisto- ja esikuntatehtävät

- 10 Taiteellinen työ
- 11 Lainopillinen työ
- 12 Kirkollinen työ
- 13 Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät
- 14 Muu, mikä?

24. Mikä on ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

25. Oliko vuonna 2003 suorittamasi ylempi (alempi) korkeakoulututkinto vaatimuksena nykyiseen työhösi?

- 1 Ei 2 Kyllä 3 En tiedä

26. Miten hyvin voit hyödyntää yliopistossa oppimiasi asioita nykyisessä työssäsi?

- 1 En voi hyödyntää juuri lainkaan.
- 2 Jonkin verran / osittain.
- 3 Hyödynnän jatkuvasti.

27. Miten hyvin nykyinen työsi vastaa vaativuustasoltaan yliopistollista koulutustasi?

- 1 Työn vaativuustaso on koulutustasoani selvästi alhaisempi.
- 2 Työn vaativuustaso on koulutustasoani osittain alhaisempi.
- 3 Työ vastaa hyvin koulutustasoani.
- 4 Työ on koulutukseeni nähden vaativampaa.

28. Mikäli työ ei vastaa hyvin koulutustasoasi, mikä on tärkein syy työn vastaanottamiseen?

Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Jatkan työssä, jossa olin jo ennen valmistumistani.
- 2 En ole saanut koulutustasoani vastaavaa työtä.
- 3 Työ on mielenkiintoisempaa.
- 4 Palkka ja/tai työehdot ovat paremmat.
- 5 Muu koulutus on ohjannut minut nykyisiin tehtäviini.
- 6 En ole halunnut toimia koulutustasoani vastaavissa töissä.
- 7 Muu syy, mikä?

29. Minkä suuruinen on/oli bruttopalkkasi syyskuussa 2008 säännölliset lisät, luontoisetujen verotusarvot ja ylityökorvaukset mukaan lukien?

Jos olet yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer, merkitse keskimääräisen kuukausitulosi suuruus.

_____ €/kk

30. Arvioi tyytyväisyyttäsi nykyiseen työhösi seuraavien väittämien perusteella:

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = hieman eri mieltä, 4 = hieman samaa mieltä, 5 = samaa mieltä, 6 = täysin samaa mieltä

1 Työni on mielenkiintoista.	1	2	3	4	5	6
2 Työni mahdollistaa uralla etenemisen.	1	2	3	4	5	6
3 Työni mahdollistaa osaamisen kehittämisen.	1	2	3	4	5	6
4 Työtehtäväni ovat monipuolisia.	1	2	3	4	5	6
5 Työni on itsenäistä ja vastuullista.	1	2	3	4	5	6
6 Työni tarjoaa sopivasti haasteita.	1	2	3	4	5	6
7 Työni on henkisesti liian kuormittavaa.	1	2	3	4	5	6
8 Työtä on liikaa.	1	2	3	4	5	6
9 Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa.	1	2	3	4	5	6
10 Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämäalueet.	1	2	3	4	5	6
11 Olen tavoitteideni mukaisella työuralla.	1	2	3	4	5	6

Vastaa kysymyksiin 31–33, jos olet tällä hetkellä määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa. Muussa tapauksessa siirry suoraan kysymykseen 34.

31. Mikä on tärkein peruste työ- tai virkasuhteesi määräaikaaisuuteen? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Työn luonne (esim. projekti- tai kausiluontoisuus)
- 2 Sijaisuus
- 3 Avoimen viran/toimen hoito
- 4 Tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa.
- 5 Työ on määräaikainen omasta aloitteestani.
- 6 En tiedä työni määräaikaisuuden perustetta.
- 7 Muu, mikä?

32. Kuinka pitkäksi ajaksi nykyinen määräaikainen työ- tai virkasuhteesi on solmittu?

_____ v _____ kk

33. Oletko valmistumisesi jälkeen ollut useissa peräkkäisissä määräaikaisissa työ- tai virkasuhteissa saman työnantajan palveluksessa?

- 1 En 2 Kyllä, lukumäärä: _____

YLIOPISTOKOULUTUKSEN MERKITYS

34. Miten tyytyväinen olet vuonna 2003 suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

- 1 = erittäin tyytymätön
2 = tyytymätön
3 = hieman tyytymätön
4 = melko tyytyväinen
5 = tyytyväinen
6 = erittäin tyytyväinen

Perustelut:

35. Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi? Miten hyvin yliopisto-opiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia? Jos et ole tällä hetkellä työelämässä, arvioi viimeisimmän työpaikkasi mukaan. Ympyröi jokaisesta sopivimmat vaihtoehdot.

Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi?

1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = vain vähän merkitystä,
3 = jonkin verran merkitystä, 4 = melko tärkeä,
5 = tärkeä, 6 = erittäin tärkeä

Miten hyvin yliopisto-opiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia?

1 = erittäin puutteellisesti, 2 = puutteellisesti,
3 = melko puutteellisesti, 4 = melko hyvin,
5 = hyvin, 6 = erinomaisesti

1	Oman alan teoreettinen osaaminen	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
2	Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
3	Tiedonhankintataidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
4	Ongelmanratkaisutaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
5	Ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
6	Neuvottelutaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

7	Organisointi- ja koordinoitaitaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
8	Esimiestaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
9	Projektinhallintataidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
10	Lainsäädännön tuntemus	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
11	Taloussuunnittelu ja budjetointi	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
12	Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

13	Tieto- ja viestintätekniikan taidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
14	Viestintä suomen kielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
15	Viestintä ruotsin kielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
16	Viestintä englannin kielellä	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
17	Viestintä muilla kielillä, millä? _____	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
18	Esiintymistaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
19	Opetus-, koulutus- ja ohjaustaidot	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6

Kiitos vastauksistasi! Tähän voit halutessasi kirjoittaa lisätietoja. Voit myös kommentoida kyselylomaketta.

Liite 8. AMK:jen kyselylomake

Uraseuranta vuonna 2003 valmistuneille

Vastaa kysymyksiin rengastamalla sopivin vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan.

KOULUTUS- JA TYÖHISTORIA

1. Asuinkuntasi ennen korkeakouluopintojen aloittamista:

2. Oletko osallistunut koulutukseen vuonna 2003 suorittamasi tutkinnon jälkeen? Valitse sopivat vaihtoehdot.

- 1 Olen osallistunut työnantajan järjestämään tai kustantamaan koulutukseen.
- 2 Olen osallistunut työvoimakoulutukseen.
- 3 Olen osallistunut/suorittanut ammatillisen erikoistumiskoulutuksen, pätevöitymiskoulutuksen tms., mikä koulutus?
- 4 a) Olen suorittanut opintoja tähtäimessä toinen korkeakoulututkinto, ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi?
b) Olen suorittanut opintoja tähtäimessä ylempi AMK-tutkinto, ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi?
- 5 Olen suorittanut tieteellisiä/taiteellisia jatko-opintoja (lisensiaatti, tohtori), ala ja tutkinnon mahdollinen valmistumisvuosi?
- 6 Olen suorittanut muun koulutuksen tai tutkinnon, minkä?
- 7 En ole osallistunut koulutukseen.

3. Jos valitsit edellisestä kysymyksestä kohdan 4 tai 5 mikä oli tärkein perusteesi toisen korkeakoulututkinnon tai jatkotutkinnon suorittamiseen?

4. Kuinka kauan yhteensä olet ollut työssä valmistumisesi jälkeen?

_____ v _____ kk, josta korkeakoulutasoani vastaavassa työssä _____ v _____ kk

5. Kuinka monen työnantajan palveluksessa olet ollut valmistumisesi jälkeen (mukaan lukien nykyinen työnantajasi)? _____ kpl

6. Kuinka monessa erillisessä työ- tai virkasuhteessa olet ollut valmistumisesi jälkeen (jokainen määräaikainen työ- ja virkasuhde erikseen)? _____ kpl

7. Oletko valmistumisesi jälkeen

a) toiminut yrittäjänä/ammattinharj./freelancerina?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

b) ollut perhevapaiden vuoksi poissa työelämästä?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

c) ollut päätoimisena opiskelijana?

1 En 2 Kyllä, _____ v _____ kk

d) hakenut tai saanut apurahoja tieteelliseen tai taiteelliseen työhösi tai jatko-opintoihisi tutkintosi suorittamisen jälkeen?

- 1 En ole hakenut apurahoja
- 2 Olen hakenut, mutta en ole saanut apurahoja
- 3 Olen saanut apurahoja
- 4 Aion hakea apurahoja

8. Oletko ollut työttömänä valmistumisesi jälkeen?

- 1 En ole ollut työttömänä.
- 2 Kyllä, _____ kertaa, yhteensä _____ v _____ kk

9. Jos Sinulla on ollut valmistumisesi jälkeen työllistymisvaikeuksia, arvioi missä määrin seuraavat tekijät ovat vaikeuttaneet työllistymistäsi:

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = ei lainkaan, 2 = vain vähän, 3 = jonkin verran, 4 = melko paljon, 5 = paljon, 6 = erittäin paljon

1 Työkokemuksen puute	1	2	3	4	5	6
2 Puutteelliset työnhakutaidot	1	2	3	4	5	6
3 Suhdeverkostojen puute	1	2	3	4	5	6
4 Tutkinto ja suuntautuminen	1	2	3	4	5	6
5 Tutkinnon huono tunnettuus	1	2	3	4	5	6
6 Alan heikko työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
7 Alueellinen työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
8 Katkot määräaikaisissa työsuhteissa	1	2	3	4	5	6
9 Puutteellinen työelämä tietoisuus	1	2	3	4	5	6
10 Epätietoisuus omista tavoitteista	1	2	3	4	5	6
11 Epävarmuus omasta osaamisesta	1	2	3	4	5	6
12 En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	1	2	3	4	5	6
13 Sukupuoli	1	2	3	4	5	6
14 Perheeseen tai muu elämäntilanteeseen liittyvä syy	1	2	3	4	5	6
15 Valmistumisajankohta	1	2	3	4	5	6
16 Muu, mikä?	1	2	3	4	5	6

ENSIMMÄINEN TYÖPAIKKA VALMISTUMISEN JÄLKEEN

Seuraavat kysymykset (10–17) koskevat ensimmäistä työpaikkaasi vuonna 2003 suorittamasi tutkinnon jälkeen. Kyseinen työ on voinut alkaa jo ennen valmistumishetkeä.

10. Mikä oli ensimmäisen työpaikkasi työsuhteen luonne?

- 1 Vakituinen kokopäivätyö
- 2 Määräaikainen kokopäivätyö
- 3 Osa-aikatyö, _____ tuntia/viikko
- 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- 5 Työllistetty/työharjoittelu

11. Mikä oli ensimmäinen päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö (esim. Itella Oyj, Oy Yle Ab), yli 250 työntekijää
- 2 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–250 työntekijää
- 3 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää
- 4 Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu
- 5 Valtio, valtion liikelaitos
- 6 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö (esim. Eläketurva-keskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)
- 7 Oma yritys, toiminimi, freelancer tms.
- 8 Muu, mikä?

12. Millä paikkakunnalla ensimmä. työpaikkasi sijaitsi?

13. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten ensimmäisen päätyösi tehtävien luonnetta? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Tutkimus tai tuotekehitys
- 2 Opetus tai kasvatus
- 3 Koulutus
- 4 Johto- ja esimiestehtävät
- 5 Konsultointi
- 6 Asiakastyö/potilastyö
- 7 Markkinointi, myynti tai osto
- 8 Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
- 9 Viestintä- ja mediatyö
- 10 Toimistotehtävät
- 11 Taiteellinen työ
- 12 Kirkollinen työ
- 13 Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät
- 14 Tuotantotehtävät
- 15 Muu, mikä?

14. Mikä oli ensimmäisen työpaikan ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

15. Oliko korkeakoulututkinto vaatimuksena ensimmäiseen työpaikkaasi?

- 1 Ei 2 Kyllä 3 En tiedä

16. Miten hyvin pystyit hyödyntämään korkeakoulussa oppimiasi asioita ensimmäisessä työssäsi?

- 1 En voinut hyödyntää juuri lainkaan.
- 2 Jonkin verran / osittain.
- 3 Hyödynsin jatkuvasti.

17. Miten hyvin ensimmäinen työsi vastasi vaativuustasoltaan korkeakoulutustasi?

- 1 Työn vaativuustaso oli koulutustasoani selvästi alhaisempi.
- 2 Työn vaativuustaso oli koulutustasoani osittain alhaisempi
- 3 Työ vastasi hyvin koulutustasoani.
- 4 Työ oli koulutukseeni nähden vaativampaa.

TILANNE TÄLLÄ HETKELLÄ

18. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi tällä hetkellä?

- 1 Vakituinen kokopäivätyö
- 2 Määräaikainen kokopäivätyö
- 3 Osa-aikatyö _____ tuntia/viikko
- 4 Itsenäinen yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- 5 Työllistetty/työharjoittelu
- 6 Työtön työnhakija, edell. työ päättyi (kk/v): ____/____
- 7 Työvoimakoulutus tai vastaava
- 8 Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)
- 9 Perhevapaa (äitiys-/isyys-/vanhempain-/hoitovapaa)
- 10 Työskentely apurahalla
- 11 Muu, mikä?

Vastaa seuraaviin kysymyksiin **NYKYISEN PÄÄTYÖSI** perusteella. **Jos olet esim. perhe- tai opintovapaalla**, vastaa sen työpaikan perusteella, josta jäit vapaalle. **Jos olet yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer**, vastaa kysymyksiin soveltuvien osin. **Jos et ole tällä hetkellä töissä tai et ollut töissä jäädessäsi esim. perhevapaalle**, voit siirtyä viimeiselle sivulle kysymykseen 33.

19. Mikä on päätyönantajasi?

- 1 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö (esim. Itella Oyj, Oy Yle Ab), yli 250 työntekijää
- 2 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, 50–250 työntekijää
- 3 Yksityinen yritys tai valtionyhtiö, alle 50 työntekijää
- 4 Kunta, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos, ammattikorkeakoulu
- 5 Valtio, valtion liikelaitos
- 6 Järjestö, seurakunta, säätiö tai vastaava, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai yhteisö (esim. Eläketurva-keskus, Työterveyslaitos, Kela, Suomen Pankki)
- 7 Oma yritys, toiminimi, freelancer tms.
- 8 Muu, mikä?

20. Millä paikkakunnalla työpaikkasi sijaitsee?

21. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten päätyötäsi tällä hetkellä? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Tutkimus tai tuotekehitys
- 2 Opetus tai kasvatus
- 3 Koulutus
- 4 Johto- ja esimiestehtävät
- 5 Konsultointi
- 6 Asiakastyö/potilastyö
- 7 Markkinointi, myynti tai osto
- 8 Suunnittelu-, kehitys- tai hallintotehtävät
- 9 Viestintä- ja mediatyö
- 10 Toimistotehtävät
- 11 Taiteellinen työ
- 12 Kirkollinen työ
- 13 Rahoituksen ja taloushallinnon tehtävät
- 14 Tuotantotehtävät
- 15 Muu, mikä?

22. Mikä on ammatti-, tehtävä- tai virkanimikkeesi?

23. Mitä kautta sait tiedon nykyisestä työpaikastasi?

Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Yrityksen tai organisaation omat Internet-sivut
- 2 Työministeriön www.mol.fi -sivusto
- 3 Muu Internet-palvelu
- 4 Korkeakoulu (koulutusohjelma/ura- ja rekrytointipalvelut)
- 5 Työvoiman vuokraus- tai välityspalvelu tms.
- 6 Työvoimatoimisto ja/tai työllistäminen
- 7 Lehti-ilmoitus
- 8 Kysyin työmahdollisuuksia suoraan työnantajilta
- 9 Työnantaja ilmoitti minulle paikasta henkilökohtaisesti
- 10 Suhdeverkoston kautta (ystävät, tuttavat, sukulaiset jne.)
- 11 Työllistin itse itseni (yritystäjyys tms.)
- 12 Muuta kautta, miten?

24. Oliko vuonna 2003 suorittamasi korkeakoulututkinto vaatimuksena nykyiseen työhösi?

- 1 Ei 2 Kyllä 3 En tiedä

25. Miten hyvin voit hyödyntää korkeakoulussa oppimiasi asioita nykyisessä työssäsi?

- 1 En voi hyödyntää juuri lainkaan.
- 2 Jonkin verran / osittain.
- 3 Hyödynnän jatkuvasti.

26. Miten hyvin nykyinen työsi vastaa vaatavuustasoltaan korkeakoulutustasi?

- 1 Työn vaatavuustaso on koulutustasoani selvästi alhaisempi.
- 2 Työn vaatavuustaso on koulutustasoani osittain alhaisempi
- 3 Työ vastaa hyvin koulutustasoani.
- 4 Työ on koulutukseeni nähden vaativampaa.

27. Mikäli työ ei vastaa hyvin koulutustasoasi, mikä on tärkein syy työn vastaanottamiseen?

Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Jatkan työssä, jossa olin jo ennen valmistumistani.
- 2 En ole saanut koulutustasoani vastaavaa työtä.
- 3 Työ on mielenkiintoisempaa.
- 4 Palkka ja/tai työehdot ovat paremmat.
- 5 Muu koulutus on ohjannut minut nykyisiin tehtäviini.
- 6 En ole halunnut toimia koulutustasoani vastaavissa töissä.
- 7 Muu syy, mikä?

28. Minkä suuruinen on/oli bruttopalkkasi syyskuussa 2008 säännölliset lisät, luontoisetujen verotusarvot ja ylityökorvaukset mukaan lukien?

Jos olet yrittäjä, ammatinharjoittaja tai freelancer, merkitse keskimääräisen kuukausitulosi suuruus.

€/kk

29. Arvioi tyytyväisyyttäsi nykyiseen työhösi seuraavien väittämien perusteella (ympyröi sopivin vaihtoehto) :

1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = hieman eri mieltä,
4 = hieman samaa mieltä, 5 = samaa mieltä, 6 = täysin samaa mieltä

1 Työni on mielenkiintoista.	1	2	3	4	5	6
2 Työni mahdollistaa uralla etenemisen.	1	2	3	4	5	6
3 Työni mahdollistaa osaamiseni kehittämisen.	1	2	3	4	5	6
4 Työtehtäväni ovat monipuolisia.	1	2	3	4	5	6
5 Työni on itsenäistä ja vastuullista.	1	2	3	4	5	6
6 Työni tarjoaa sopivasti haasteita.	1	2	3	4	5	6
7 Työni on henkisesti liian kuormittavaa.	1	2	3	4	5	6
8 Työtä on liikaa.	1	2	3	4	5	6
9 Työsuhteeni jatkuvuus on epävarmaa.	1	2	3	4	5	6
10 Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet.	1	2	3	4	5	6
11 Olen tavoitteideni mukaisella työuralla.	1	2	3	4	5	6

Vastaa kysymyksiin 30–32, jos olet tällä hetkellä määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa. Muussa tapauksessa siirry suoraan kysymykseen 33.

30. Mikä on tärkein peruste työ- tai virkasuhteesi määräaikaaisuuteen? Valitse yksi vaihtoehto.

- 1 Työn luonne (esim. projekti- tai kausiluontoisuus)
- 2 Sijaisuus
- 3 Avoimen viran / toimen hoito
- 4 Tehtävää ei ole haluttu vakinaistaa.
- 5 Työ on määräaikainen omasta aloitteestani.
- 6 En tiedä työni määräaikaisuuden perustetta.
- 7 Muu, mikä?

31. Kuinka pitkäksi ajaksi nykyinen määräaikainen työ- tai virkasuhteesi on solmittu?

_____ v _____ kk

32. Oletko valmistumisesi jälkeen ollut useissa peräkkäisissä määräaikaisissa työ- tai virkasuhteissa saman työnantajan palveluksessa?

- 1 En 2 Kyllä, lukumäärä: _____

KORKEAKOULUTUKSEN MERKITYS**33. Miten tyytyväinen olet vuonna 2003 suorittamaasi tutkintoon työurasi kannalta?**

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = erittäin tyytymätön, 2 = tyytymätön, 3 = hieman tyytymätön,
4 = melko tyytyväinen, 5 = tyytyväinen, 6 = erittäin tyytyväinen

Perustelut:

34. Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi? Miten hyvin korkeakouluopiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia? Jos et ole tällä hetkellä työelämässä, arvioi viimeisimmän työpaikkasi mukaan. Ympyröi jokaisesta sopivimmat vaihtoehdot.

Kuinka tärkeitä seuraavat tiedot ja taidot ovat nykyisessä työssäsi?		Miten hyvin korkeakouluopiskelu kehitti kyseisiä työelämävalmiuksia?					
		1 = ei lainkaan tärkeä, 2 = vain vähän merkitystä, 3 = jonkin verran merkitystä, 4 = melko tärkeä, 5 = tärkeä, 6 = erittäin tärkeä					
		1 = erittäin puutteellisesti, 2 = puutteellisesti, 3 = melko puutteellisesti, 4 = melko hyvin, 5 = hyvin, 6 = erinomaisesti					
1	Oman alan teoreettinen osaaminen	1	2	3	4	5	6
2	Analyttiset, systemaattisen ajattelun taidot	1	2	3	4	5	6
3	Tiedonhankintataidot	1	2	3	4	5	6
4	Ongelmanratkaisutaidot	1	2	3	4	5	6
5	Ryhmätyötaidot ym. sosiaaliset taidot	1	2	3	4	5	6
6	Neuvottelutaidot	1	2	3	4	5	6

7	Organisointi- ja koordinoitaitaidot	1	2	3	4	5	6
8	Esimiestaidot	1	2	3	4	5	6
9	Projektinhallintataidot	1	2	3	4	5	6
10	Lainsäädännön tuntemus	1	2	3	4	5	6
11	Taloussuunnittelu ja budjetointi	1	2	3	4	5	6
12	Yritystoiminnan perusteiden tuntemus	1	2	3	4	5	6

13	Tieto- ja viestintätekniikan taidot	1	2	3	4	5	6
14	Viestintä suomen kielellä	1	2	3	4	5	6
15	Viestintä ruotsin kielellä	1	2	3	4	5	6
16	Viestintä englannin kielellä	1	2	3	4	5	6
17	Viestintä muilla kielillä, millä? _____	1	2	3	4	5	6
18	Esiintymistaidot	1	2	3	4	5	6

19	Opetus- / koulutus- / ohjaustaidot	1	2	3	4	5	6
20	Oman alan tehtävien käytännön taidot	1	2	3	4	5	6
21	Toimiminen monikulttuurisissa ympäristöissä	1	2	3	4	5	6
22	Luovan ajattelun taidot	1	2	3	4	5	6
23	Oppimiskyky	1	2	3	4	5	6
24	Joustavuus ja sopeutumiskyky	1	2	3	4	5	6
25	Kyky itsenäiseen työskentelyyn	1	2	3	4	5	6
26	Muu, mikä? _____	1	2	3	4	5	6

TULEVAISUUS

35. Millaisia suunnitelmia sinulla on urallesi?

- Aion jatkaa alalla nykyisenkaltaisissa tehtävissä
- Aion siirtyä alalla vaativampiin tehtäviin
- Aion vaihtaa alaa, miksi? _____
- Aion toimia kansainvälisissä tehtävissä
- Aion toimia yrittäjänä
- Aion opiskella tavoitteena a) yliopistollinen maisterin tutkinto b) ylempi AMK-tutkinto c) muu tutkinto, mikä? _____
- Minulla on muita suunnitelmia, millaisia? _____

Kiitos vastauksistasi! Tähän voit halutessasi kirjoittaa terveisiä ja avointa palautetta. Voit myös kommentoida kyselylomaketta.

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
Julkaisusarja A. Tutkimukset ja selvitykset. Nro 17
ISSN: 1456-1913
ISBN: 978-952-5281-39-2 (pdf)
ISBN: 978-952-5281-39-2 (painettu)

Tampereen yliopisto
ISBN: 978-951-44-7902-1 (pdf)
ISBN: 978-951-44-7901-4 (painettu)

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja.
Sarja B. Raportteja 34.
ISSN 1456-002X
ISBN: 952-5264-89-0 (pdf)
ISBN: 978-852-5264-89-0 (pdf)
ISBN: 952-5264-90-4 (painettu)
ISBN: 978-952-5264-90-6 (painettu)

Tampereen teknillinen yliopisto
ISBN: 978-952-15-2260-4 (pdf)
ISBN: 978-952-2259-8 (painettu)